

دریم ٲوک

رباعیات

Ketabton.com

الف

که واره خلق ثنا دَ خدای کا
نور هر شه پریردی خودِ های های کا
ثنا ئی ډیره دَه تر حساب تیره ده
خوک به ئی کومه ثنا په ځای کا

دَ باغ گلونه عجب نماي کا
ځني غوړیږي ځني آي آي کا
سوسن ته گوره په هونبره ژبه
بې حرف و صوته ثنا دَ خدای کا

ته قهقهه خنده عاشق که غم کا
غم کا بې تا نه تل تل ماتم کا
یوسف که هر خو څه بڼه نومېږي
باء به ئی چېري له تا عالم کا

فلک کجرو دې کارونه کج کا
دانا په غم کښ نادان فرج کا
دَ صافو میو پیالې درو څښوي
بیا په کښ هونبره خمار مزج کا

لقمه حرامه نطفه ناپاک کا
فرزند چه وشي چاري بي باک کا
تقوىٰ په دواړه کونه لوي کار لري
په هر هر کار کنس خوا فرحناک کا

يو موتي خاوري زبیا صورت کا
زړه ئې کڅوړه د معرفت کا
گويا ئې ژبه په خپل صفت کا
بيا ئې له خاورو سره لت پت کا

زر دئ چه زېرمه د ننگ و شرم کا
صحت د هر چا و بله گرم کا
ډېر گران کا رونه په زر آسان شي
زر په فولاد کنسېردي فولاد هم نرم کا

ژړا خوشحال له که تل دا دود کا
چه پېچمي ستا په مينه مېنود کا
چه را ښکاره شي په خوب و خيال کنس
دا بخن زړه مي په دا هم سود کا

شيخان چه هسي اوږده نمځونه کا
پکېن باغونه آسونه جونه کا
پکېن رنگين رنگين گنډي ورېښمين سکني
پکېن د سپينو د سرو گنجونه کا

هونيار پخپله ورته ځان پر کا
نادان ورځي په قاصي غږېر کا
که دولتمن وي چه نا انصاف وي
په وړاندي وروستو ځان د کپر کا

مردان نن جنگ کا آشتي سبا کا
چه سره کښېني صلح و صفا کا
څو ئې ژړا وي هونبره خدا وي
څو ئې جفا وي هونبره وفا کا

ځني يوه کا ځني دوې درې کا
په انځورنو کښېدې سرې کا
د دنيا خلق ياري ياري کړي
چه سود ئې نه وي ياري پرې کا

ما ډير ليدلي دي چه نرد شطرنج کا
ځني شطرنج کا ځني صد رنج کا
ځني نتلي د دو و یک دي
ځني ذوقونه په شش و پنج کا

څو د زړه خاندي خوله د خدا کا
چه زړه د ژاړي سترگي ژړا کا
مدار د هري چاري په زړه دي
زړه د مفتي دي هره فتوا کا

هندو دَ قندو وزن په تلو کا
خوشحال ئې گوره تر لب وتلو کا
شکري وخوري مزه ئې ولاړه شي
خوږې خبري لذت تر تلو کا

وخت دَ قيامت دي خدر له هر چا
پرېکړه خوشحاله باور له هر چا
وروڼه که زويه دَ خپل غرض دي
پکار کښي يشي ټټر له هر چا

دا پند د هر څوک سره سند کا
هوښيار به نه وي چه څوک حسد کا
همراه چه ښه وي بد سړي ښه کا
همراه چه بد وي ښه سړي بد کا

چه له حرامه سړي نفوت کا
خداي به ئې آرت حلال نعمت کا
هونږه به لوئي مرتبې مومي
چه دَ نېکانو سره صحبت کا

خوشحال چه تشه مينه په بل کا
تر خلق به پورته خالي ويل کا
خدا ئې ور پرېږده يو هسي يار لري
په قهر راشي روته ښکښل کا

په باغ کښ خلق په ميوه شخوند کا
په خوله کښ هره مېوه خپل خوند کا
ترخه هم ښه دي په دا جهان کښ
د خوږو قدر ترخه څرگند کا

لوئي هغه ده چه لوئي خداي ورکا
لوئي هغه نده چه ئې کتخدای ورکا
لوئي له خدايه ده نه له همایه ده
د خداي په حکم سيوري همای ورکا

په گل چه هونبره مينه بلبل کا
سېل د بلبلو باندي غلغل کا
د ښايسته وو عاشقان ډېر دي
عالم به ولي هيداد د گل کا

ډېر ډېر فکرونه چه آدمزاد کا
عقل ئې ولاړ شي جنون بنياد کا
چه ډېر دروغ وائي فسق فساد کا
خپل ځان پخپله په بلا ياد کا

قابل که تنبتي دولت ته شا کا
دولت ئي مخي وته راتله بيا کا
بدر هلال شي هلال شي بدر
په کم وکاست کنس کله پروا کا

خاص به له عام اختلاط کم کا
که کا بد کار کا په خان ستم کا
پرانگ چه گيدرو سره جار وزي
خپل خان پخپله له گيدرو سم کا

خوک چه له خلقه شور و غوغا کا
ناپوه حريص دي هغه چه دا کا
چه عاقلان دي چه صابران دي
هغه به کله جنجال له چا کا

هوسيار به مينه په ورمونو زياته کا
ورمونه وایم که خوک مخ راته کا
محتاج د نورو نورو نغريو شي
سري چه خپله کتوه ماته کا

مخ چه په پسرول سره و تا ته زېب کا
گڼه يو تگ وي مکر فرېب کا
مخ هم هغه گڼه چه پسرول ئي نه وي
تاخت د په دين و په دل شکېب کا

عاشق د هېڅوک ملامت نه کا
زړه ئې خپل نه دئ ويل دي څه کا
اور ئې د عقل په خونه ولگي
چه د دلبري سترگي تر زړه کا

قاضي چه اوم وي بي علمه کار کا
هم خپل ځان خوار کا هم خلق خوار کا
غلط غلط لولي خطا خطا وائي
وسل لعنت ته خپل ځان تيار کا

شيخان چه هونبره بندگي طاعت کا
که اجر غواړي څه قباحت کا
هغه بنده به نابود بنده وي
چه به په طمع د خښتن خدمت کا

احمق چه وپوښتي خپل زړه زبان کا
په ويل گډ شي ويل شان شان کا
هر چه په زړه کښ څه نېک و بد لري
هغه به واړه ورته بيان کا

گل چه په باغ کښ جامه رنگينه کا
څو چه تازه وي بلبل پرې مينه کا
په ښه صورت سره په ښه نگهت سره
گل د بلبلي مينه متينه کا

وگړي واره کارونه خپل کا
مردان هغه دي چه کار د بل کا
خوک چه آرام گټي د نېکو نام گټي
د خوړو زړونو دارو به تل کا

ځني په علم گردن دراز کا
ځني په زهد په شيخي ناز کا
ما سر نيولي د عشق په کار دي
ما د پدا کښن خدای سرافراز کا

سیلاب په خو خاڅکي غوږ پیدا کا
بنیاد ئې نشته غږ پر پدا کا
چه لوي وي نور ئې صفت ثنا کا
درياب چه لوي وي کله غوغا کا

چه خاندې نورو وته کتل کا
ژاړه خوشحاله دا خوي که تل کا
سترگي ئې نه دي دواړه قصاب دي
چرې په لاس کښن واره کتل کا

بې له بندگۍ د بنده نور هېڅ نکا
په لږ په ډېر دي له څښتن پېچ نکا
که ئې و مرگ ته په قهر وکارې
بنده د تېښته د څښتن له قلیچ نکا

چه طبیبان مي د رنځ درمان نکا
رنځ مي که ډېر شي بيا د ارمان نکا
کفر که گورې فرمان د نفس دي
مؤمن به هېچري د نفس فرمان نکا

که څوک پيدا شي چه عدل و داد کا
غور د درمنو په داد فرياد کا
چه مقرب دي عرض ئې لگېري
عمر ئې ډېر شه خوشحال د ياد کا

توره چه بيا مومي غازي غزا کا
توره چه نه وي غزا ته شا کا
توفيق له تا نه تقوا له ما نه
توفيق چه نه وي څوک به تقوا کا

یو چه رشتیا کا دویم دروغ کا
عجب که کار په دروغو روغ کا
رشتیا غوړي دي دروغ متیاخ دي
چراغ په غوړو سره فروغ کا

ځان به په قدر هغه فرزند کا
چه چاري واره د پلار پسند کا
روش ئې واره د پلار روش وي
خپل نوم تر پلاره تر نیکه بلند کا

چه ډیر دخول کا یا ډیر خوراک کا
چه ډیر ویل کا ځان به هلاک کا
دخول ډیر خر کا خوراک ډیر ستور کا
په سپري هوش کښ د سپری خپل ژواک کا

لینده هغه څکوه چه مټ د خور نکا
ښځه هغه کوه چه زور د لږ نکا
د هغې غوښي کباب په خوله مکړه
چه په سکرو ئې کتره خبر بیر نکا

څوک چه بد ذات ته علم هنر ورکا
خوني رهزن ته توره خنجر ورکا
د ځان غلیم به د گرگ بچري ساتي
خپل به ئې نشي که خپل ځگر ورکا

گني بند بند کړه و تا شکر درکا
سر د صدف پرېکړه و تا گوهر درکا
بتر تر کاني مه شه خوشحاله
کاني چه وسېځي و تا ته زر درکا

نه سرداري ورکا نه زر داري ورکا
نه لوي ملکونه اوبه جاري ورکا
چه له ازله خدای څوک نمځلي دي
هغو سړيو ته خدای هونسياري ورکا

چه نوکري کا څوک ډېر گنده کا
سړي آزاد وي خپل ځان بنده کا
تر آزادي نه بهتر هيڅ نشته
چه څوک په کور کښ خپله دنده کا

اولاد چه ښه شي راحت د زړه کا
اولاد چه بد شي ښه پلار مور پرېه کا
اولاد چه ښه شي بد مور پلار ښه کا
اولاد چه بد شي رنځور د زړه کا

ما وې نن شپه به را سره تېره کا
راته به شمع د مخ برسېره کا
سنگين مي بخت و چه درسته شپه ئې
وعده د وصل له دل و هېره کا

هوسيار به هيچېري بې ځايه کار نکا
هم به بې وخته د خولې گفتار نکا
په خوله په لاس به هيڅوک آزار نکا
چه بد کردار دى هغه به يار نکا

سړى آزاد وي آز ئې بنده کا
بنده لا پرېږده لا ئې گنده کا
هونېره خوارېږي خو آزاد زړه لري
په خو خو رنگه ئې بيا شرمنده کا

هوسيار به هيڅکله ويل باطل نکا
هم هر يو چا ته دراز ويل نکا
د خپل راز ځاي به ئې ننه په زړه کېښ وي
د زړه بې حکمه به خبره تل نکا

طمع بلا ده اصيل بنده کا
ښه ښه سړي وي دا ئې گنده کا
ما ډېر ليدلي دي چه طمع نلري
په بادشاهانو پوري خنده کا

سړي د نیکو عمل ارشد کا
دا ئې هاله وي چه بخت مدد کا
چه بخت ئې ښه شي عمل هم ښه کا
چه بخت ئې بد شي عمل هم بد کا

ډير دې چه تا ته خپل ځان ملک کا
په ښو خبرو ځان په فلک کا
نعوذ بالله چه ښه ئې خير کړې
شیطان تر ځان پوري لکه کودک کا

چه عاشقی ته هوا هوس کا
خپل ځان د وژاړي خپل ځان د خس کا
چه عشق مي وليده پرې خدا راشي
چه عاشقی ته هوا هر کس کا

سفله پخپله خپل ځان رسوا کا
چه دولتمن شي غيري هوا کا
سفله قاضي مشه شراب روا کا
سفله طبيب مشه رنځ لا دوا کا

چه په ځواني کښ پرهېز د کک کا
که آدمزاد وي کار د فلک کا
پرهېز پېرې لره په کار دئ
تش د په وخت د ځوانۍ زړه ډک کا

ژوندي که هر خو ژړا غوغا کا
مړه کله بيارته راتلنه بيا کا
سکه لکه دود د ژونديو شه دئ
دئ د په صبر کښ کار د دنيا کا

دَ اور دَ تبغ سرَ سري بازی نکا
له مار لرم سرَ مهم سازی نکا
چه نه تدبیر لري نه جود نه توره
هغه سري به سرفرازی نکا

زر دي چه هر چا ته اعجاز معلوم کا
معدوم موجود کا موجود معدوم کا
وينځه مېرمن کا خادم مخدوم کا
زر په سندان کنښېږدي د سندان هم موم کا

مغرور په چرخ مشه که د سلطان کا
زبون د چرخ مشه که د چوپان کا
خواره ترخه ئې بقا هيڅ نلري
نوي نقشونه به هر زمان کا

خيز چه کم باب شي عزت پيدا کا
زنګي په هند کنښ قيمت پيدا کا
حلوا چه مور خوري لذت ئې نه وئ
ډوډی په وړي لذت پيدا کا

نوري نوري سرَ موافقت کا
ناري ناري سرَ مواصلت کا

طوطي طوطي سره موانست کا
زاغ دَ زاغانو سره الفت کا

که هر خو سعي کوشنب خوک وکا
نه به بنه بد کا نه به بد بنه کا
وايي چه زوي مي هوسيار قابل شي
چه خدای ئي نکا خوشحال به خه کا

مرد به دَ تېرُو چارو ارمان نکا
رنخور چه ومري خوک ئي درمان نکا
مردان هغه دي چه شرم ننگ لري
لاف دِ دَ شرم دا بي شرم نکا

غني که هر خو دَ زرُو وېش کا
پروا پرې نلري صبر دروېش کا
دا صبر بنه دي دَ غني تر ورکړو
صبر به نور نور نعمت در پېش کا

نامرد هغه دي چه و چا خه ورکا
منت دَ پاسه ورباندي زبر کا
په رنخ کنب و مره هغه دارُو مخوره
چه په منت ئي و تا خوک درکا

پَلَو که کښلي له مخه ليري کا
راته په مهر خندا خبري کا
ما به توانگر کا د لعلو درو
هم را به توئي تر خولې شکري کا

پايښت ئې لنډ وي چه خوک لباس کا
مخ به ئې تور شي چه کوز او پاس کا
په شان شان خولې دي شان خبري
نادان چه وائي هونيار قياس کا

هغه باز چه په عصفور غوټې کا
که دې خه باز دې کار د بښې کا
د بزرگانو همت بلند بويه
کار د په قدر د مرتبې کا

ب

فولادي توره وي که لويه تبه
تر دا لا بده ده بد گويه ژبه
ډېري بلا نه در خخه واوړي
ژبه که بند کړې د پند طالبه

په واک چه نلري په کام کښ ژبه
که گنگ شي ښه دې په لويه تبه

په بده ژبه به ځان ځي جهان ځي
ايمان لا هم ځي واروه طالبه

طالع که ډک لرم له هره عيبه
يو کار مي ښه دئ بېشک وريبه
چه څوک مي پاڅي په غلېمي
ور باندي پرېوزي بلا له عيبه

چه ډير ويل کا په ډېره ژبه
څو ئې چه ژبه هونېره ئې تبه
د باغ بلبلو وته نظر کا
په خپله ژبه د قفس طالبه

د ميو مسته هغه محبوبه
درسته په مشکو په گلابو ډوبه
سر توره راغله خپرې زلفيني
بوسه ئې راکړه تر قندو خوبه

چه زړه فارغ لري له مکره ريبه
هغه به مومي نصرت له غيبه
د بل په عيب نظر هاله لره
که ځان د خلاص وي له هره عيبه

بښځه چه خلاصه وي له هره عيبه
زړه ئې خالي وي له مکره رييه
په مصلحت به ئې چرته بيا مومې
مگر پيدا شي چېرې له عيبه

خو خو فکرونه خو خو آشوبه
زړه مي په غم کښ سترگي بېخوبه
دا ځل مي وشوه په مخ کښ سوبه
نور توبه توبه له مين توبه

لنډۍ به وا نورې له لنډۍ توبه
لولۍ به وانورې له لولۍ توبه
که همه عمر سپی حلوا خور وئ
منع به نشي سپی له سپي توبه

خوږه نمرۍ ده که خوږه ژبه
چه څوک پرې خپل کړې ځما صاحبه
هنر هم دا دۍ که دا هنر لرې
چار به د تل وي تر سیال غالبه

چه رو يو نه وي د زړه د ژبي
تل به نيولي وي هغه په تبې
چه بد بوئي لري ډېره تريخي لري
ځکه غوڅېرې سر د تربې

سړي خالي شول له سړي توبه
د چا چه گورم فتنې آشوبه
په بل کښ شل دي پخپل کښ سل دي
بل وي که خپل وي ترې توبه توبه

ت

تيراه مي وليده راغلم تر سواته
پښتون مي وليده دا لوي لوي ذاته
عقل همت مي د چا و نه لیده
په بيارته راغلم ناست يم ملاماته

چه په وار وار ئې له ما نه بوته
خما خوبي ئې په چرته بوته
پيري وکړې را باندي چاري
فولادي توره يم خوړلې پروته

په چرته لارې د لوبو وخته
ته چا تالا کړې د خوانی رخته
پرې خبر نه وم يو اوه غله وه
راته په خو وه شپه ورځ يکلخته

نېکان له خپله خوږه خصلته
خلاص وي له هره عيبه علتته
عفو بدانو لره پيدا ده
نو ميدي مکره ته له رحمتته

نه ننگ نه شرم نه حميت شته
نه مهر مينه نه محبت شته
زويه چه لوي شي زوال د پلار غواړي
نن په دا دور دا قباحته شته

که د په تن کښ د نس هوا شته
بالغ لا نه يې نه د صفا شته
که کار په حکم د روح آغاز کړي
فيروزمندي د په دين دنيا شته

که هر خو کاندې خه کمي زياتي
ميخوري پښې کا د ځنو ماتي
که ئې خلل په ايمان کښ نه وي
مؤمن به نشي په دورخ پاتي

مخ د ساقې گوره خو لا بهار شته
غور په رباب لره خو ئې لا تار شته
شيخان د ژاړي ته خنده رند اوسه
غم د گناه مکره چه استغفار شته

که مرد یې مه پرېږده مردې له دسته
مرد دې د پاسه ښځه ده پسته
مرد چه تر ښځه پوري زبون شي
مردې ئې نیست شوه ښځه شوه هسته

هنر مي جوړ کا و تخت و تاج ته
طالع مي ناست دي تاخت و تاراج ته
بل ارمان نلرم ارمان مي دا دې
چه پيري راغله ځما علاج ته

چه ئې کاسه کړه د مجنون ماته
مينه ئې لا شوه په ليلي زياته
جوړ د کښليو په معني مهر دي
ښکښل ئې ښه دي تر ښه نباته

چه پکښ لوي شي بې مصلحته
خونه خالي شي له برکته
تر بدبخت زويه نيکبخته لور ښه ده
فرزند د نه وي بې سعاده

لکه چه شوي دي ځما له دسته
شوي به نه وي له مي پرسته
شهوت بلا دې سړی گمراه کا
د ده مستي ده تر هر څه مسته

دَ چا په مرگ شي خونه میراته
خما بې مرگه شوه لاته پاته
ښه چه دا هسي شوه زه هم پرې خوښ یم
چه لا را نشوه دا بلا زیاته

چه بدې چاري ښې شي^۱ و چا ته
هغه سازېږي بدې بلا ته
چه کار د کړلو وي په کښ کاهل شي
تر دې بد خوي نشته دوهم و ماته

که د گلابو د گل خارونه شته
بيا ئې په گل کښ ډېر ډېر کارونه شته
اول ئې روي گوره بيا ئې ښه بوي گوره
بيا ئې پسولو کښ خه کوپارونه شته

که ډيري کښلي په صورت بزگي شته
لکه مهورده د کومي پرگي شته
هر چا چه وليده زړه ئې پرې بایلو
خوشحال وېرېږي د ده هم سترگي شته

ښکار د توپک نشته نه ښکار د باز شته
که مي په زړه کښ د دواړو راز شته

۱. ښې وچا ته.

کتاب قلم لرم اوس پرې وېرېم
دا د پيرۍ ناز او نیاز شته

چه زه ئې وروستم نيژدې و گور ته
بيا ئې راوستم د دنيا کور ته
له سخته رنځ ئې تندرستي را کړه
گوره ساتي مي بيا کوم شر شور ته

ستا تر چشمانو خمار د مل کښېناست
ستا تر خبرو ږغ د بلبل کښېناست
چه د رخساره ورته ښکاره کړه
ځکه په سپينو خولو کښ گل کښېناست

خو د دولت شته هونېره عزت شته
خو د صحت شته هونېره راحت شته
چه پيري راشي دواړه په مخ وړي
که د دولت شته که د صحت شته

هر څوک چه کار کا بې مصلحته
هيڅ به و نه خوري بر له دولته
که بخت ئې هر څو کا رونه ساز کا
خالي به نه وي له ندامته

چه کار ئې بيا ئې فلک په کښته
چاري به کاندې بې مصلحته
کجیر که ځیر دئ چه بې تدبیر دئ
په خزه بند شي له دې شامته

مهر په زړه کښ ځما د یار نشته
ځما په زړه کښ صبر قرار نشته
نه څوک غمخور لرم نه زر نه زور لرم
و چا ته دم وهم ځاي د گفتار نشته

ژبه مي نه دري بې نصيحته
وايم د عمر له حلاوته
اول ځواني ده بيا تندرستي ده
بيا ئې خوبي ده له ښه دولته

چه مستغني وي له نصيحته
هغه به نه وي بې قباحته
يا به احمق وي يا به بد ذات وي
يا به محروم وي له ښه دولته

چا ته به زار وايم چه مي زاردار نشته
غم مي به څوک اخلي چه غمگسار نشته
کيميا به بيا مومي وفا به نه مومي
هزار ياران لرم يو وفادار نشته

چه باز دِ ولاړ شي چېري له دسته
په غره په سمه کړې ورپسي مرسته
هنر هم هسي یو ياغي باز دې
طلب ئې نه کړې په همت پسته

تبراه مي وغوښت رسم مي وکوت
رنځ مي د دواړو ځايونو ولوت
يم دئ که غم دئ په برمل مول کښ
په گروډلو مي پوستکي وخوت

کامل چه وگوري و کائنات ته
نظر ئې وشي و هر ذرات ته
په هر ذرات کښ هستي د حق ويني
دليل ئې وروڼي د حق و دات ته

پرهار په ده باندي که د سوزن نشته
عاشق شهيد دئ په دا کښ ظن نشته
د شهيدانو جنازه بويه
د شهيدانو غسل کفن نشته

غم دئ که غر دئ را باندي پرېووت
که سرې لمبې دي زړه مي پرې کښووت
را باندي تل تل د غم تاخونه دي
زبون ئې بيا موندم خورا پسې ووت

ث

درته پښتو وایم صافه سلیسه
بهره که واخلي له دې حدیثه
ذات ئې خبیث دئ هندکي هرگز مکړه
چه ترې پیدا نشي یو خو خبیثه

ج

که مي په سر شې د مینې تاجه
نور مي به خلاص کړې د غم له باجه
بېدر د تا د قدر خبر نه دئ
ما ته را درومه د عشق تاراجه

ښځه چه ورشي تر چل و پنجه
خوبي ئې ولاړه مار ده بې گنجه
که ځان ترې مومي ترې په ستنه اوسه
خلاص ئې له رنج شه خلاص ئې تر گنجه

خ

اې چه د نول دئ خُما له مخه
د رقيبانو په بده رخه
په عشق کښن مرد اوسه پروا ئې مکره
زه به د نه کرم د چا په سخته

خلق په ما کا کينه هم رخه
که خدای مي نکا د چا په سخته
بېل شوم له ياره ژوندي لا پايښ
خو ډېر شرمېږم د يار له مخه

د

زمانه اور ده ته لکه سپانده
که نن و نه سوې په اور کښن گانده
هم به لوگي شې هم به ايرې شې
که ژاړې ژاړه که خاندې خاندې

باران چه وشي په پتي باندي
هاله تازه شي خوبي کاندي
زړه مي پتي دي باران د مهر
پرې تازه کېږم خو راته کاندي

سړي څه څيز دئ چه څه به کاندي
خالي تش نوم دئ اختيار پرې باندي
که بادشاهان دي که لوي خانان دي
زور ئې هيڅ نه دئ د قضا په وړاندي

تبري چه سخت وي ساعت پرې باندي
خوږې اوبه ورشي سړې ورباندي
وخت د اهاډ وي ته راته ووايه
چه څو خوښي به حاصله کاندي

اوښ مي تيار دئ کجاوه باندي
ياران مي لارل واړه د وړاندي
دايم روان يم ورپسي درم
جرس فرياد کا خبر را کاندي

و ما ته څو ستايې شيخه نابوده
د جنت حوري نور نور مقصوده
نن به گلرنگه معشوقه گورم
ځما توبه ده له نسيه سوده

که هر څو دودي درازي بلېږدي
په مرگ به واړه په مځکه کښېږدي
حاصل د عمر خو دا دوه توکه دي
چه وړاندي وروستو د وروستو پرېږدي

مرد دَ میدان دئی بنځه دَ کټ دَه
نه دا خبره دَ غش دَ وټ دَه
دَ اوبښ بارونه په تا څوک نه لېږدي
مردي که گورې په څه خومټ دَه

هم مي خيالونه هم مي ښيوه زده
هم مي په عشق کښ دراز پرده زده
چه يار مي نشته دا واړه هيڅ دي
که يار مي وشي ياري مي ښه زده

چه گل دَ باغ کا خدا بڼياده
بلبلي ژاري په ډير فرياده
څوک په خدا کرې څوک په ژړا کرې
دا چاري ستا دئی دَ صبا باده

واوره دوه پنده ځما فرزند
طمع حرص لري خواري خرگنده
دولت دَ صبر دَ قناعت دئی
هماي چه خلاص دئی له هره بنده

که ئې دَ خضر پياله خوړلې ده
دانا هستي د ژوندون ژړلې ده
هر چه کمال لري هغه زوال لري
هستي نيستي ئې سره تړلې ده

چرگان بې وخته بانگونه کاندې
بیا څه بلا دي باندې هړاندې
زه ئې بې وخته له یاره بېل کړم
چاره ئې سازه شه په ستوني باندې

هوا هوس کړې په قهقهه خاندې
بې غمه خوب کړې پالنگ در لاندې
ښه مبارک شه ښادې درباندي
غمونه نلرې د گور د وړاندې

په کوه قاف کېن که رهبر د وړاندې
که درومي نه به وي سختي ورباندې
که بې رهبره په سم میدان درومي
څو څو بلا به شي په تا هړاندې

قافلې ولاړې تر ما د وړاندې
زه کوډ بارگیر یم کته را باندې
ورپسي دروم سره ښورېرم
پرېوزم څارشکي بازي را کاندې

چه زغلونه د آسونو کاندې
نظر د کوز لري په مخکه باندې
چه آس په لوړو ژورو زغلي
آس ئې پرېوزي تر ځان د لاندې

خوک چه خبر شي دَ خط له خونده
قلم به نږدي په حرف بې بنده
شماره دَ نورو حرفونو خو کړم
چه یو الف دې په درې پیونده

زمانه اور ده اې نا نغتانه
ته وچ لرگي ئې نه لښته تانده
دا اور به تا وته په منډه درشي
که ژاړې ژاړه که خاندې خنده

ته دا وینا کړه له ما نه یاده
بهره آخله دَ بهار له باده
لکه دا باد ئې په واپو ونو کا
هسي به ستا کا درونه ښاده

وږي چه نعن مومي شکر دِ کاندې
غوړي که نه مومي پاسه ورباندې
ستړي د شکر کا که آس ئې نه وي
په لار که خر ویني تر ځان دَ لاندي

چه سختي چاري لري دَ وړاندې
په خو بې غمه په قهقهه خاندې
هسي په زړه کښ فکرونه کړې
چه هونږه خوک دی تر خاورو لاندي

که ئې تر سپينو تر سرو کره لاندي
دا واره هيڅ دئ په بدرنگه باندي
که ئې د پوزي لونگ هم نه وي
نبه مخ بې پسوله زبائي کاندي

دنيا هسي وبله بلبردي
چه خه ترې آخلي ورباندي ربردي
خبر لا نه يې په دا خبره
نامرده واروه چه کنسپردي پربردي

هغه چه عار کړي د خوشحال له پنده
بلا پرې ورو شه اسمان خرگنده
ورته زرگونه بلا خولې واز کا
سړي چه ووزي د نېکخواه له پنده

په جنگ کنس مټ کره تر بل دوراندي
نور به خبري در خني کاندي
ژوندي که پاتو شي ځان د عزيز کر
که ومړې ومړې رحمت در باندي

خزان وهلي دله نانباده
غافل مي مشه له دې ارشاده
وخت د بهار شو بيا به ارمان کړې
بهره نن آخله د بهار له باده

عاشقَ خانده نن خو چه خاندي
بڼه مخ تر تا شو لاندي ته باندي
طالع که هر کله هسي مدد کا
تل تل به هسي تر ما شي لاندي

تل که ښېگړه له آدم زاده
نه بڼه که وکړې څه کمي زياده
درته به خير شي په سل بدۍ
هيڅ به د نکا ښېگړه ياده

زرکي چه هسي په قهقهه خاندي
هم دا خدا د کا د باز دَوړاندي
هر څوک چه خاندي ښادۍ کاندي
غمونه ورشي پر هغو باندي

خلق چه هونبره يارۍ کاندي
خان کا پخپله تر غمونو لاندي
مرگ ئې له ډېرو غمونو خلاص کا
منت د مرگ دۍ په هر چا باندي

د

لؤلؤ دِ غاښ دي ياقوت دِ شونډي
د ډير خوني ور پسي ډونډي
چه تا څوک وويني په تا مین نشي
په زړه دانه دئ يا سختي پونډي

هونډه بلا دي و تا ته پندې
چه شمار ئې نشته پتي برمنډي
گوره په کومه بلا به سر شي
چه پکښ ته گرزي په منډي منډي

ر

د حسن نام لرې عاشق غلام لرې
باده په جام لرې د زړه هر کام لرې
خیال به ته نه کړې خیال به نور څوک کا
چه د خوبي اسباب تمام لرې

دهن د ميم دئ زلفيني دام لرې
ذقن د سيم دئ سترگي بادام لرې
خیال به ته نه کړې خیال به نور څوک کا
چه په دا دور د حسن نام لرې

تن یو غلاف دئی زړه پکښې توره
د تور د سپین نده وینا منظوره
مدار په توره دي په غلاف نده
چار ئې په هر چا ده مشهوره

په زلفو کفر په مخ اسلام لرې
د سترگو سحر په زړونو عام لرې
خیال به ته نه کړې خیال به نور شوک کا
چه نن څه ځان گڼي هغه غلام لرې

که ځای د امن خوراک پوشاک لرې
شکر وکاره نور څه بلغاک لرې
مت په طاعت کړه خلوت گزین اوسه
خضر د وخت یې که نفس هلاک لرې

که خپسر خوار کړې تر توري خاوري
په هر چا سور شې تر سړې واوري
جفا د خلقو په مخ په شا وړې
رنگ رنگ گلونه به له تنه راوړې

ارمان دي درېغه دا یو شو کاره
تل تل به نه وي تازه بهاره
تل تل به وار د ځوانۍ نه وي
تل تل به نه مومې مهر له یاره

چوز باز چه ووني دَ جال کوتره
پروا ئې نه وي له خپله سره
لگر که هر خو غوټه تېره لري
نه برابره بيا لره بره

خبر چه نه وي دَ عشق له کاره
په هغه کس وي ياري دشواره
بې ياره عمر خه عمر نه دئ
ژر دِ په گور شي سړی بې ياره

په ما خه کار لرې درومه هونبیاره
زه لیوني یم مینه شد یاره
نه خوګ ادیب لرم نه خوګ طبیب لرم
درد می له یاره دئ دارو له یاره

گل دَ گلابو شوې چه رنگ و بوي لرې
شیدا بلبله په هر هر سوي لرې
دریغه دا کار دِ په ذات کښ نه وي
وفا دِ نشته دا خوي بد خوي لرې

په ځان خبر شه چه چرته ځاي لرې
چه تخت نشین یې خه هوي و هاي لرې
ځاي دِ په پورته تر ملکوت دئ
چه ناسوتي شوې خوي دَ گدای لرې

هونبره بدلي هونبره سندري
تمامي نه شوې دَ عشق خبري
فهم مي وکړ دَ عشق په کار کښ
ليري نيژدې دِئ نيژدې دِئ ليري

خوک چه ياديږي په نيژدې ليري
تر هر چا ښه دي دَ يار خبري
ځني خبري لکه مشکني دي
ځني خبري دي مرغلي

که ريگ ماهي خورې که مړه پاره خورې
ځواني چه لاره دا آواره خورې
ځواني چه لاره هونبیار هيڅ نه يې
غم دَ ځوانۍ چه دوباره خورې

توري زلفيني په مخ شان شان لري
اوربل په وچولي پرېشان پرېشان لري
دَ نورو کوډو حاجت هيڅ نشته
دَ سترگو سحر جهان جهان لري

هر گوره بڼه يې د زرگر هنره
چه سپين جدا کړې له سيم و زره
تر دا د پاسه کبوتر باز دې
د بڼځي ها کا جدا له نره

تور غرونه سپين کړې په سپيني واوري
په سبزه شنې کړې دا توري خاوري
رنگ رنگ گلونه چمن ته ورکړې
باده! دا ته يې چه دا خه راوړې

چه را بڼکاره شي خو خو طوره
خو خو فتنې لري خو هور زوره
بل فکر مکړه بل گمان مه وړه
فرياد مي واړه دي د يار له جوړه

که قايم الليل يې که صائم الدهر
غم به لا ډېر کړې د خداي د قهر
د مخلصانو خطر لا ډېر دئ
سړی شکري خوري پکښ وي زهر

باغ وني وچي لري هم تري
هم ئې بهتر شته هم ئې که تري

په سايه کوزي په ميوه ډکي
ته هغه وني گڼه بهتري

راشه ښېگړه د وني گوره
خپل ځان په نمر کا بل کا تر سيوره
په سنگ ئې ووله مېوه در واچوي
خصلت له وني واخله اي وروره

که تل تل نومړي په خوله شكري
خوند به ورنکا په دا خبري
مزه به هاله د شکرو بيا مومي
چه خوله پر ووهي چه ئې ونغري

ته يو طلسم يې بې اعتباره
له خاورو باده له ابه نازه
اول هم هيڅ وې بيا هم هيڅ شې
په ځان خبر شه د خداي دپاره

لکه مي غوښته هغه نگاره
غاړه غړۍ ده را سره ياره
په سخ مي مکړه د رقيبانو
دعا مي دا ده پروردگاره

حیرام یم پاک پروردگار
تا چه پیدا کړل دا دواړه داره
محتاج هیڅ نه یې د څه دپاره
دا هونیره نقش هونیره نگاره

که ئې وفا درلي ښې دي دلبري
ولي هیڅ نه دي پدا خبري
د تورو زلفو د مهر بوي نشته
که په نمود دي لکه عنبري

که لعل و دُر دي د خوشحال خبري
چه ته ئې نه منې له تا دي ليري
بخري د هر چا جدا جدا دي
کارگان گندگي خوري طوطيان شکري

له لاري مه غریبه خوځه په لاري
که پرېوزې پاڅه خوجه په لاري
بې لاري واړه غولان ددان دئ
غولان ددان نشته خوځه په لاري

تل د کمزوري وي دا یو خو کاره
مکر دروغ کا په خو انگاري
ښځه کمزوره ده ځکه انکار کا
پدا سبب ده هونیره مکاره

په خوله خبري له کردگاره
په زړه خبري له کښت و کاره
فرياد فرياد دې په هسي زیست کښ
توبه توبه ده له هسي کاره

چه ښه مردان دي د دين د لاري
پتي به نه وي د ديو چاري
اوبه چه نه وي روا په شرع
هغه اوبه به گني مرداري

د مور په نس کښ فرستې اي ياره
د سړي وکښي دا يو خو کاره
زرق او فعلونه، عمر ښه، بدبخت
دا وسوسې دي د خه دپاره

که زر هنره په هر وېسته لرې
بيا به په کار کښ توکل ته لرې
خوشحاله يو نشته چه زړه پرې ښه کړې
نن ورځ که زويه نمسي شپته لرې

که چار د عقل لرې بښاره
چارپاي به نه کړې گويا هونښاره
ته خاموشي زده کړه له چارپايانو
چه خاموشي لري فائده تياره

پور که دَ مري دئ تنبته له پوره
اور که لوگي دئ تنبته له اوره
دبمن که سهل زحمت که لږ دئ
بې غم ترې مه اوسه اې خُما وروره

دَ مار که نه وي په تن کښ زهر
سردار که نه لري خنجر دَ قهر
دا دواړه توکه به خُما په پوهه
نه ياد په کلي وي نه ياد په ښهر

دَ بابا زويه دَ بابا پلاره
په زلفو ليلَ په مخ نهاره
يوسف که هر خو ښايسته روغ و
گويا سمن و ستا له گلزاره

بې عيبه يار نشته په ملک هوبياره
په عيب مکړه زړه بد له ياره
که گرزې واړه باغونه وگورې
گل به بيا نه مومې خالي له خاره

په زړه مي هونږه نه دي انباري
چه ئې قلم کا په کاغذ نگاري
يا بيانيري خُما په ژبه
يا ئې قاصد کا درته تکراري

سږي چه کښېني تر سره سيوري
غارمه پرې تېروي که ته ئې گورې
رضا ئې نشي و پاڅېدو ته
که ئې لمبه کړې په لمن پوري

ثنا صفت کا عالم له ميوره
نقش و نگار لري په څو طوره
نظر چه وکا و خپلو پښو ته
زړه ئې اخته شي په ډېر ډېر ځوره

خوشحاله خو به غمونه نغري
غم به د کله شي له دله ليري
سترگي مي وختې د آسمان و پير ته
که چيري وار راشي هاله خبرې

څوک دئ چه واورې له بده کاره
خو ئې وا نه پوي پروردگار
توبه هاله ښه ده له توبه گاره
چه ته ئې ټينگ کړې پروردگار

د هوبسيارانو خوږې خبري
قند دئ نبات دئ شهد و شکري
نادان په مثل غل خواره خر دئ
د خوږو خوند دئ ور ځني ليري

خپل بند و بست دئ د هري چاري
پاكي مشكوكي شته اوبه مرداري
پاكي اوبه بويه زيست او روزگار لره
مرداري كله دي سزاواري

هر خوك چه لاف وهي د عشق له كاره
عاشقي چپري ده لا هسي خواره
په مړو اړو كښ بخري چپري وي
عاشقان مړه دي د يار دپاره

شراب خوښي لري په خښل بسياره
خوښي ئې نه وي بيا بې خماره
هر چه دولت لري نكبت د ياد لري
غره د نشي په ځان يكباره

چه يادولي شي گذشته چاري
فائده نشته شته څه خوباري
كندي خوك پند واخلي ځاي د حذر دئ
غلط نور نه درومي په غلط لاري

منت د چا مه وړه د يوې توري
شونډي كښې مړده په غوري سپوري
نور خوك لا پرېرده كه زويه ورور وي
اور كړه د ديو په خپلوي پوري

آسمان پېرې لري خما پسره
مه ډېر غافل شه مه ډېر بې سره
په غم كېن طمع د بڼادمانۍ كړه
په بڼادماني كېن له غمه ويره

كال د غفج' و په خيبر كېن هوري
مغل بندي شوې هم كُنډي بوري
همند شنواري خو آفريدي و
واړو وهلي د يادو توري

چه بادشاهانو ته واخلي توري
د دوي خبري شي په ملك مشهوري
كه بيا باور كا په بادشاهانو
هغه به ميندي په خان كا بوري

بنځي مي وليدې ډېري بې شماري
پاكي نېكزني بدي بد كاري
چه نكا نكا چه كا خو وكا
د مرد په غير كېن ناپاكي چاري

په لاس چه واخلي مرداري چاري
نوم شي د بنځي د زنا كاري

که نه ئې مرگ وي نه ئې طلاق وي
په مرد ئې بند شي د جنت لاري

زويه بدبخت شي پدا دوه کاره
عاصي له خدايه عاصي له پلاره
بدبخت چه کښني په گلستان کښ
گل به ئې نشي نصيب بي خاره

هغه مفلس يې که خه غنا لري
که خه غنا لري ولي عنا لري
که حق د چاري يا د اشنا لري
ورځني ولي ځان نا آشنا لري

په چا چه وشي د همای سيوره
دولت ور درومي له هره لوره
مهر د خاصو د همای سيوري دي
په چا به وشي دا سيوره گوره

کاته د سترگو د خولي خبري
و چرته تلنه نيژدې يا ليري
دا چاري واره په لاس د زره دي
بادشاه ئې زره دي وجود لښکري

بې قدره نه دي د راز خبري
د راز خبري دي مرغلري
ځاي ئې دننه د زړه صندوق دي
ور به ئې نه كړې همدم ته ليري

دا سحرگړه دنيا مكاره
زويه وېزار كا له موره پلاره
چه ئې له موره پلاره وېزار كا
هسي دا هم شي ځني وېزاره

پاكان به درومي په پاكي لاري
ناپاك به كاندي ناپاكي چاري
چه سترگي نه لري ورته به څه بنښم
د هر هر باغ دي مېوې تياري

چه را ښكاره شوې د دنيا چاري
فكر مي لاړ شي په لاري لاري
فكر مي سترې په بيارته راشي
د وړاندي راشي لاري حصاري

خلق چه غواړي لوري ژوري
له ما نه مه غواړه ته دا خبري
په پتي سترگي به نندارې كړم
چه راته يو دي نيژدې هم ليري

که دیر نمونځونه روژه تل تل لري
هغه به مومي قسمت چه خپل لري
که دورځي ئې دورځ به مومي
که جنتي ئې څه غم د دل لري

سخ د په کور دې چه دا څو چاري
لري په کور کښنې ښې ښې نگاري
ښه ښه ځايونه ښه ښه بويونه
حمام په عطر و جامې بويدي

چه ښه زوولي وي له موره پلاره
ښه تنسته لري سپينه چوتاره
که باندي خيري يا ټکي پرېوزي
پاکيزگي ده ورته تياره

څار تر هوبنيار شم د هوبنيار خبري
دروغ رښتيا ئې دي واره شکري
د نادانانو رښتيا څه سود لري
چه ئې خبري دي له خيره ليري

ارمان دې دريغه ځما گلزاره
عنچه ريژېري اوس له شاخساره
مځکي "طاهر" مي در لره درغي
بدرنگ ئې مه کړه د خداي دپاره

دَ احمقانو بې ځايه چاري
څه هونږه نه دي چه ته ئې شماري
بښگره دا ده چه رنگ ئې مه گوره
ورسره مېرده قدم په لاري

نن په نظر راغله يوه وزيره
بڼه ترتيب وه هم تر کشميره
زلفي ئې بڼې وې د تيت تر مښکو
په تورو سترگو وه د کشمير ميره

خوک چه مرور شي له پيره ميره
خالي به نه وي له غمه ويره
زړونه چه زړونه دي لکه ماران دي
زهر و مهره لري په ځان خبره

هندکي تور سکان دي له موره پلاره
پښتانه واړه سره سپين اي ياره
تاثير که تخم آب و هوا لري
ته واړه وگڼه له کردگاره

نافې د مښکو دي د دانا خبري
خو ئې پراڼزې نگهت ئې نغري
د نادانو خبري هوري دي
د مښکو بوي شي په هورو ليري

دين دئ كه دل دئ كه عقل صبر
له ما ئې يووړل واړه په جبر
اوس راته پاتو دا يو نفس دئ
دا به هم يوسي بچي د گبر

شته ستا خبري پنه پنه شكري
پنه پنه شكري شته ستا خبري
په هر سبي نغري په خو شكري
په خو شكري په هر سبي نغري

خما توبه ده له نادان ياره
چه ئې ياري ده ميرخي تياره
دى به د بڼه غواړي تا ته به بد شي
غم به پيدا شي د ده له پياره^۱

پيري رانيول له ما خو كاره
ولاړم د غشي د توپك له ښكاره
چه مهر مينه ياري ترې غواړم
را پوري خاندي خوانه نگاره

خواړه د مهر وي خواړه د زهر
وريځ د رحم وي وريځ د قهر

۱. دا کلمه هندي ده يعنې مينه او محبت.

ځني وريځي واورې اوښه وي
ځني ږلي تندرې د دهر

وفا به نه مومي له هره ياره
يارى مکره له چا هونياره
د اوس يارى د وښو خوني دي
وا ورته خونه د وښو تياره

واړه فاني دي د دنيا چاري
په ځاي تل نه وي سره قراري
چه زړه ئې وتاړه باندي يکلخته
د هغو سړيو دي بخري خواري

توري زلفيني لکه سنبل لرې
خوبي د حسن زياتي تر گل لرې
چه د سړيو په زړونو گرزي
ته هغه هونبره زبائي گل لرې

ښې دي تر مښکو د وطن خاوري
تودې اوښه دي د وطن واورې
زړه تا خسري د لوي درياب کړم
اوس به په کومو موجونو ما وږي

دَ گل تر پانیو نازک اندام لري
شیرین تر قندو دَ خولې دشنام لري
خیال به ته نه کړې نور به ئې څوک کا
چه پخپل حسن دماغ مدام لري

هوبښیار چه واروي دَ پند خبري
ورباندي لگي لکه شکري
نادان دَ خرونو په شمار حساب دي
دَ پند شکري په خرونو نغري

زړه چه روان شې په لاري لاري
فايده ئې وایه و ما ته باري
څو پسي درومې اندوه به مومې
ټولي به نه کړې پریشاني چاري

چه راته غوټه دَ ورځیو میان لري
په زړه د څه دئ بیا کوم گمان لري
ناحق دَ بدو گمان ښه ندي
کافره نه یې ته هم ایمان لري

په چا نه پسندې گراني دشواري
په تا به نه درځي دشواري چاري
په خداړو واړه جزا سزا لري
تر پښو که لاندي کړې مېړي په لاري

ياري له بده بد خويه ياره
شلوې ښه ده په خو اعتباره
که ښايسته وي جور و جفا ئې وړه
گلونه کله وي د باغ بې خاره

په روم په شام شي د ليلي خبري
په هند په سند شي د مجنون سندري
عشق مي په مثل نافه د مښک شو
چه بوي ئې خپور شي په نيژدې په ليري

که چيري ووينې عيب له ياره
ښکاره ئې مکره د خدای دپاره
عيب پوښي ښه ده که عيب جوئي ښه ده
فکر د دواړو وکره هوښياره

په حق ولاړ اوسه اي ناصبوره
صبر کره صبر د صبر توره
چه خوک پلاس کا ما امتحان وکر
فتح دايم ده ورته حضوره

چه پاک زوولي دي له موره پلاره
ناپاک ئې مکره پروردگاره
دين و دنيا لره پاکي پکار ده
ناپاک به خوار وي په دواړه داره

دروېشي دا ده که تل حلال خورې
که تل حلال خورې بيا د خپل مال خورې
کښېنې وعدې کړې مخ د خداي تور کړه
پردي مالونه پدا تېپال خورې

عاشق وېزار دئ له موره پلاره
پروا ئې نه شي له نوره ناره
و ځان ته شا کا تر ايمان تير شي
کفر قبول کا د يار دپاره

ښه ئې پسندلي عقل تميز لرې
خو وايې هونبره هنر هر خيز لرې
موسي' د خضر په پيروي ته
د دې خبري خبر که نيز لرې

که زور د فيل لرې زړه د ضيغم لري
له تا چه غم لري ځني به غم لري
علاج ئې وکړه له پسه خوب کړه
په خپله خونه کښ چه مار لرم لري

ته ولاړې درنگ ته خپل ځاي د درنگ كړ
په درنگ د ولي دا هونيره درنگ كړ
ستا په فراق كښ لکه نارنج شوم
غم د هم چيري ځما درنگ كړ

چه عيب نه لري كه هسي يار غواړي
دا هسي يار به په كوم ديار غواړي
بې عيبه يار به چيري بيا نه مومي
كه گرزي گرزي جهان بسيار غواړي

خدايه چه پاك دي ناپاك ئې مكړه
د ناپاكانو صابون توبه كړه
چه په مخ روڼي و گور ته درومي
كرم د ډېر دئ ما هم هغه كړه

چه آئينې ته ښكاره ديدار كړې
آثيه درسته سره گلزار كړې
چه شونډي كنسپړدې د جام په مورگو
اوبه په جام كښ رب انار كړې

اور که بخري وي ځني به وېره کړې
غليم که څري وي ځني به وېره کړې
نور نور رنځونه به و تا ته څه وایم
ښځي که څري وي ځني به وېره کړې

د هر سړي سره چه آشنائي کړې
نه چه په طمع ترې روښنائي کړې
د آشنائي سره غمونه دي
ځان به ترې ژغورې که دانائي کړې

پلار ئې په بند کړ ورور ئې بند کړ
ځان ئې هم شيخ کړ هم دانشمند کړ
اوس په غزا کېن خپل ځان غازي بولي
په څو څو رنگه ئې خپل ځان څرگند کړ

چه هونبره قهر د گوتو مرور کړې
په دا پوهېرم زړه به را سور کړې
چه اوس د نوي په لاس نيولي دي
بې بخته نه يې که دا کبر زور کړې

نادان په خپله د ځان غم ډير کړ
نابودي پوهي سره تېر بېر کړ
هغه چه هېر بويه هغه ئې ياد دي
هغه چه ياد بويه هغه ئې هېر کړ

له خپله ياره چه بد گوئي کړې
د اغيارانو چه دلجوئي کړې
حق شته انصاف شته عذاب ثواب شته
ولي دا هسي ناپېرجوئي کړې

له تا چه وېره کا ځني به وېره کړ
يا به ئې وېره له زړه بدره کړ
که ئې د وېري علاج در ونشي
مټ کړه چه زر ئې مهم تر سره کړ

تعليم د زاغ و زغن که ډېر وکړې
ښکاره به پرې کله د باز په خبر وکړې
د ترخې اوسپني توره کړه سازه
غزا به کله په هغه شمشېر وکړې

عزت په دا کښ چه هيڅ دروغ نکړې
د چا له غوړه خوان آروغ نکړې
که زړه د يار ساتې د يار په راي درومه
خپل زړه چه بد نکړې بل زړه به روغ نکړې

مرد يې که هيچېري وېره ه چا نکړې
طمع له چا نکړې غم د دنيا نکړې
که لوي منصب لرې خاص د بادشاه وي
له ميره پيره به خوف او رجا نکړې

رَبَّ و ما ته دولت اقبال راڪر
په لون لون دَ دنيا مال را ڪر
حرام ڪه شبه دَ ڪار دَپاره
چه مي تر ستوني ڄي هغه حلال راڪر

غافل خور عمر په ځان کندهير ڪر
اميد ئي لږ شو حسرت ئي ډېر ڪر
نه ئي څه ورڪړل نه ئي څه واخيستل
عمر ئي هسي حبطه تېر ڪر

په مار چه وار جوړ ڪړي ڪه گذار پرې نڪړي
خپل زړه خو وېوښته چه زړه دا څه ڪړي
که غول توب دئ ڪه ښاغل توب دئ
خود په زړه ڪښ ننداره وکړي

خپل ځان ئي روغ ڪر يار ئي بيمار ڪر
يو څه ښه يار دئ خوشحال چه يار ڪر
لا يو ناترس دئ يا ئي ياري نه زده
يا ئي پکار نه دئ تر ځان ئي ځار ڪر

زويو مي خوي دَ خټکو نور ڪر
ځما په نقش ئي پوري سور اور ڪر
وخت دَ گټني دَ نام و ننگ و
بدو زامنو را څخه خپور ڪر

که خوک د وښکنځي غیرت پیدا نکړې
د ده و سر ته توره تر ملا نکړې
نه حمیت لرې نه شرم ننگ لرې
مردی د نشته غیرت پدا نکړې

له دې دنیا نه به آخر سفر وکړې
پاتو به نشې که ډېر هنر وکړې
عمل د نېکو د وړاندي واستوه
ښه نام دلې پرېږده که هونبره چر وکړې

وخت د بهار دې خوشحاله څه کړې
ولي گلگشت د گلونو نه کړې
سترگي مي تتي شوې گل ته به څه گورم
پيري چاري را باندي وکړې

ما چه دا هسي در پسي ځان کړ
د دنیا کور مي در پسي وران کړ
د زړه په حال مي واړه پوهېږې
که ډېر هوشيار ئې ځان د نادان کړ

يو موتي خاوري وي هونبره دماغ ورکړي
ننه په زړه کښ د عقل خراغ ورکړي
د ملک د بندو د بست خبري
فکر د کښت و د کر د باغ ورکړي

خوشحاله خو به فکر تدبیر کړې
غم به د ورک شي دا کار که خیر کړې
چه نیکی بدي درته رسېږي
که حواله ئې ته په تقدیر کړې

ځواني چه ولاړه ور سره ولاړې
ډېري خوبۍ که ژاړې ژاړې
بیا به په بیارته ځواني را نه شي
که ئې له پیره له طبیبه غواړې

چه چا ته ورکړې بیا ئې پرې زباد کړې
خپل ورکړه گوره واړه برباد کړې
که توره ما ته کړې په جنگ کښ هیڅ یې
کار د مړاني چه چا ته یاد کړې

درخو هوبسیاره وه ځان ئې نادان کړ
نوم ئې بد اصل د آدم خان کړ
تل ئې د مور او د پلار پیغور تپاړه
په زړه مینه کار ئې دا شان کړ

دم واهه نشي دا چه خدائي کړې
څوک فرعوني کړې څوک موسائي کړې
چه دواړه توکه د یو رنگ پیدا نکړل
کبریا ئې کړې که دانائي کړې

خو ډکي خوني وې چه مرگي لوټ کړې
خو خلقي ئې سره کوټ کوټ کړې
مرگ يو تريخ جام دې درته نيولي
خو به ترې خوله نيسي دا جام به گوټ کړې

اې چه له ما نه علم مکتب غواړې
دود د عجم غواړې دود د عرب غواړې
روغ يې که روغ نه يې راته ووايه
له عاشقانو چه ته مذهب غواړې

خپل د پردې کړل پردې به خپل نکړې
خصلت د بد شو خصلت به بل نکړې
غم د په بخره شو بنيادي به تل نکړې
چه ناقابل يې ځان به قابل نکړې

چه کنگه پيغله شوې کبر د ډېر کړ
خصلت د واړه په بل بل پېر کړ
چه سپينه خوله د ورته نومړې وه
هغه د ولي له دله هېر کړ

اې چه ياري کړې په خو خو غاړي
په تله ورکړې په خروار غواړي
يار د د خپله لاسه په گور کړ
بيا ئې په هاي هاي په ورټ ورټ ژاړي

که زه د ژاړم چه ته مي نه ژاړې
که زه د غواړم چه ته مي نه غواړې
کوشنې به واړه ځما برباد شي
ما به د غم په مزيو وداړې

مخ دي له ورايه راته عيان کړ
اور د راپوري په خانمان کړ
نظر د هورې په بل بل شان کړ
آشنا مي نه گنې ځان د نادان کړ

خو به د تل وي دا اوړي پاوړي
چه د په زړه وي په خوله ئې راوړي
خو ئې ونخوري کله به اوړي
چه بلا غواړي په بلا واوړي

په درسته ورځه چه تلاتوب کړې
د دنيا چاري په څه آشوب کړې
خوشحاله پاڅه دا سړي توب کړې؟
چه چرگ به وينس وي ته به لا خوب کړې

چه خيال مکېز کړې هونبره خونړېز کړې
چه خپل عاشق سره خيال و مکېز کړې
رانجه چه پوري کړې په برندو سترگو
خنجر د جنگ او د فتنې تېز کړې

خوار زړه مي واخيست په تا مي باندي کړ
تر ډېرو ډېرو اندېښنو مي لاندي باندي کړ
سترگي د باز دى زړه مي تمخري دى
خلاصي ئې نشته اوس ئې د وړاندي کړ

خدایه دردمن کړې بې دردان واړه
چه واړه ژاړي د ما په غاړه
خوشحاله ملک د بې دردو ډک شو
دردمن په نورو ملکونو غواړه

ز

چا ته چه شاه کيني شاه کښ پرېوزې
بلا چه غواړي په بلا کښېوزې
په خو به روغ اوسې دا فکر ښه وکړه
په پړانگ پرهار وکړې بيا ور پېسېوزې

د چا چه ډک وي زړگي له رازه
که په ويل ئې نکا خوله وازه
يا ئې له خولې نه څه بوي روان شي
يا به ئې رنگ وي د مخ غمازه

که په یجوز لا یجوز پسپوزې
واړه کوهي دي پکښ به پرېوزې
راشه په دین د قلندرانو شه
چه بې وسوسه په هر څه کښپوزې

درته به وایم دا دوه رمزه
که پوه پرې نشې لېمه د ووزه
څو چه د خپل وي خپل به د بل وي
تر سیال به نه وړې خبره کوزه

تر غرونه پرېوزه تر زړونو پرې موزه
د سرو مزیو په ډکه کښې موزه
چه څوک ئې نه پسندي هر چا ته بد وي
په هغو هسي چارو پسې موزه

په غرونو مه ځه تر غرونو پرې موزه
تر غرونو پرېوزې تر زړونو پرې موزه
زړونه څه واړه برابر نه دي
درومه تر زړونو د مړونو پرې موزه

سردار ته بویه دا یو څو خیزه
چه مړني وي ځما عزیزه
داد و دهش لري دین و دانش لري
نه بې رشتیا وي نه بې تمیزه

ښ

نېستي هستي ده که ته پوهېږې
لوښي پستي ده که ته پوهېږې
بده تر هر څه په دا جهان کښ
خود پرستي ده که ته پوهېږې

زرکي د ښکار خورم بره د مېړي
د سرو اوبو يم د تودې غېړي
تنگ لنډ مي مکره پل دا خو توکه
بې نيازه خدايه که دعا مي نغوېږي

هونښيار ته گول شه که ډېر پوهېږې
خو خاموشي کړې نه به ستوهېږې
منگي چه ډک وي کله آواز کا
څه ښه دليل دی که پرې گروېږې

س

خو چه توانېږې هونښه نافع اوسه
تل تل د نیکو د خصلت واضع اوسه
سود ئې تر جود تر کرم د پاسه دی
د خداي دپاره متواضع اوسه

که ته پادشاه بې د تخت د پاسه
خدای ته گدای شه خبر شناسه
عارف د خان شه دوست د سجان شه
غیر فکرونه له زړه وباسه

زویه می ډېر دي واره عزیز اوسه
په هره چار کښ صاحب تمیز اوسه
خو یو بهرام دئ په خوي ناخیز دئ
لکه ناخیز دئ هسي ناخیز اوسه

په زړه د دواړو خلقو نیکخواه اوسه
هدایت کړوني د هر گمراه اوسه
طمع له چا مکړه سخا په هر چا کړه
بې تخت و تاجه لکه بادشاه اوسه

خوي د خوشحال راوړه په زړه خوشحال اوسه
په زړه حلال اوسه په خوله حلال اوسه
مین په شرم دښمن د مال اوسه
د نور چا مشه د ذوالجلال اوسه

که هر خو ډېره ده دنیا تر قیاسه
ځای د دنیا کړه تر زړه د پاسه
زه به فتوي درکړم چه باک ئې نشته
دنیا سودمنه وي و تا ته ناسه

په عدل و داد کښ په هر چا سم اوسه
وقار هم دا دې په توره کښ کم اوسه
که ته په کبر د ځان لوڼي غواړې
گيډي د وژلو يې يو مار لرم اوسه

طباحت چه ووزي تر يو خو لاسه
ورځني وخورې د پاسه پاسه
پاتو خوراک ئې خوراک د سپيو دئ
په دا خبر شه سخن شناسه

په شرم ننگ کښ د دنيا ولاړ اوس
د دين پکار کښ له دنيا ولاړ اوس
په خپلو باغ شه رو رودبار شه
و بېگانه وو ته سخت لکه گار اوسه

آسمان که نه کا خست د پاسه
لکونه راشي د خوشحال تر لاسه
چه تار پتار ئې په خلق نه کا
ته دا خبره له زړه وباسه

دولت چه مومي د چا له لاسه
نکبت هم مومي له هغه ناسه
دي د په مثل پروردگار شه
بد کړې که نه يې ترې بې هراسه

ش

اندېښنې مکره ډېري دروېشه
دنيا به نه مومي تر قسمت بېشه
شکر غني لره صبر دروېش لره
که کا هم دا د کا هر چه شي پېښه

چه ئې لرزه وه په ملک له جیشه
زړه ئې ښادکام و له هره عیشه
گوره په گور کښ هغه شاهان دي
چه ږغ ئې نشي د مرگ له طیشه

ما د دانا کره دا وينا خوښه
پرانده د نه ځي بې عصا کښه
طمع مرغونه په دام بندي کا
سړی خواريري له خپله اشه

ض

د ښو خبره ده په هر چا فرض
درته به وکړم پوره دوه عرض
د بدخواه ومنه د ښځو مه منه
له مرگ مه تښته تښته له قرض

ق

و خدای ته خوار دي بهتر د خلق
له ځانه پرې کړه باور د خلق
که خپل د خدای یې په حقیقت کښ
مؤمن د خدای شه کافر د خلق

ک

له زاغه زده کړه دا دوه درې توکه
یو چه رزق نږدي کانه ته دوکه
بل چه دُخول کا مخفي له خلقو
بل چه په تراه وي له واره لوکه

بارک مین دی په دا دوه توکه
په سپینه وازده په سپینه روکه
بولاق د وینځي په خوي خصلت دی
ور لره بویه لویه متروکه

که پند مي نغوړې مکړه دوه توکه
خواست د خسري له خپله روکه
دروغ خبره په خوله را مه وړه
په کار و بار کښ له واره لوکه

خونبره د خوا ده و ما ته ډکه
چه تشوي ئې په ما فلکه

هم د پېري كړه په ما تعينه
هم د مېرځي كړه د مغل را لکه

په نيلى سپور يې كركړه لكه
دعوا د كبر په زړه كېن كلكه
كه فهم وكړې چمجي د غلو يې
هونږه لوئي كړې د غلو ډكه

تل ئې خبري له ښه خوراكه
ذكر مذكور ئې له ښه پوښاكه
خپل كسب هيڅ نه واړه له ظلمه
هي توبه توبه له هسي ژواكه

گ

جن په حجاب كېن د مور له څنگه
مگر ځان ژغوري د مرد له چنگه
كه په صحرا گرزي كه كوڅه گرده شي
شده به ور كا په خپله تنگه

هر گوره ښه ئې د باغ سل برگه
سر د راوكېښ د شير له تخرگه
ستا په ديدار مي سترگي خوريري
زړه مي را ووت د غم له درگه

که زړه د خلاص وي د شک له رنگه
اندوه به نکړې د غليم له جنگه
پرستن د خوب ده که صف د جنگ دئ
دا دواړه توکه نه دي دوه رنگه

که سره ټولي کړې د کلي چرگي
نه واره چرگي نه د باز سترگي
نه دوه سو کښلي جوته بې باکي
نه يوه کښلې د پاکي پرگي

مغل بې قدره پښتون بې ننگه
توبه له توري توبه له جنگه
تسبيح په لاس کښ په نظام پور کښ
ناست په مسجد کښ جمد تر خنګه

غليم مي زر دي په دا دوه رنگه
لکه چه راشي ځي مي له چنګه
بل په آسانه را لره نه راځي
بې سپيني توري بې ډېره جنگه

ل

دَ خان مي وليدل اخوان مي وليدل
ياران مي وليدل دوستان مي وليدل
چه بنه مي خير كرل واره سري ندي
سگان مي وليدل ددان مي وليدل

چه ئي مخمور وي سترگي بي مله
سنبل ئي هيخ و تر بنه كاكله
وگوره ولاړل هغه مخونه
چه بنايسته و د باغ تر گله

راشه كه گورې اهل نا اهل
يو ابوبكر و بل ابوجهل
په ابوبكر محمد ﷺ نمر و
په ابوجهل تر سها سهل

دا سبز گلونه گوره خوشحاله
گوره چه خه شي تر بله كاله
لكه چه گل دي هسي ستا عمر دي
راشه خبر شه له دي مثاله

که ډېر اغزي لرې په څنگ کښ گله
اغزي د نه ويني شيدا بلبله
چه پر مین وې عیب ئې نه ويني
هر څه ئې آخلې بې تامله

ياران مي ولاړل تر خاورو لاندي شول
موره ئې پرېښوو تر مور د وړاندي شول
په گور ئې ورشم سپاندي پرې ووينم
مگر زموره دپاره سپاندي شول

چه د ليدل و هغه مي وليدل
چه د خوړلو و هغه مي وخوړل
آخر که گورې دا واره هيڅ دي
لکه مي وويل هسي مي ومنل

دا يم زه تير شوم تر اويا کاله
ته را خبر يې يا زوالجلاله
دا غم مي نه دی له اعداء ليدلي
لکه ئې وينم له خپله آله

که لوي ملا شي په لوستل لوستل
آدم که نشي لوستن^۱ دي لوستل

۱. لوستل: يعني ويل، قرائت (لُوستل) يعني خپورول او تیتول او خرابول.

خُني لوستل کا خُني لوستن کا
په شان شان کبړي سبق آخيستل

وخت د پېرۍ راغې خوشحاله
لا د په زړه دې دا یو خو خیاله
خیال د ننگونو خیال د جنگونو
خیال د دلبرو له خط و خاله

د مرد د علم د هنر له حاله
زر خبر دار شي له قیل و قاله
د نفس له حاله ئې هاله خبر شي
چه ورسره وي په یو خو کاله

خبر هیڅ نه یم له خپله حاله
حال می به څه کړې یا زوالجلاله
تکیه می ستا ده ستا د کرم ده
دایم در تلوني شوم ډک له وباله

که ښایسته یې په مخ تر گله
بوي د جفا ځي ستا تر کاکله
گل که زیبا دئ چه بې وفا دئ
ځکه فریاد کا خُني بلبله

گل ته گویا شوه د باغ بلبله
چه ناز ډېر مکره د چمن گله
گل وې په بخره د کنلیو ناز دی
خبري مکره بې تامله

گل په شونډو په مخ من کلي
سترگي د باز دي بانه منگلي
که یو لک کنلي وبله ټولي شي
یو لک من ته یې نوري من گلي

غریب یم بولم د غربت بدله
رنځور شو دواړه د بابا دله
نابود بولاق دي که بر وړي دی
راغلي مه وي تر برموله

زه هیڅ خبر نه یم له خپله حاله
هغه جنین یم بې قیل و قاله
وړي شم وژاړم موږ شم خندا کړم
هونږه پوهېږم په خو اشکاله

م

دا یم که زړه له دلبرو ونیسم
پسي ږندېږم زړه به په څه نیسم
څو مي ژوندون دئی پدا دنیا کښ
زړه به له کښلیه مخه و نه نیسم

ما وې چه تا به د ځان په رنگ کړم
لکه ملنگ وې زه د ملنگ کړم
سېر د دوهین شوم تر بله کاله
د ځان به لویه مصلې لنگ کړم

نه مرد د کفر نه مرد د دین یم
نه د گمان یم نه د یقین یم
په دواړه توکه مذبذ بین یم
هم په زړه تور یم هم په زړه سپین یم

قرآن د وړاندي په لاس کښ جام لرم
په لون لون حلال حرام لرم
عمل مي تریخ دئی که خور کلام لرم
نه درست کافر یم نه درست اسلام لرم

لینده چه نه وي په غور یوسمه
غشي چه کور وي پر خانه کمه
نه به د نخبني گذار پرې وکړې
نه به په غشي کړې غرخه بې دمه

دا ته يې ياره که دا زه خواب وينم
تا ته يې ياره که په شپه آفتاب وينم
چه ستا د زلفو نگهت مي وليده
مه تور عنبر وينم مه مشکتاب وينم

چه جدا شوي ياران تر زړه کړم
لېمه په ډېرو ژړلو سره کړم
کښېنم بيا صبر د خدای په کړه کړم
چه صبر نه کړم وايه نور خه کړم

دا ډېر فکرونه چه صبح و شام لرم
چه فکر وکړم واړه ئې خام لرم
خلق په منځ کښ د اختيار خبري کا
فهم مي وکړ د اختيار نام لرم

د خرخ له خرخه و خرخ ته ساز شوم
نيازمن د هر هر ناکس د ناز شوم
لکه په لاس د بې شناختو کښپوزي
هسي بې قدره پر ماتي باز شوم

په زړه کښ ستا د کوڅې غبار لرم
په سر کښ ستا د پيالې خمار لرم
پرېشان د زلفو بېمار د سترگو يم
زه دا دوه توکه له تا یادگار لرم

په غم د سوي لوغړن زه يم
سبا بېگا د په اوښو اوبه يم
د عشق سپاره د په ما هړانده کړه
په رنگ څېښلي سوي په زړه يم

مست يم په سر کښ مستي د مي لرم
چه په نشا ئې کي کي لرم
رقص مي په تار د هغه رباب دئ
چه په نغمه ئې هې هې لرم

پيري په ما راغله زه ئې خراب کړم
په پېچ و تاب ئې د هر اسباب کړم
هر هر اسباب ئې له ما نه يووړ
فائده مي کومه چه پېچ و تاب کړم

يار مي کافر دئ زه مسلمان يم
د ده له بده خوښه په ځان يم
زړه ئې ځما له کوگله وکښ
ځني په وېره د خپل ايمان لرم

ځار شم بلهار شم دَ يار تر نامه
دَ يار تر خطه تر ښه پيغامه
باد چه را والوزي دَ يار له لوريه
ور سره راوړي خوښي تمامه

سخ خو د ما دي چه هسي يار لرم
چه ئي له لاسه دا زړه خوار زار لرم
که راته کښنې په تا ډېر کار لرم
در به ئي پرانزم دَ گليو بار لرم

تا چه پيدا کړه هونبره اقوامه
حکمت د خه دئ يا ذوالاکرامه
تا چه پيدا کړه حکمت ئي تا زده
موره هيڅ نږده په دا تمامه

چه ځان ته گورم لا هسي زور نه يم
چه ځنو ځنو چارو ته جوړ نه يم
چه غاښ مي پرېوتل فساد را وشو
که هر څو غوښي خورم به غوښي موږ نه يم

نه زر په کور کښ نه کښت و کار لرم
وابست له ځان سره تر سل بسيار لرم
رازق دَ خلق يې په دا اقرار لرم
خه غم چه تا غندي پروردگار لرم

له خپله بخته و چا ته زار کړم
زر مي اغيار شي چه زه ئې يار کړم
نور مي توبه ده که اکوړي راشي
نه به ئې يار کړم نه به ئې پلار کړم

زه که مي خور يم يا شاهد باز يم
فسق و فجور کړم گنده په نماز يم
اندوه مي نشته خبر په راز يم
په ولا تَقْنَطُوا و کرم ته ساز يم

زه تا پيدا کړم به دا قائل يم
که بيا مي وژنې دلگير په دل يم
وايې چه بيا به د بل ژوندون وي
هر چه ته وايې زه په منل يم

د کوب و چوب دي دا خو اقوامه
اول عورته واروه اي خامه
آسونه خرونه مريونه اوړکي
بل رعيت دئ په دا تمامه

خالق خُما يې په دا پوهېږم
حکم د حق دئ منم گروهېږم
چه د ظلوم او جهول پيدا کړم
په بد مي نيسي دا اندوهېږم

پيري په ما راغله زه ئې تاراج کړم
زه ئې محتاجو وټه محتاج کړم
رنځ د پيرۍ دۍ بتر بتر شي
فائده ئې کومه چه ئې علاج کړم

منصور چه مست ؤ له هغه جامه
جرعه ئې راغله ءما تر کامه
منصور په دار شو زه به لا نور څه شم
که راز مي ورشي تر خاص و عامه

که ويني ژاړم گرېوان چاک چاک کړم
په غولي گرزم غوغا بلغاک کړم
په دا به تللي ياران را نشي
سکه بايدۀ دا دي چه ځان بې باک کړم

خواره حيرانه بني آدمه
په هيڅ غمجنه په هيڅ بې غمه
خاندې وژاړې وژاړې خاندې
دا چار د تل دۀ له عمره سمه

تر غين تير شوم دا هسي زه وينم
احوال يو دوه ويني زه يو اوه وينم

ترف که درشم غفدا سبر کال دي
اوه به شل وينم دا کار زه بڼه وينم

که هر خو مست يې اي دُر د آشامه
مستي د هېڅ ده غما تر جامه
ته لا خبر يې له ننگ و نامه
غما مستي ده علي الدوامه

اولاد مي ډېر دي منت د خدای لرم
د واپرو مهر په زړه کښ ځاي لرم
يو خو بد بخت دي زوال ئې ژر وشه
د دوي له بده خويه هاي هاي لرم

مرگ را نيژدې راغي پيری کر کړم
غابڼونه لاپل غم د بصر کړم
وخت د آرام و د زړه د کام و
قسمت په غاړي په غرونو سر کړم

تل به شړلي لېرلي تا يم
بيا په دا کار کښ کړلي تا يم
چه ستا په نه ديدن د ځکندن شوم
که مي ته نه وژنې وژلي تا يم

چه ځان ته وگورم ځان گنهگار لرم
د نفس له لاسه فرياد چغار لرم
حال مي به څه و ځه استغفار نه وي
شکر چه ژبه د استغفار لرم

د مرد چه نه وي وينا محکمه
په ده به نشي درغله سمه
چه يو ئې زړه وي يوه خبره
خلاص وي له همه خلاص وي له غمه

خبر د دهر په مکر دروه شوم
دا څه چه بناد شم يا په اندوه شوم
نه ئې بنادي شته نه ئې اندوه شته
دواړه فساد دي چه ښه پرې پوه شوم

مرگ را نيژدې راغي زه لا غافل يم
په شور و شر کښ د دنيا تل يم
په تور وېښته مي سل گناهونه
په سپينه ږېره لا ډېر خجل يم

که ته جفا کړې زه به وفا کړم
که ته ښېرې کړې زه به دعا کړم
څو دا جهان دئ هونېره د ته وي
که ته مي نه وي نياز به په چا کړم

زويه که هسي وي لکه چه زه لرم
که هر خو ډير دي يو زويه نه لرم
يو يحيي خان نشو يو اکوري نشو
چنجو منجو دي پټ به ئې شه لرم

د ښکار پکار کښ که هر خو ښه يم
چه باز مي ځان دي هغه يو زه يم
په باز که هر خو قاز و کلنگ نيسم
بريره مي سپينه شوه مير ښکار لا نه يم

دا آزمايښت گوره په ما چه زور شوم
له نورو چارو په زړه کښ سور شوم
را پاتو مينه د ښو دلبرو ده
چه زور شوم لا ئې په عشق کښ جوړ شوم

خلق هوبيار دي زه لېوني يم
نه اوسني يم لا لرغوني^۱ يم
هغه چه لافي د هوبيارۍ کا
تشي درمي دي پکښ گني يم

هونبره خطا لرم خو چه عاقل يم
هونبره هوا لرم خو چه فاضل يم

۱. يعني سابق، دمخني.

تسپې په لاس کښ زړه په وسواس کښ
ولاړ په باطلو کارونو تل يم

اوس زه په خپلي چاري خورسند يم
مال ملک مي نشته زاهد خرگند يم
خو دا عالم مي ور پسي نه پرېږدي
لا ځني نه شليرم په قسمت بند يم

توبه مي وکړه له ميو پير شوم
پسرلي چه راغي په زړه دلگير شوم
د گل په مخ مي باده را واخيسته
بيا د ځواني و کار ته خير شوم

مرگ د نا اهل سبا بيگاه غواړم
دعا مي دا ده الله الله غواړم
ځما توبه ده د بهرام له خيره
د ده له شره امان پناه غواړم

لکه ملنگ وې زه د ملنگ کړم
لکه بې ننگ وې زه د بې ننگ کړم
څوک يې خبر د ذاته نه يم
په څه خپلوي د د ځان د څنگ کړم

په سرداری چه پوهېدلي يم
سرداري غم ده ترې ترهېدلي يم
ور ځني وتبستم په غاړې غرونو
لا ئې تر اوسه په غم نيولي يم

چه خپل عمل ياد کړم خاوري په سر لرم
ډک له گناه تمام دفتر لرم
وخت د حساب راغي بله تکیه نشته
تکیه د خدای لرم د پیغمبر لرم

که نور په نورو چارو جلي ستا يم
زه به د تورو په کار علي ستا يم
ورود د رسول دي ورباندي بښاي
که ئې له فرقه بیا تر تلي ستايم

د چا چه نه وي د سترگو شرم
درته به نه وي په پندونو نرم
ځني امان غواړه که د بسر وي
پلار والي پرېکړه د بې آزره

که د له خويه چا ته فرياد کړم
يا هيڅ دم نه وهم صبر بنياد کړم
په دواړه توکه ځما پروا نکړې
يو څه ناترس يې څه به د ياد کړم

په غم کښ شوخه بني آدمه
درباندي راشي خو خو ماتمه
شيرين ياران د په مرگ جدا شي
سخت يې چه نه چوې له ډېره غمه

زه په خپل ملک کښ خو دا دوه دم لرم
ښايسته پردي نصرت قدم لرم
يوه مي توره دويم مي ډال دئ
پدا خو توکه عرب عجم لرم

په خوب کښ هر کله بوي د دنيا وينم
جرگې جنگونه هوس هوا وينم
مگر يکلخته د دنيا سپرې يم
چه نه يو شيخ وينم نه يو ملا وينم

خبر هيڅ نه وم چه ورځ وه کومه
چه زووم سعد وه که نحس شومه
غمه په چرته غلط غلط درومي
غرض په ما لرې دلې را درومه

شهره په واپه عالم مدام ښه يم
پرېږده په خوله کښ د خاص و عام ښه يم
شيخه ته شيخ يې زه رند هيڅ مه وايه
ته د ښکناښ اوسې زه خو بد نام ښه يم

مرگ را نیژدې شو زه دا ارمان لرم
که زوړ لیده شم اختیار د ځوان لرم
ارمان مې جونه دي د نام جنگونه دي
مقصود مې ښکار دى غم د ايمان لرم

زوړ کړم غمونو د اشنا زوړ کړم
له کل هوسه ئې د دنيا سوړ کړم
خوخو تاونه را باندي تیر شوه
کومي مې وچ کړ هجران رنځور کړم

پریشان په ځان کښ په ډېر حیرت یم
څه وم دا څه شوم په څه حالت یم
چه تل مې ځاي شول غرونه رغونه
زه دا په چا پسي مجنون صفت یم

چه سر د خوړ شي امان امان کړم
وايم چه رنځ د واړه په ځان کړم
څو دا جهان وي هونبره د ته وي
که نه اور به پوري په درست جهان کړم

د ښکار په کار کښ زړه د ځوانۍ لرم
غم د پېړۍ د ناتوانۍ لرم
سترگي هغه ندي هغه قوت هغه ندي
چه باز په لاس کړم خو حیراني لرم

وايې جنت لرم حور او قصور لرم
بل دار تر دانه په نعمت پور لرم
چه وايې هسي دي واره منلي
ما ته دا پرېږده چه دا حضور لرم

که دا گناه دي چه په تا چور چور يم
سکه سر تر پايه له گناه پور يم
د تورو زلفو په مار د خوړم
گونه مي زيره په زړه رنخور يم

په غم غمجن وم په خوب کړمن وم
خلاص له غمونو ستا په ديدن وم
په خوب په هسي رنگه اوده شوم
چه خلق وينس وي زه په خفتن وم

خواره حيرانه بني آدمه
چه د خمير دي خاوري له غمه
يو دم که وخاندې پدا دنيا کښ
بيا د ژړا وي په خو شو دمه

ن

کله د خاصو نصیحتونه
کله د عامو ملامتونه
لا د اوله په عشق کښ دا دي
بیا پسي نور نور فضیحتونه

نادان په سر لري خیره زرینه
هوبنیار دوه گزه پټکي لرینه
تر هر څه گوره دا بد ترینه
نادان چه پائي هوبنیار چه مرینه

د مرد چه نه وي لمن خیرنه
پاک وي په ژبه پاک وي په ژمنه
که زر بلاوي اندوه د نکا
فرستې به واروي بلا له دنه

ځواني مي ولاړه په غفلتونه
په غسرتونه په شدتونه
لولی چه زاله شي تسپې په لاس واخلي
هسي مي اوس دي دا طاعتونه

و چا ته وایم دا ښه پندونه
چه د منلو مات شول بندونه
پلار د خپل رای شو زوي د خپل رای شو
جدا جدا دي سره سندونه

چه غم ئې نه وي له ناحقه خونه
اور به ئې ولگي په درسته خونه
نيست و نابود به شي په دا دنيا کښ
هورې به پاڅي تور تور مخونه

پند دي سودمند دې واوره تورز نه
اسانه نه ده د سر ښندنه
مصلحت مه پرېږده د خپله لاسه
هم به خپل راز لرې د زړه دننه

کار چه خفه شي په افکار نه
واړه ابتر شي هغه کارونه
ځني کارونه نن لکه گل دي
کانده هغه شي لکه خارونه

تا ته چه شمار کا د چا عیونه
چا ته نه شمار کا د تا عیونه
د سخن چينو مخونه تور شه
په مخ ثنا کا تر شا عیونه

اې چه خبري کړې خوږې شیريني
ولي د ووتې په عمل کښ سپيني
گفتار سور گل دئ د انار د وني
کردار انار دئ که ته ئې ويني

۵۰۰

هونبره ثواب دي خو مفسدان وژني
خو مفسدان وژني گڼه ددان وژني
و بال ئې واره ځما په غاړه
فتوا د عدل ده خو چه بدان وژني

که کانه نه وي د چا غوړونه
موره به ووي د سود پندونه
که ړندې نه وي د خلقو سترگي
موره به وښيل ورته ملکونه

کښلي ځوانان دي که کښلي جونه
پرې مي سلام دي موره به ځونه
سخ د هغو دي چه لمن پاک وي
قضا ئې نه وي روژې نمځونه

آخيست چه نه شي په غاړي غرونه
وري د عشق دي موره ئې وړونه
مست مست بارونه به مست مست اوبان وړي
غرض پرې څه لري غوايه يا خرونه

تا چه پيدا کړل هونبره ملکونه
ربه په تا شي دا قدرتونه
که تا پرې نه کړي دا بارانونه
واره به هيڅ و دا سمي غرونه

رښه چه مات کړې دا صورتونه
بيا به ئې ساز کړې په حکمتونه
د نور چا نه دي دا صنعتونه
رښه په تا ښائي دا قدرتونه

دروغ که آړ وي بلا له تانه
دروغ خوي مکره اي ځما ځانه
راستي پرې مېرډه له خپله لاسه
خدای به په تا کا گرانه آسانه

د شیخ شاب سره تل طرباني
دلبري ښې دي بې ادباني
هغه به ولي غم د پیری کا
چه تل تر څنگ لري شکر لباني

نه سره سم دي واړه مړونه
نه سره سم دي د هر چا زړونه
زړه هم هغه گڼه چه لکه غر شي
که باندي را شي هزار غمونه

چه تجلې وه هغه مخونه
سپړې ایرې شول د گور په خونه
د صورت ونه تابوده ونه ده
هم ئې ښاخونه ځي هم ئې وېخونه

نه اوس خپلوي شته نه پيوندونه
گډ سره نه دي د چا سندونه
خوشحاله بس کړه خاموشي بڼه ده
و چا ته وايي د سود پندونه

دين چه خالي شي له بڼه يقينه
کفر بهتر دي تر هغه دينه
چا دا خبره څه بڼه ويلي ده
ما ته لينده ده ناقصه مينه

که د هر خو وکړي د دنيا عيشونه
کوټونه مات کړي پخپل جيشونه
عمر د ډېر شي له جَم د عمر
په تا به وشي د مرگ طيشونه

نه اور بشينه د خپلي خونه
نه چه غنمينه د بلي خونه
ځنو بي ځايه خوني تالا کړي
په ځاي مردانو خوړولي خونه

د مرد پيغور ده جامه وريښمينه
نه د مهينه وي نه لا رنگينه
دا کِسوتونه د بڼو بويه
بڼيوه د مرد ده په جامه سپينه

نفس په آرام دئ زړه په خوندونه
دا دواړه زده کړه واره پندونه
نفس په لنده په وچه آرام وکا
زړه په خوندونو مات کا بندونه

قرآن چه لوست شي په هغه خونه
ځني به ديو کا خېمه بیرونه
څو چه بنادي د دواړو کونو دي
پرې به د ده شي خونه مشحونه

دنيا مي وليدله د دنيا کارونه
بنادي ئې غم دئ گل ئې خارونه
څو درته پريوزي په انبارونه
په زړه د پريوزي هونبره بارونه

زه تا پيدا کړم له ما وطنه
بخږه د را کړه دا دين متينه
دين مي منلي د پاک رسول ﷺ دي
ځما توبه ده له غيره دينه

څه ښه بادشاه وې شاه جهان
هم غور رسه هم قدر دانه
چه ته ئې بند کړې زويه د ندي
يوه بلا دئ پيدا له تانه

هونسيار هغه دئ چه سخت جنگونه
تر خيرَ راولي په فرهنگونه
نادان هغه دئ چه پکار دَ صلح
گډ کا دَ شر دَ فساد رنگونه

په فتنو ډکه توره اسمانه
لا به دِ کله شي دا خونه ورانه
چه بل يو نوي جهان پيدا شي
گنډي څوک بيا مومي خلاصي له تانه

ما ډېر تبخلي دي بد خوي آسونه
چه غلا دَ زړه لري بد وسواسونه
ټکه هيچري په متروکه نه ځي
که په وهلو سره کا لاسونه

هم مي دولت شته هم مي ملکونه
هم مو ځوانان دي هم لوي لوي غرونه
دا واره هيڅ دي په کوم حساب دي
چه په کښ نشته ښه ښه مرونه

چه عاشقي کا پريږدي ننگونه
قبول کا توري توږي جنگونه
خپل زړه خالي کا دَ يار و مينې ته
له زړه نه واخلي نور نور رنگونه

که هر خو تېر يې تر صحبتونه
علم ادب لرې فصاحتونه
لا به پخپله ژبه ډېر فهم کړې
د ژبي ډېر دي قباحتونه

بلېلي څه غواړې له گلستانه
گل به بيا نه مومي بې له خزانه
لکه خوښې د گل د وصل وي
غم به ئې هونېره وي بيا له هجرانه

تر سر تر پايه کښلي مخونه
دا يو يوسف و د پلار په خونه
هر مخ چه ووينې زړه د پرې خوښ شي
مخ هم هغه گڼه کړه پرې سخونه

ونه تل نه وي سره يکسانه
لښته وي ونه نشي سټه شي جانه
خوشحاله مکړه مانه له چانه
ته هم آسمان کړې په خو شو شانه

هغه مي سترگي وې چه په ملکونه
غرڅه به ما ليدل په ليري غرونه
پيري چه راغله چه را نيژدې راشي
هاله ښه ځير کړم آشنا مخونه

که عقل ورک شي له دې جهانہ
هيڅ پاتو نشي اې ځما جانہ
هيڅوک به نه وائي چه زه نادان يم
هر يو به ښه گڼي ځان له لقمانہ

دولت خيمه ده زويه ميخونه
ښه زويه زېږي د پلار په خونه
غم د مور پلار د دولت ناتار وي
تور شه د بدو زويو مخونه

خوشحال چا ته وايي پندونه
خلق خوشحال دي پخپل سندونه
که زړه د وار کا ژبه قراره کړه
مات دي د پند د باري بندونه

نظر مي وکړ په کتابونه
ډېر ئې ښل دي ډېر ئې بابونه
نوري به نشي ازلي چاري
که ثوابونه نه دي که عذابونه

هغه مي سترگي دي چه په ښکارونه
غرڅه به ما ليدل په کوهسارونه
اوس چه باز واچوم غوټه ئې نه وينم
آه د پيری دي دا آثارونه

مرهم په زړه ږده په پرهارونه
دانا به گل کړي نادان خارونه
په هر هره سوړه لاس مه منډه
پکښ به خوب کا خوني مارونه

چه در سره کښني یو خو شیطانه
یاران به ليري کړې له خپله ځانه
سود به د نه وي بیا به ارمان کړې
ارمان به یوسې تر گورستانه

چه خبردار شوم له دې جهانه
څه مسخرې کا په هر چا ځانه
هوبنیار لا هونبره په ځان خوښ نه وي
لکه نادان کا خوښي له ځانه

خوشحاله مه کړه ماڼه له چانه
فکر په زړه کښ وکړه اې جانه
په تا چه کېږي دا هونبره چاري
بلا د واړه ده له خپله ځانه

هغه چه نه لري پنام و تنه
و مخ ته مه کړه د هغه کتنه
که سکه زوي دي یو سگ ئې وگڼه
په ښه په بد ئې مه کړه پوښتنه

بښځه چه پاکه وي او پاکدامنه
د دې په نور وي خونه روښنه
پل د ناپاکي لکه اوربل وي
په خونه بل شي د دې له تنه

درته به ووايم د ښکار رازونه
چه سره ونبلي د ښکار بازونه
تر منځ به خلاصه شي د ښکار هيلی
آسمان ته درومي په پروازونه

دا منصوبونه دا انعامونه
واړه زندي دي واړه دامونه
پښتون مغل به سره دوستان نشي
خوشحال ئې مه وینه دا اکرامونه

دا اکرامونه دا انعامونه
د چا په یاد دي هسي کامونه
په بوي د میو مست شم صوفي یم
ساقی را سر کړل ډک ډک جامونه

عثمان ^{رض} د وورمي خوني آسمانه
علي ^{رض} د هم کړ په تبغ بې ځانه
حسن ^{رض} حسين ^{رض} د دواړه شهيد کړل
اوس به ته واړوي توره له چانه

دَ ننگ خواهانو تربیتونه
دَ بد خواهانو سیاستونه
چه دا ئې نه وي ملوک ئې مه بوله
که هر خو ښه وي په خصلتونه

که کښلي ټولي شي سره لکونه
را باندي پریوزي دا فلکونه
خپل یار به هیچېري پکښ غلط نکړم
که دا مي سترگي وي دا کولکونه

که ډېر ښکارونه وه که ډېر بارونه
واړه مي ولیدل نور نور رازونه
چه خبر دار شوم په انجام دَ چاري
یا ږغ دَ توري دی یا نمازونه

لاري دشواري غاښي غارونه
اوسان پرې بیایي په قطارونه
که خړه روې دَ غره په سر به ځي
دَ غره به سر به ځي لښلي بارونه

چه دَ شیخي نمط لړینه
شیخي دَ کاندې په ږیره سپینه
ځواني به ولي حبطه ځینه
ښه مخ دَ گوري شراب دَ خښینه

په باغ کښ گوره لاله گلونه
ياقوت پيالې دې غواړي ملونه
ساقې را پاڅه تر دا د پاسه
بې ميو نشته تحملونه

پنډ پنډ شکري هسي شیريني
په هر سپي نغري په مخ نسريني
مين ستا هسي په غم کښ کسي
تلي خبري ستا شکرينه

ډوډۍ غمینه وي که اوربشینه
په وخت د لوري خوره لگینه
موږ د نباتو حلوا ته نه گوري
هوښیار به پوه شي پدا رازونه

که باوري شي د ښکار بازونه
بيا ئې نظر وي پروازونه
ښځي هم هسي د ښکار بازونه دي
هوښیار به پوه شي پدا رازونه

چه بد ئې ژواک وي بد ئې رنگونه
نه مصلحت لري نه آهنگونه
نه ډېر دولت لري نه ډېر عزت لري
له هغو څه غواړې شرم ننگونه

که ته وفا غواړې له ما نه جانه
وفا به نه مومې له دې جهان
وفا به بیا مومې په بل جهان کښ
چه عوضونه نه ووزي له میانه

په تا که راشي ډېر محنتونه
یا راحتونه فراغتونه
ته ئې په نور چا حواله مکره
چه ازلي دي دا قسمتونه

د ملوکانو د قرب بامونه
لوړ دي پرې نه خپره پېر گامونه
که ناگهانه ورځني ورغړې
روغ به بیا نه مومې خپل اندامونه

خداي د اضغاث کا دا وران خوبونه
چه اوس ئې وينم په آشوبونه
د روم لښکري په هندوستان راغلې
نسکور د شاه د خیمې چوبونه

و

تر سر تر پایه ککر په غلو
په لاس نیولې دسته د گلو
کښېنه مستانو ته صفت د میو کړه
نوم اړوبدلي چېري د ملو

دا کار سړیو زده زده ددانو
نظر چه کاندې په فرقدانو
عشا چه ودري په سر د قطب
جوزا نور تېر شي اې بخردانو

جهان په کام دئ د وفا کښو
قصد ئې له چا دئ له بد اندېشو
عمل د ښو کاني بلا تر پښو کاني
اې بد عملو په بلا پښو

شکر په دا چه له نېست هست شوو
عقل ئې را کړ خدای پرست شوو
رتبه به کانده په عمل مونده شي
عمل کړي ولي په همت پست شوو

سوگند مي ستا نه په سترگو تورو
په زړه د تا یم په خوله د نورو
پرېږده له هر چا سره یو مخ وړم
له ما به څه وړي په کیسو سپورو

خاندَم په زهد د فاسقانو
خاندَم په بډل د احمقانو
چه نه ئې دين شو نه ئې دنيا شوه
چاري بې نه وي د لايقانو

يا بد تر پښو كړه د پرديو خپلو
يا غم ته واخله توبه تر تلو
د دواړو توكو سود و زيان خپل گورم
حاجت هيڅ نشته نور د ويلو

ياري ښې وي د ښو بخردو
چه په كښ نشته وهم د بدو
د ناكسانو ياري د ددو دي
سودمني نه دي ياي د ددو

راپاتو يو نشو دولس مي ترونه و
ولاړل فنا شول چه اولسونه و
خه بادشاهان ولاړل خه خه خانان ولاړل
چه په دربار ئې ولاړ زرگونه و

كښلې دلبره د خورلس كالو
خوله ئې خوشرنگه حقه د لالو
راغله ژر ولاړه خما زړگي ئې
يووړ په دواړو سترگو ملالو

واوري چه ووري په سپيرو خاورو
خاوري سپين زر شي په سپينو واورو
په منځ د دلو په منځ تيري کښ
سمه غر سپين شو په سپينو واورو

ښه وصيت دئ د بخردانو
يار د ددانو شه نه د بدانو
بدان د ځان وري هم د ايمان وري
ايمان خو خلاص کړه خپل له ددانو

کلي مي وليدل د ناکسانو
واړه په خوي کښ د کرگسانو
گوتي په هيچا پسي د وړوندي
خپل گذران بويه همفسانو

پيغمبران و شاهان خانان و
ډير خوښ له ځانه ښه ښه ځوانان و
له دې جهان هسي روان شوه
وايي چه کله په دا جهان و

که چيري وار راغي بيا به خبري کړو
خلق به وير کا مور به سندري کړو
دا ډېر زنگونه چه پراته په زړه دي
طمع اميد لرو گندي ئي ليري کړو

پیری پرستم له تا لا بنونو
هاي کنبلیو سترگو کنبلیو غابونو
هغه خوړل نشته هغه لیدل نشته
ولاړم له نورو بنو معاشونو

موره میري یو په مخکه گرزو
د نس له غمه وبله غورزو
ښه وو په مخکه بلا را سازه شي
چه پر پیدا کړو اسمان ته ووزو

نښتر که لوي دئ له نورو ونو
چینار که پلن دي په پانیو پلنو
لکه کمال لري هسي زوال لري
نظر پرې کاني د کمال خښتنو

خښتن د مزکي یې د اسمانونو
د عرش و فرش او د جهانونو
هاتي که ما شي کړې ماشي هاتي کړې
توانېږې رب یې د دیو توانونو

سواري د جونو ده که د آسونو
لا مي ترې رسي توان د لاسونو
ښکار د توپک نشته که ښکار د باز شته
دا هم پیری کړې په وسواسونو

چه چا ته پېښ شي غم د خوړلو
يا غم د څښلو د آغستلو
نور نور غمونه واړه تر شا شي
که د سند رو وي که د بدلو

موره به و مرو هسي پوهېږو
ياران مو ولاړل لا نه گروهيږو
خاندو خوشي کړو هوا هوس کړو
نه مو ژړا شته نه اندوهيږو

چه په مړوند ئې باهو د خيال و
گوتې د زرو غمي ئې لال و
و گور ته ولاړل هغه لاسونه
چه په حنا به لاله مثال و

د خپلي خوني نغن د خمچو
نه چه غنمينه د بل په گچو
نه اور د خپل نغري د لندو پچو
نه اور د بل نغري د دېرو وچو

که شور غوغا کا سره تر تلو
پازه په نه ځي سره د خپلو

بدي دَ خپلو دَ بل تر ښو ښه ده
که څوک پوهېږي په دا ويلو

ښه ښه ياران وُ ښه آشنايان وُ
چه په دولت کښ را سره ځان وُ
دولت چه لار شو راته ئې شا کړه
جدا له ما نه په يوه نان وُ

دَ خپلي گېډي په خدمت خم يو
په نورو نورو فکرونو کم يو
سبا شي خوږو بېگاه شي خوږو
آدم صورت يو دواب شکم يو

که موږه وايو واړه هيڅ نه يو
يو موټي خاوري يو چونگ^۱ اوبه يو
که دا مجاز دي تحقيق به بل وي
سکه زړه به ښه کړو هر گوره ښه يو

ژبه عادت کړه په ښو ويلو
چه د عادت شي هغه تر تلو
که ئې عادت کړې په بد گوئې
مخ به د تور کا تر پرديو خپلو

۱. چونگ يعني د يوه لاس اندازه.

چه دا د ساهي خښتن همه يو
که فهم وکړې لکه رَمه يو
مرگ له شرمښ را باندي زغلي
درب و فضل ته په سمه يو

پند مي په ياد شو د حکيمانو
ياري به نه مومي له غليمانو
ښه ئې په بند کښ د کريمانو
نه په بوستان کښ د لثيمانو

فلک په قصد دئ د بې دردانو
ولي وکاري د دل سردانو
د مور په نس کښ مرد لا علقه وي
تل پرې پرې وي د ښو مردانو

نڅښي خو درې دي د عاشقانو
خوب کا په مثل د غريقانو
ويل کا په مثل د ويرزليو
خوراک په مثل د رنځورانو

شکر چه زړونه په غم کښ ښاد لرو
د غم خه غم دئ چه پير استاد لرو
وايې چه ځان ساته له غمه غم راغي
مور خو غمونه دا هسي ياد لرو

په نظام پور کښ په سو سو سو
قمري نازې وهي چه کو کو کو
تل به د خوري په بڼ کښ نه و
وايي دا هسي چه خو خو خو

۵

ږږه د سپينه شوه خواني د ولاړه
و گور ته لارل همزولي واره
اوس د د غمه سره ژوندون دي
ژاړه خوشحاله خټکه ژاړه

چه خوشي زړه مي له تا آشنا شه
له واره خلق نه بې پروا شه
نه ئې خوک ياد دئ نه ئې خوک هېر دئ
په بوي د ما و په خوي د تا شه

د ملکوکانو له رازه خبر مشه
که پرې خبر شې د خان خطر مشه
راز ئې د زړه په صندوق کښ وساته
په ښکارول ئې چا ته لرېر مشه

دښمن چه وائي درته دا مکره
که ته هوښيار يې واره هغه کره
شیطان د نه پریردې د خدای طاعت ته
خو ډېر بهبود دئ پکښ دا زده کره

و چا ته مکره د راز خبره
خو چه توانېږي رازونه نغره
د راز خبره ده يا تېره توره
يا دُر گوهره ده يا مرغله

خوي ئې د ښو شو بي بي زاهده شوه
تل په تسبیح په اودس ساجده شوه
د لاس په وللو میرک د تهلیل شو
د مخ په وللو پیشو عابده شوه

خوشحاله مخ کره و ښو کسانو ته
شا کره نا اهلو بوالهو سانو ته
شکري توي کره و شنو طوطیانو ته
مرداره واچوه و کرگسانو ته

هم مي خیالونه هم مي ښهوه زده
هم مي په عشق کښ د راز پرده زده
چه یار مي نشته دا واره هیڅ دي
که یار مي وشي یاري مي ښه زده

نه ننگ نه شرم نه حميت شته
نه مهر مينه نه محبت شته
زويه چه لوي شي زوال د پلار غواړي
نن په دا دور دا قباح شته

چه ورته گرزي په اوډه ډوډه
باغکه ورشي آخر تر کوډه
لوي په مکان د هوډي ځان بيایي
خوشحاله ما وړه له خپله هوډه

هر چه وفا لري اهل هغه گڼه
چه بې وفا وي سهل هغه گڼه
چه ته ئې اړوي وښو ته نه اوړي
ځما په پوهه جهل هغه گڼه

که تازي ژبه هر گوره ښه ده
فارسي هم ډېره په خوند خوړه ده
چا ئې پلو د جمال وا نه خيست
پښتو لا هسي بکره پرته ده

چه زړه مي وتبې په طنازي ښه
په خو خو رنگه په عشقبازي ښه
چه ته مي غوره کړې په هونبره کښليو کښ
رحمت ځما په نظر بازي ښه

که خبر دار ئې بې شکره نان مخوره
د تېري چاري په زړه ارمان مخوره
پيوند د عمر په وېستو تېلي دي
غم د خپل ځان خوره غم د جهان مخوره

شپه د برات وه يو خوب مي وليده
کال ئې غصه دي هر گور مي ښه لیده
دوه توري ماتي شوې يوه مي روغه شوه
دويم صصام مي په رغېده لیده

د خلقو ځکه د پېري وېره ده
پيري تر مرگه په ژوندون تېره ده
درد چه په ځان راشي هاله پرې پوه شي
په درد مي خپله سينه خيره ده

دولت چه ستا وي موجود ئې وگڼه
چه د نور چا وي نابود ئې وگڼه
حسد په مال مکره حرص د مال مکره
هغه چه دا کا مردود ئې وگڼه

په تا که راشي حادثه لويه
تينسته تسليم و صبر ته بويه

ته به ئې دفع په صبر وکړې
نه په لښکرو په زر او زويه

که ئې د خضر پياله خوړلېده
دانا هستي د ژوندون ژړلې ده
هر چه کمال لري هغه زوال لري
هستي نستي سره تړلې ده

په باغ په راغ کښ گلونه واړه
يو گل به نه وي بيا تر اهاړه
هستي دا هستي نستي دا هستي
ژاړه حيرانه بلبله ژاړه

ما چه ميدان د دروغو وليده
بل يو ميدان مي تر دا لوي نه لیده
خو ملک ئې واړه کندي کودري دی
مار و لرم مي په کښ پراته لیده

د مرد د عمر خوبي تر چل ده
تر شپته پوري لا دا وربل ده
تر دا د پاسه وخت د پيري شي
که ئې د عمر بقا تر مل ده

که پند ځما منې نمک حرام مشه
تر ډېرو پاتو جوته طعام مشه
جوته تعام مي خوراک د سپيو دئ
غصه په زړه کښ پدا کلام مشه

که تا په پايې غم د جهان خوره
د جهان غم مخوره غم د خپل ځان خوره
دا نقد په لاس کښ حبطة مکړه
د ضائع شوي عمر ارمان خوره

چه لعل اسا دئ په دواړه لب د وه
چه سمن سا دئ په سپين غبغب د وه
وخت د سبا شو په بورجل ژر راځه
ځما په هونبره يارب يارب د وه

نادان پخپله پر پوزي واور ته
بلا پخپله راوړي خپل کور ته
مه نصيحت وايه و ناپوهانو ته
مه آئينه نيسه چېري و کور ته

د خپل غليم سره په توره جنگ کړه
نه چه ښکښلي د ښځو رنگ کړه
پرهار په زړونو د ژبي مه ږده
د نامردی له کاره ننگ کړه

تن د په مثل د روح قباده
لکه آغوستې چه قبا تا ده
دا واره توکه فنا پذير دي
فنا ئې نشته د روح بقا ده

گمراه مي مکره تل مي په لار لره
دعا به دا کرم ما پرهېزگار لره
د نیک مرادانو سره مي شمار لره
خدایه لایق مي د خپل دیدار لره

صبر د زړه راوړه رشتیا دا دواړه
همت پکار کښ له خدایه غواړه
که کام د فتح و ظفر بیا نه مومي
تاوان د واره عا په غاړه

نامرادي ښه ده د چا تر پوره
خاني ميري کړه نه چه تر گوره
څه ښه متل دي پښتنو کړي
چه غل شاړه شي نه چه تر کوره

چه بل خبر کړې د زړه له رایه
هوبنیار په څه یې و ما ته وایه
هر چه هوبنیار وي هنر ئې دا دي
خبره نه کا چا ته بې ځایه

ساقی را پاڅه دَ بوټ^۱ هوا ده
دا رضایی لا تر جوزا ده
څو لا یو گل شته په باغ و راغ کښ
ایاغ را نوشته ځما رضا ده

ای چه سړي یې په یوه ساه
که د دا ساه نه وي ناگاه
هسي به پروت وي لکه مرداره
په ځان خبر شه د ځان گمراه

تازه خبري تازه بهار گڼه
چه پرې مین دي هغه هزار گڼه
رنگ رنگ خبري دي رنگ رنگ گلونه
گل د گلابو ځما اشعار گڼه

خوبي د عمر تر چل و پنج ده
که غاښ که عشق وي تر شصته گنج ده
که غاښ د نه وي سترگي د تتي شي
نور مړه که نه مړې پيري د رنج ده

۱. دا کلمه په یوه نسخه کښ پوټ راغلې ده. د جواړي هغه پېسي چي د لوبي د شروع کیدو نه اول میدان کښ اچولې شي او چي څوک بازي وگتي هغه ئې واخلي (درباب).

د صاحبانو حکم په ځاي لره
نظر د دويو په حکم راي لره
که ئې له حکمه خلاف عدول کړې
زېرمه د گور کړه يا ځان گدای لره

ځنگل ته اور راوړه حکم ته زور راوړه
لښکر خو ډېر لرې لا هونېره نور راوړه
داد و دهش کړه غريب نوا شه
چه مفسدان دي پرې شر و شور راوړه

کار د بېچون او د بېچگون گوره
د مرکي مرگ گوره بيا ئې ژوندون گوره
په سر د پاسه دا شين سيحون گوره
په کښ د ستوريو د ماهيون گوره

نېکان عزيز د د خپله رويه
بدان خوار زار دي له بده خويه
نېکان به بيا کا گلون له بدو
که تېښته ښه ده د دې له بويه

دا فاني چاري فاني دي واړه
يوه باقي ده باقي وغواړه
مولا په ياد لره زړه پدا ښاد لره
پدا ښادي کښ همېشه ژاړه

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده
صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مي خیر کړ ښه پرې خبر شوم
جنت هم ژبه ده د ورځ هم ژبه ده

تر سر تر پایه ليلي ښاغلي ده
سینه ئې ځکه د مجنون داغلي ده
مینه څه هسي آسانه نه ده
چه دا بې ځايه په چا راغلي ده

له تا چه بیم کا ورځني بیم کړه
مه ئې محرم کړه مه ئې ندیم کړه
په زور که هر څو د ده د پاسه یې
حذر ترې بویه کار د حکیم کړه

څو چه توانېږې خو خاموشي کوه
عیب جوئي مکره پرده پوښي کوه
په زړه زاهد اوسه تنها عابد اوسه
فتوي مي واخله باده نوشي کوه

په سفاقت د سفیه آزار مشه
و مکافات ته د ده تیار مشه
سپي و مزیو و ته غیږي
کم تر موزي ته پخپل وقار مشه

د مهوشانو مینه مشکله ده
غم ئې د یاري ښادي ئې خپله ده
خو ورته نیاز کړې درباندي ناز کا
د جدائي بلا ئې بله ده

پند دئی که اروې ځما پسره
په کښ فائده وینم زه سرا سره
خو د شراب شته په قرايه کښ
څښه ئې څښوه ئې کار کړه تر سره

د چا ناحقه له پيري ويره ده
پيري ايمان ده ځواني کافره ده
شکر وکاره خو لا ځواني لرې
که درته ناسته نوې دلبره ده

که سروري غواړې آواره کړوني شه
پاره دوزي کوه نه پاره کړوني شه
چه بد لتا وکا په خرڅ ئې وسپاره
ته ئې و کار ته ننداره کړوني شه

ساقی را پاڅه په ویري راشه
د تا د سترگو بلا په ما شه
یو خو لبرېزي پیماني راکړه
دا وړي مړ يم ته مي عیسي شه

که ته رنځور یې طبیب طلب کړه
ورته زارې ژړا شغب کړه
که روغ ئې واه واه خوښي طرب کړه
چه تل تندرست اوسې هسي سبب کړه

خو د به مخ دي تسلسلونه
ساز و ناساز دي واړه گلونه
د عاشقانو تر مرگ بتر دي
د مهوشانو تغافلونه

تر وړي په مکر مزي په زور زده
غازي په توره د شپه په لور زده
ملا خبري په سپين په تور زده
د گنگو ژبه د گنگو مور زده

چه ستا په دين نه دئ معدوم ئې گڼه
چه څه ترې زده کړې مخدوم ئې گڼه
حوص شومي لري څوک چه حرص کا
حضرت ويکلي دي محروم ئې وگڼه

چرگان نارې وهي سحر سبا شه
يار په ارمان کښ له ما جدا شه
غم ئې هيچېري په عشق کښ نشته
د عشق په کار کښ رقيب بلا شه

ځواني د راکړه له کامراني سره
پيري د را کړه له پرېشاني سره
بيا مي به څه کړې په دا خبر نه يم
چه مي ژوندي ساتي له حيراني سره

مين مي راغي د ملنگ په خير سره
خبر پرې نشوم را باندي تېر شه
چه سره نه شو و غاړه غړۍ
افسوس افسوس دا دي ارمان ډېر شه

که مهتري غواړې د هر چا وړوني شه
آواره کړوني شه آواره کړوني شه
د زړه په کور کښ ځاي د رحمان وکړه
د زړه له کوره شيطان شړوني شه

زر غورزوني شه ځوانان ساتوني شه
ځوانان ساتوني شه زر غورزوني شه
له هر چا وړوني شه سرداري کړوني شه
سرداري کړوني شه د هر چا وړوني شه

پرده پوښي کوه لکه پړوني شه
آواره کړوي شه د هر چا وړوني شه

دَ حلم خوي واخله له بارداري وني
چه څوک دِ وُولي مېوه ورکړوني شه

وېښتو تلوار وکړ ږېره مي سپينه شوه
را ځني توره دَ کښليو مينه شوه
په غم دَ ږيري وم غاښونه ولاړل
اوس مي په سترگو پيري تعينه شوه

خوشحاله زور شوې نوره ځواني مکره
بې زر او زوره حکمراني مکره
چه در سره دي دام او ددان دي
له دام او دده زندگاني مکره

حق دَ خپلوی دَ خپل په زړه کړه
که هر څو بد کا ور سره ښه کړه
په هر سلوک چه پردي خپلېږي
سلوک هم هسي ور سره وکړه

چا ته به راز وایم چه مي راز دار نشته
غم مي به څوک اخلي چه غمگسار نشته
کيميا به بيا مومې وفا به نه مومې
هزار ياران لرم يو وفا دار نشته

ستا تر لبانو خوند دَ شکر ورک شه
ستا تر دندانو نرخ دَ گوهر ورک شه
ستا تر چشمانو دَ ملو خمر ورک شه
ستا تر مژگانو تپره خنجر ورک شه

که ډېر ماړه وي دَ ښکار بازونه
په زړه دَ زرکو لري رازونه
ناز ئې دَ وړو دې ورباندي ښائي
که ښايسته کا هونبره نازونه

په خو غافل ئې غفلت ن்தليه
له کاره ټوله امل يستليه
هيڅ د له مرگه اندېښنه نشي
که جنازه وزي له هره کليه

چه ليري باسي تا له دا داره
نفس دي شيطان دئ دنيا ده ياره
دوستي دَ خلقو ده خلورمه
دَ ځان دَ بلا دي واړه هونبیاره

څوک چه قانع دئ مخدوم ئې وگڼه
څوک چه حريص دئ محروم ئې وگڼه
که ور ورکه زويه که خوېښ که دوست دئ
چه ستا په راي ندئ معدوم ئې وگڼه

سر په زانو کښېږده خوشحاله راشه
قدرت ئې گوره په تماشا شه
لعل پیدا کا له سخته کاني
خلیل پیدا کا له بت تراشه

نه پخپل رای راغلم و دې عالم ته
نه به رضا درومم بیا و عدم ته
په څه شان راغلم په څه شان درومم
قطره چه بيله شي درومي بیا یم ته

له بدې اوسپني کره توره سازه
په غوڅول شي بیا بد آوازه
که ئې په مښک په عنبر کښ ځاي ورکړې
بد بوي به بیا ځي له بده پیازه

د ليلي سترگه یوه گل داره وه
مجنون ته پاکه له عیب و عاره وه
چه پرې مین وي عیب ئې نه ویني
مینه له ځایه مگر مکاره وه

خوشحاله مه ئې په زوي والي ویاړه
هم ځني مهر وفا مه غواړه
هر چه زوولي دي د توتیا له نسه
د پدر کُشو په بوي دي واړه

درېسي واوښتم مکره پوښتنه
هسي به نه وي د چا لوبښتنه
بار خو د گل دي و ما ئې راکړه
مذمونه نه ده د گل غوښتنه

وخت د تلاش دئ په ما پيري راغله
په زړه کښ خوشه بيا فقيري راغله
زويه مي ډېر دي چه ناقابل دي
ځکه په خوني را دلگيري راغله

چه ته ئې ووينې په سترگو واړه
بقا ئې نشته باندي مه وياړه
هغه چه تا ويني هغه باقي دي
فاني به څه کړې باقي وغواړه

خو نعمتونه تر سر تر پايه
چه تا موندلي دي له يوه خدايه
په هره ساه ئې شکر وکاره
که غافل نه يې ثنا ئې وايه

که وي هوښيار د وي نادان د يار مشه
ته به ئې گل گڼې درباندي خار مشه
وخت د فساد دئ سپړی لونډه ښه دي
که ښځه وکا د زويه پلار مشه

هر څوک چه جن کا په سپينه ږيره
هر سپين ويسته ئې دئ تېره تر تيره
د هغې جني دي تر زړه وتلي
درته مي ووي واروه په څيره

که ته آدم ئې کار د آدم کړه
کېږې به څو کېږې کارونه سم کړه
د دنيا خلق سپي دي ددان دي
صحت له سپيو له ددانو کم کړه

وخت د پيرۍ راغي ځواني ولاړه
په کام ناکام مي شوه پيري په غاړه
دا هم پوهېږم چه قدر نه لرې
که خاندې خنده که ژاړې ژاړه

خداي په خدائي ښائي چه هونږه مينه
د دوو په منځ کښ هسي کښېږدینه
په هسي شان ئې وبله مين کا
چه ځبله ځان و جهان ښندینه

ربه دردمند کړه بېردان واړه
چه واري ژاړي ځما په غاړه
خوشحاله ملک له بېردو ډک شو
دردمند په نورو ملکونو غواړه

خدایه دا کار می تر انجام راوله
تللی مین می تر مقام راوله
نیولی باز می له دامه ووت
بیا ئې په بیارته تر دامه راوله

نوم می د بدو په خلق خپور شه
که صاف صوفي یم وائی می خور شه
هیداد د ما شی د هغه نه شی
چه له مستی هراند پی خور شه

خزان بد باد دئی حذر ترې بویه
پانی د هری وني کا تویه
فائده آخله د بهار له باده
تا به دوني په رنگ کا زویه

که ته لوئی غواړې ځما پسره
لوئی به نه مومې بې درد سره
صرفه د زر مکړه وېره د سر مکړه
مگر په دا کړې لوئی تر سره

ما وې ځما غندي میخور بل نشته
چه ئې بې میو شرشور بل نشته
هسي مستان می په نظر کښوتل
چه ئې بې میو بیور بل نشته

دَ خپل بدخواه سره په تبغ بازي کوه
نه چه ښکښلي يا غمازي کوه
ژبه خوندي لره دَ بد گوئې
په حق راضي اوسه سر فرازي کوه

درته به وایم کار دَ خليل گوره
په خو ئې وساته داور دليل گوره
سبطي ئې پوري يوست قبطي ئې ډوب کړ
دا عقل پوهه دَ رود نيل گوره

خما دایم خدايه موجوده
وجود دَ هر چا دئ دِ تا له جوده
معبود د بل نه لرم معبود مي ته يې
معبود مي بل مکړه خما معبوده

خما دائمه قائمه خدايه
پخپل صفت کښ قدرت نمايه
تا مسلمان کړم تازه کامران کړم
عزيز دِ راوستم عزيز مي بيايه

که راته غور کړې ښه دلسوزي ده
که مرگ قبول کړې فتح روزي ده
مټ کړه زخمونه خوره ظفر که مومې
که نه ستا تېښته هم فيروزي ده

يو څه فراق دئ چه را برسېر شه
ارمان افسوس دئ دا يو څو پېر شه
بيا نه ئې دور د ځواني را نشي
وار د دلبري د زلفو تېر شه

که ډېر هوښيار يې خپسر نادان کړه
له ښو له بدو سلوک يکسان کړه
هر څوک پوره دي د خپلي چاري
خوشحاله جانه غم د خپل ځان کړه

که هر څو لږه ده په ډېر ئې ونيسه
دنيا به تېره شي په تېر ئې ونيسه
چه نوم د شوم کا کار د مذموم کا
واروه په زهر په گندهر ئې ونيسه

خوشحاله مکره د دنيا ځله
زه درته وایم په څو څو ځله
نه به زیاتېږي نه به کمېږي
هر چا موندلي وېش له ازله

د کرپړونه ترڅه هم خبره ده
میوه ئې ولي پسته خوږه ده
اثر د اصل هر څیز پیدا کا
په خوله خوږه ده په زړه کړه ده

زه چه پيدا یم و هغه کار ته
چار می ښکاره ده و کردگار ته
یا ننگ یا توره یا دل آرامی
یا زړه تل تللي و هر هر ښکار ته

چار ئې په هر چا باندي ښکاره ده
د گل یا بوي دئ یا ننداره ده
چه نه ئې بوي وي نه ئې ښه رنگ وي
گل به ئې نه بولم د چارپاي چاره ده

د غره په کانپو کښ که چا کیمیا مونده
درته به وایم باور کړه ما مونده
په نونس توکه ښایسته روغه
لکه می غوښته هغه می بیا مونده

توغي حج وکړه په روم په شام شه
کور ته چه راغی په احترام شه
شیطان گمراه کړ کوخي ئې ونيوه
په هونبره چاري رسوا بد نام شه

بل د یو خان غندي راته پيدا کړه
هاله له ما څه و ما ته شا کړه
گڼه دا کومه یاري خپلوي ده
ما غم ته پرېږده ته خان جدا کړه

بڼځه چه ځوانه ده هونبره صحت ده
څو چه زړه ده هونبره زحمت ده
اولاد چه بد راوړي مېرمن و مه وينې
اولاد چه ښه راوړي وينځه نعمت ده

ساقی و ما ته ډکي پيالې راځه
شراب په خم کښ د دښالې راځه
بل به ځما غوندي ميخور پيدا نشي
کوزې په ځاي کښ د سنهيالې راځه

دلبري سازي دي سحر سازۍ ته
له خود رايۍ و بې نيازۍ ته
که زور که زر لرې توان د شور شر لرې
هاله هوس کړه شاهد بازۍ ته

که بادشاهي ده که وزيري ده
که خواجگي ده که اميري ده
زوال د دواړو و تا ته ووايم
څرخ د فلک دۍ مرگ دۍ پيري ده

په طور طور پيدا يو موږه
مښک يو عنبر يو بصل يو هوږه
شهد شکري زهر زقوم يو
روئين يو نيل يو نسپال يو شوږه

بادشاه سني دئی خلق حیران شه
د رافضانو دور آوان شه
که خوک په ملک کښ یو شاه زلمي دئی
توره تر ملا کا وخت د افغان شه

که سرداري غواړې خپل زړه د شیر راوړه
صرفه په ځان مکره حمله په ډېر راوړه
ضرب المثل دئی د هوبنیارانو
ملک ته شمشیر راوړه ښځي ته کبر راوړه

صحبت چه نه وي له ښه احباب سره
عمر تیرېږي له ډېر عذاب سره
هوبنیار به هیچېري بې غلطۍ نه وي
خطا تړلې ده اهل صواب سره

مرگ د میدان را په بستر مي مه وژنه
مؤمن مي وژنه کافر مي مه وژنه
چه په میراث مي حساب کتاب شي
هسي غوولي تونگر مي مه وژنه

د عارفانو له زړه مردوده
ولاړې د دین او دنیا له سوده
که هر خو گرزې تر شرقه غربه
سعي د ووينم واړه نابوده

دَ بادشاهانو نمځل واره
تر هر چا هسکه کا خپله غاړه
که اصل نه لري اصل پيدا کا
که عقل نه لري عقل ترې غواړه

دَ مرد وقار گوره دَ مرد تمکين گوره
مهر له دوسته له اعدا کين گوره
بيا ئې له پسه دين و آئين گوره
هغه چه دا لري بخت ئې قرين گوره

خو چه توانېږې له هيچا بد مکره
خوک چه ښه کېږي باندي حسد مکره
که ئې اوبه وړي که ئې لمبې سوځي
زړه سوي په مار په لړم په دد مکره

که نور څه نه وي دا هونبره زده کړه
چه زړه د يو دئ ياري يوه کړه
خو چه ياري هونبره غمونه
ډېري ياري له هيچا مکره

که خپل خدای پېژنې راته ووايه
درته به وایم اي رهنمايه
خدای مي هغه دې چه نېست و هست ئې کړم
ځما توبه ده له بله خدایه

خبر هیڅ نه وم چه دا افعال شته
د پلار له زویو سره دا حال شته
لکه عابد وکړه یا بد فرجام وکړه
دا حال په هر چا دی که په خوشحال شته

قدر د گلو د مل مستانو زده
نه تېره دلونه تنگدستانو زده
هغه چه نه خوري په مي څه کار لري
راز مي د میو مي پرستانو زده

که غوړ که سترگي که خوله که پوزه
هر یو خپل کار لري تر بل ئې کوزه
کار چه د سمع دی بصر ئې کله کا
د خولې پکار نه ده پوزه فیروزه

چار د مرگوتي معاینه ده
ښه تر ژوندونه هر آئینه ده
پښ تېشه ماته کا آئینه سازه کا
چه تر تېشه نه ښه آئینه ده

د یار وفا گوره راستي دا دواړه
هغه چه دا لري ورباندي ویاړه
که ښایسته وي ادب هنر لري
یار د هم دا دی بل یار مه غواړه

چرته غره ولاړې په باد مغروره
حباب ته گوره بلا د دوره
نیستی هستي ئې فنا کېدل دي
واړه ستا چار ده درته خصوره

ورور چه د ځان شو ژوند ئې واړه
که هر خو ښه دي په ښه ئې مه ویاړه
کمین چه مست شي ځني پناه غواړه
خوشحاله ځان په سگانو مه داړه

باغبان چه کښېږدي په باغ کښ ونه
تپاک پرې خو کا تل په ساتنه
که بر ئې ښه شي زړه ئې پرې ښه شي
که بد شي نکا باندي وتنه

خسیس د پرېږدي په دوه پشیزه
هلک د پرېږدي په دوه مویزه
که ته دانا ئې زړه به پرې نه ترې
یاري د دواړو گڼه ناخیزه

زه ډېر مین یم په ښه خبره
نه ښه خبره نه مرغله
چه ښه خبره له چا نه واروم
وايم چه څار کړم ترې مهران خو زړه

دَ خپل پدر سره دَ خپل پسر سره
دَ پیر استاد سره د یوه هر سره
خپلوي که مینه که محبت کا
په سود نظر لري نه دَ ضرر سره

دنيا پاله^۱ ده یا سپینه توره ده
نيکي بدي ئې درته حضور ده
چه د رضا ده هغه په لاس واخله
په هره چار کښ راستي منظوره ده

زويه چه ووت دَ پلار له رایه
توبه د وکا کم بخت ته وایه
توبه که نکا سزا به مومي
په وواړه کونه له یوه خدایه

ته معشوقه یې پروا د کومه ده
زار د عاشق دي چه چارې شومه ده
بې تا کباب دي په اور وړیتېري
چار د د هجر دَ اور معلومه ده

خوشحاله ته مه گوره کوگل ئې گوره
ډک دي دَ بلو لمبو دَ اوره

۱. پاله یو راز ټوپک ؤ، د قلبې تېش ته هم وائي.

که شین مږي ئې که مست هاتي يې
خپل ځان له بلو لمبو نه ژغوره

خوراک پوشاک د سړي دا دواړه
خوښي ئې گوښي خپل ځان ته غواړه
ښه ښه ځایونه ښه ښه باغونه
په دا چه وشي شریک دي وایه

قاضي مجنون یم عمر د ډېر شه
و عشق ته گوره تر عقل تېر شه
خوله د ليلي ده د عشق په شرعه
په موزي گيو زهر گنډهیر شه

مه سلطنت غواړه مه ډیر دولت غواړه
ښځي ته وایه عصمت عفت غواړه
توفیق له خدایه د عبادت غواړه
خدمت د شوي کړه د ځان صحت غواړه

عطا د خدای دي دا یو څو خیزه
تر دا به نشته نور څه عزیزه
یو ښه جمال دی یو ښه خصال دی
چار د قوت ده ور سره نیزه

که جود په ما وکړې بهتر دئ تا لره
که جود په ما نکړې بهتر دئ ما لره
د جود په کړه به منت په ما بار کړې
منت چه نه وي ښه دي دانا لره

و ما ته ښه ده هوسياره کُنډه
تر پېغلي جني کم عقله تېنډه
هغه به زیست و روزگار په عقل کا
دا به روزگار کا پخپله هنده

خانان ئې واړه تلاوت خوان کړه
د هند هندوان ئې دانشمندان کړه
وخت د اورنگ دئ عمل هيڅ نشته
خو کتابونه ئې په عالم گران کړه

چه بخیل کېږي هسي ساتل مکړه
چه مسرفېږي دا هسي تل مکړه
خپل خوان په هر چا خوره منت پچا مکړه
د بل و خوان ته خالي کتل مکړه

د چا و خوان ته خالي کتل مکړه
که تل د خوان خورې منت په بل مکړه
چه پرې باور ځي هسي ويل مکړه
چه مال د بل شي هسي ساتل مکړه

راته بښکاره شو وگړي واړه
دوه به نه ووينې په يوه غاړه
وفا به نه مومې له آدمزاده
له تا چه وژېږي باندي مه وياړه

غضب ملوک لره دروغ ملا لره
بخل غني لره فحش نسا لره
دا خلور توکه هر گوره بد دي
فکر چه راغي په زړه کښ ما لره

په درست وجود کښ ښه دي دوه خيزه
يو زړه بيا ژبه ځما عزيزه
زړه ښه همت لره ښه خوي خصلت لره
ژبه فصیحه رښتینی نیزه

اوس بې وفا شول دا ياران واړه
د پلار په راي نه ځي فرزندان واړه
که نیک که بد دي پدا دستور دي
سره خپلوي نکا اقربان واړه

درته به وایم خپل حال په څیره
د آزاده و په حال خبره
په توره ږېره مي که څه پکار وه
په تبر مي ونيوه په سپينه ږېره

وخت دَ بهار راغي خزان اوس کم شه
مطرب په زېرمه دَ زېر و بم شه
شراب له خمه راغله بښينو لره
کوزې کاسې راوړه خوشحاله ډک خم شه

دنيا ناخيزه ده بې دنيا ژوه
دنيا که خيز وي دَ نادان به نه وه
اهل به نه مومې نا اهل ډېر دي
له خلقو گرزه جدا به يوه

خما له دله دَ بدو خواست بيايه
و ښو کارونو ته ئې په زغاست بيايه
ظلم جهول يم په کړو لارو خم
الله ته مي په راه راست بيايه

لافي دَ عقل و علم هوش هونېره
دَ کام دپاره جوش و خروش هونېره
دَ سود په لوري هر چا ته گوش هونېره
دَ زيان دپاره دَ خاطر جوش هونېره

چه بادشاهيان دي خانان دي وروره
نور څه ئې مه گڼه بې بکه اوره
که سور مزي يې که تور هاتي يې
خپل ځان له بکه اوره نه ژغوره

زویه که ووزي دَ پلار له رایه
زویه دَ چا دئی کم بخت ته وایه
تر قتل که لاندي شي اندوه ئې مکره
په فیل که پاس کښېني هم ئې مه ستایه

رنځ ئې په غاړې په غرونه کښېږده
گوهر گوهر دي خدا ئې راپرېږده
سعادتمند شه دَ پلار په خونه
میندي دا هسي زویه تل بلېږده

چار دَ ځوانې دَ فسق فجوره
له لاسه ولاړه لکه ښه توره
اوس مي دا زهد چه دَ پيري دئی
کشکه ئې چار وي هورې منظوره

فرسته که کښېني چېري له دېوه
څه به ترې زده نه کا بې مکر و ریوه
چه سره گله شي خوند به ئې نور نشي
که مرغونې کښېږدې له سېوه

که راست گوئي لري پاکه عفيفه ده
که زر خريده ده په ذات شريفه ده
که لور دَ پير ده که دا ئې نه وي
بده کثيفه ده گنده خفيفه ده

چه مستغني شې له شاه و ميره
که درته بد وائي که ښه په خيره
که هيڅ پروا د ورباندي نه وي
مرد يې رحمت د په وللي ږيره

نېکان عزيز دئ له خپله رويه
ښه کړه له بدو سره خوشخويه
په باغ کښ هره ونه اوبه مومي
تروه ترخه وي خوره خوشبويه

د رود په غاړه کښېنه نظر کړه
غافل که نه يې په دا باور کړه
لکه رواني اوبه چه درومي
رخست خپل عمر ته هم هسي ورکړه

که کار په ږېره دئ يا په غاښونه
له ما نه پاتو شوې گلرنگي جونه
که کار په نور څه دئ خواجه خضر يم
لا به د جونو گورم مخونه

مستي د ميو مكيال مكيال ده
بيا د ځواني جوال جوال ده
که دا مستي دواړه سره کړې
ور ځني ډېره د مال د مال ده

عجب سودا ده د کابین غوټه
چه بڼه وي بڼه شي وبله بوټه^۱
فرزند چه بڼه راوړي سود ئې بېشماره
که نه د درو سودا شوه تروټه^۲

خوک چه توانگو شي په قناعت سره
افلاس ئې نشته په روايت سره
حرص ډير شوم دئ حريص محروم دئ
نظر که وکړې په حديث آيت سره

دا چار تر نمره لا مشهوره ده
نور څه ئې مه گوره د مرد چه توره ده
د مرد تر توري دا بڼه بڼه ده
که ستر پوښه پاکه مستوره ده

ساقې تحويل دي وکړه وټه^۳
پاخه راواخله هغه ته ته
چه ما به تا سره پياپي وڅښه
هغه زه زه يم هغه ته ته

۱. بوټه يعني ناراضي او خفقان.

۲. يعني فضوله او نقصاني.

۳. دې کلمې ته محشي ليکلي دي يعني برج دلو ته د لمر تحويل دي.

له خپله ياره غواړه خو خيزه
تش د ئې نه وي زړه له تمیزه
ټینگ د په شرع ټینگ د په دين وي
دنيا د نه وي ورته عزيزه

په درست جهان کښ مي آشنا بيا نمونده
خوک به ئې څه غواړي چه ما بيا نمونده
عمر مي تېر شو په آشنائي کښ
له چا مي بوي د وفا بيا نمونده

مردې دا مه وايه چه په ذکر ده
يا په دنيا ده يا په مال زر ده
که شرم ننگ لرې د سر پروا نکړې
مردې هم دا ده که د په خر ده

ځواني که گورې لکه سره زر ده
تر سر تر پایه واړه هنر ده
که هر څو ښه يې عیبونه نلرې
پيري دواړو عیبونو سر ده

شرم يوسف دې ارزان ئې مه پلوره
غټه پکار ده وړو ته مه گوره
نرۍ ونه په نرۍ باد ښوري
که لویه ونه يې په لږ باد مه ښوره

۵۵۵

خپل خپل فعلونه د سړي رهبر گڼه
پخپله پوهه کښن قابل يو هر گڼه
چه خير غواړي خير نه بيا مومې
چه شرطلب وي بخره ئې شر گڼه

خواني که هر خو يو نوبهار ده
چه درومي تله کا بيا څه پکار ده
په اور کښن وسپڅه د گلابو گل شې
چه بوي د پاتو شي دا چار په چار ده

گوره	دا	فکر	عبث	ځموره
هسي	په	باد	ځي	نفس
عمر	په	لهو	په	لعب
مور	د	هوس	يو	هوس

صوفي دا هونبره له ما نه زده کړه
نور چه پوهېږي واړه هغه کړه
مستانو مستي پيالې نوشلي دي
هر څه چه وائي غرض پرې مه کړه

جن هونبره ښه ده چه مهر داره ده
د پلار په کور کښن ناسته قراره ده
چه د جن والي دفتر ئې خپور شه
که صاحبي کا بيا خدمتگاره ده

دنيا مرداره ده گنده بد بويه
چه پرې تېلېري له هره سويه
واړه سگان دي گرگان ددان دي
باندي غوغا کا د نفس له خويه

لقمه طيبه صلوة دا دواړه
که ستا په ځاي وي ښادي کړه وياړه
که د په دا کښ خلل شي
غم د په کور دي کم بخته ژاړه

سرې که تور دي که سپين پدا مشه
د مرد په کار کښ عقل خطا مشه
تن يو غلاف دي زړه پکښ توره
مدار په توره دي غلاف نما شه

چه عاشقانو د حق ديدار لیده
موسي په ونه منصور پدار لیده
جلوه ئې وکړه په بايزيد کښ
د تېرې توري په مخ عطار لیده

که سرداري غواړې بلا د دوره
عقل همت راوړه بيا جود بيا توره
لکه آسمان وته ختنه گرانه ده
سرداري لا ده گرانه منظوره

که ته خبر شې له دې رموزه
سپیه چه لنگه شي له گرگه يوزه
نتاج يې واړه نابود پيدا شي
وحشي صفت وي مرتبه کوزه

یو بخت بل عقل دا دواړه خیزه
د مور له بطنه ځما عزیزه
که د خښتن دئ که د مریي دئ
که ئې میرمن لري که ئې کنیزه

خوبي د عمر تر خلوېښت کاله ده
چه په ځوانۍ کښ مالا ماله ده
حراس که درست لري شکر وکاره
خو د ودانه د عمر ځاله ده

یا واړه ويني فاسدي ليري کړه
یا د زړه ليري د فصد خبري کړه
یا د کور سرې درېلي پرېږده
یا واړه ليري له کوره سري کړه

له ښو سړيو يگانگي ښه ده
له بده خلقه بيگانگي ښه ده

په هوسيارې کښ چه خلاصې نه مومې
خان دېوانه کړه دېوانگي ښه ده

د عقل بخړه عنايتي ده
لاله ميثاقه هدايتي ده
قابل به هيچيرې کم عقل نه وي
خما خبره دا آيتي ده

عشق د خوانې وکښلې توره
خار ئې تر فسق هم تر فجوره
چه مي نيولي د پيرۍ په دور دي
اوس کم دا زهد دى له ضروره

نه د خه مهر د زړه پما شته
نه د د ژبي دروغ رښتيا شته
هېښ يم که مست يم که لېوني يم
چه لا مي طمع د يارۍ پتا شته

خپله خبره ده مرغله
بې فکره مه وايه خپله خبره
پند مي په ياد لره که مي نېکخواه گڼې
خو چه توانېږې خبره نغره

يا ترس دَ خدای دئ يا هونښياري ده
دين و دنيا لره چه کامځاري ده
هغه چه دا لري پرې مي سلام دئ
په دواړه کونه ئې رستځاري ده

مهر نېکانو سره جاويد لره
تل زړه له ديو سره سفید لره
بدان که هر خو لایق د بدو دي
نه چه يلکخت ئې محروم نومید لره

پوري په خونه د ایمل خان شه
په سول د خوني د خان خانان شه
دا اور که و نه مړ دايم نارې وهم
په وار وار پوري په درست افغان شه

غرق په نعمت کښ یم سر تر پایه
زه دا نعمت لرم له خپله خدایه
شکر سپاس به ئې په خو په ځاي کړم
چه پیدا شوي یم ضعیف له ځایه

خو تجربه نه کړې خپل زویه وروڼه
هونښره د ديو پکار مه موڼه
زویه هغه دئ چه ځان څرگند کا
گڼه بهتر دئ له زویه لوڼه

چه سل په زړه لري يوه په ژبه
هغه د پربوزي په لويه تبه
چه زړه او ژبه سره يکړنگ لري
هغه به خلاص شي له معاینه

که دا خو دا ده بېدي بېديا ده
چه دا ځما ده کله ځما ده
که دا فنا ده بله بقا ده
عجب غوغا ده عجب سودا ده

اې چه د نول ده ځما له مخه
د رقيبانو په بده رخه
په عشق کښن مرد اوسه پروا ئې مکره
زه به د نه کړم و چا په سخته

زړه مي دروغ کړ دلبري واه واه
که ژر ئې را کړې په غېږ کښن آه آه
وخت د گلونو شو تازه بهار دئ
ښه مخ تل تل گوره باده هم گاه گاه

زاغ او زغنو خالي غلغل زده
د گلو قدر شيدا بلبل زده
هغه چه نه لري مستي د ميو
هغو مي کله په گل و مل زده

دوستان د ژوه بدخواه د ومره
زه برله تا وخورم ته برله عمره
چه هونبره مهر ته په اغيارو کړې
يار به د پائي له هسي عمره

دنيا که دا ده چه ښکاره شوه
ښه چه د وخته لا اواره شوه
خواره خپل زوي و خواره خپل وروڼه
خما له ديو نه سینه پاره شوه

هغه چه شوي دي د ده له لوريه
هغه به کيږي له بخته ستوريه
که د دوستان دي که دښمنان دي
وتلي نه دي د ازل له توريه

احمق په کلي کښ پيدا خدای مکړه
که د په کور کښ پيدا شي زده کړه
لا ئې په ليري ملکونو وشړه
يا ئې له تورو خاورو سره کړه

که هر خو پوه يې خوشحاله راشه
خضر پيدا کړه پسې موسي شه
سخ د هغه دي چه ښه پيشوا لري
غم به د نه وي خبر پدا شه

بڼځه که هر خو په مخ زبڼا ده
په هر هنر کښې پسندلې دا ده
ظاهر ئې مه گوره باطن ئې گوره
هاله ئې ستایه که دا پارسا ده

ځواني ئې ولاړه ځني مایوس شه
باز دي عالم ته خوشحال تپوس شه
شاه د شطرنج دئ نیژدې و مات ته
ورته اوس پاتو یو فیل منحوس شه

گمان د نیکو تل په دوستانو کړه
گمان د بدو په دشمنانو کړه
د جاهلانو سره قرین مشه
صحت یکلخته له عاقلانو کړه

دروغ په ځان باندي خون خنزیر کړه
که دارو کېږي روایت څیر کړه
طیب چه وائي هسي تدبیر کړه
دارو د وینو سره خمیر کړه

یاري ئې نه ده دا سراپي ده
که وداني ده هم خرابي ده
چه زړه پرې بڼه کا هوډیار به نه وي
هستي نیستي ئې په شتابي ده

بل تر خپل دست لره د چا تر دست مشه
شرم پرست اوسه شهوت پرست مشه
چه کار د دین د دنیا خراب پریردې
هسي بېخوده د میو مست مشه

چه زړه ژوندي لري د عشق په مینه
هغه که و مري گڼه نه مړینه
فرهاد که مړ دئ مجنون که مړ دئ
نوم به ئې هر کله په جهان وینه

که چا ته وکړې د زړه خبره
تاکید پرې وکړه چه وئې نغره
که د خپل زوي دئ گمان پرې مکړه
چه به ئې نکا چا ته ظاهره

که دین دنیا غواړې پرده پوشي کړه
فتنې له خولې پاڅي خو خاموشي کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې
بېخوده پرېوزه باده نوشي کړه

چه د په زړه دي هغه په خوله لره
چه د په خوله وي هغه په زړه لره
دا دواړه توکه لکه مړی
په یوه تار ئې پيلي ته لره

بله لمبه د د وصل ژمنه ده
بله مي عين د زره دننه ده
که دا د خولې دي که نور دادونه
چه کنبليو نه زده کومه نمخنه ده

خو مي له تا نه درنه سينه ده
هونبره مي دې سره ډېره کينه ده
چه ورته وگورې فتنې په لاس واخلي
چه ته ئې مسته کړې ستا آئينه ده

که د په غولي ولاړه ونه ده
هونبره پرې وياړه خو لويه پلنه ده
يا به مېوه لري يا به سايه لري
جوړه په ونه باندي ستاينه ده

د پاسه نشوه دا چه د لاندي ده
بل گل به نه کېده چه دا د سپاندي ده
مه ترې حيا غواړه مه ترې وفا غواړه
هغه لنډۍ ده لکه د وړاندي ده

جفا چه ووينې له چا وفا وکړه
که شوک بښکنخل وکا ورته دعا وکړه
که آدمزاد يې خوي د آدم راوړه
غمجن چه ووينې باندي ژړا وکړه

خوانمرد که نه یې له ما نه نن زده کړه
بخښل د جرم خوړول د نغن زده کړه
چه راغله راغله چه ولاړه ولاړه
خوي د شادمنو نه د غمجن زده کړه

چه عاشقي کړې پېغور قبول کړه
د واپرو خلقو شر شور قبول کړه
که څوک د اچوي و سرو لمبو ته
د یار دپاره سور اور قبول کړه

غم و غلیم ته له دله دور کړه
خانده هوس کړه ښادي سرور کړه
که مخ د زیر وي په دلگیری کښ
ته ئې په دواړو خپرو سور کړه

ډېرو لیدلي د لیلی رخت وه
شویه پرې سوپ و نادیده وخت وه
زه یار مشفق لرم ده یار بد خوي درله
زه بختور یم مجنون بد بخت وه

دا سحرگړه دنیا مکاره
زویه وېزار کا له موره پلاره
چه ئې وېزار کا له موره پلاره
هسي دا هم شي ځني وېزاره

که سبرونه په قد درازه ده
نه چه تر تا نه هم سرفرازه ده
خما حذر شي د تا له سترگو
که د کوتي وېره له بازه ده

خه شي مي بيا مونده معني له جابه
که جابه باله شي بد وي تر جابه
په جابه به هيڅوک غلطي نه کا
بې له احمقه بې له گمراهه

که په ديدن ده ديدن هم ډېر وشه
که په خوردن ده خوردن هم ډېر وشه
خوشحاله بس کړه وخت د عمل دئ
لوستن هم ډېر وشه گفتن هم ډېر وشه

سحر مي خوب لیده اندوه مي زیاته شوه
مې مي چه وځنېل پياله مي ماته شوه
سمند مي پاسه په بام جولان کړ
له بامه پرېوت شا ئې غبراته شوه

يو نيم گري ده دنيا نيمگري ده
نو عاقلانو په هيڅ نومري ده
چه ئې ياو جوړه يا ئې چا ورکړه
دنيا خو هغو له خانه وړې ده

ژاړه غافله په بار بار ژاړه
د ځان بلا شوې پخپله واړه
که دا جهان دى که بل جهان دى
در خڅه ولاړل په غفلت دواړه

ته قهقهه خاندې غم تم په بل شه
غم تم په بل شه بل چه تل تل شه
قاتله ځله په کابو بويه
پرې باندي پاڅه غرخه غافل شه

د چا ناحقه له مرگه ويره ده
دا چار که گورې هر گوره غوره ده
زرگر وښي مات کا اوړى سازه کا
لا تر وښي نه اوړى بهتره ده

که هر خو ښه ده چه تېريدونې ده
دنيا په پچه نه پېريدونې ده
که ښه کړې ښه کړه که بد کړې بد کړه
کرده د هيڅا نه هېريدونې ده

جفا د خلقو هر گوره ډېره شوه
وفا د هر چا له دله وهېره شوه
وخت د قيامت شو که نور آفت دى
يوه بلا ده چه را برسېره شوه

زر دِ وِر نشي دَ نادان تر کوره
په زر دولت دئ عزت دئ گوره
په بد ئې خرڅ کا قدر ئې نه لري
کاسه ئې زر شي په ډاگ نسکوره

سڅا تر هر چا پخپلو لا ښه ده
په ښه ښه ويلو ژبه گویا ښه ده
دَ ښو دلبرو سره خندا ښه ده
خوشحال خټک ته دنيا پدا ښه ده

په قد چه نوم لري سرو پخولکه^۱
په مخ چه نوم لري تمام اورمکه^۲
خوله د حقه ده دَ سرو ياقوتو
په سپينو دُرو گوهره ډکه

دا چار خرگنده په هر ديار ده
بدي ښېگړه ديار ديار ده
د زړه ديار مي خالي له غير دئ
په کښ دلبره ديار ديار ده

۱. دا کمله عينا وليکله شوه.

۲. يعني سپورمې، ماهتاب.

زړه^۱ بودی ده د کالو ډېره
تر سلو زرو مړونو تېره
د ډېرو مړونو ماغزه ئې وخوړل
لا به ئې څښي پرې نه ده سپره

تر باز که لاندي کړې د کارگه هويه
باز به را نه وړي کارگه ترې بويه
که د مزري سره ياري آغاز کا
کوم خوي به واخلي د مزري مويه

که زوي د پلار يې د پلار هنر واخله
نه چه ئې مال و ملک و يا زر واخله
بهرام که زوي د خوشحال خټک و
هنر ئې نه و ځني خبر واخله

د لور عفت غواړه د زويه توره
هغه چه دا لري بلا ئې دوره
چه دا ئې نه وي مرگ ئې مېلمه شه
مور د دوخته شي په دواړو بوره

تل سي ساله وي د خداي دپاره
گل و لاله وي د خداي دپاره

۱. دنيا بودی ده.

د ښو ښو جونو جمال تل تل لیدی
په لاس پیاله وي د خدای دپاره

ښځه خوشخویه غواړه خوش رویه
کنه بد رویه ښه ده خوشخویه
مینه ئې ډېره تر رنگ به بوي شي
څوک چه خبر دی د گل له بویه

له قامه ولاړ شوم ليري په گروهه
خالي ارمان دي وروستی پوهه
په تېرو چارو پسي ارمان کړم
اوس مي څه سود دی له دې اندوهه

ساقی بیا مهر کړه د میو مهر شه
د منځ د تلي^۱ مقام د مهر شه
په کښ به ډېر ډېر خوښی وي
بیا را بر سپره د فلک مهر شه

د نو دولتو دنیا که ډېره ده
د جود وینا ئې له دله هېره ده
څوک د ئې گرم او ملامت نکا
یوه بلا ئې تر تندي تېره ده

۱. یعنی د میزان د برج منځ ته لمر راغي.

دَ رقیبانو په ډېره رخه
دایم جدا شوم دَ یار له مخه
شوم یم چه پایم په دا ډېر غم کښ
یو جدائی شوه دوهمه سخته

در پېښه مشه دَ بخت کړوه
خوني مزي کا په تا بروه
دَ باز شړلې زرکه مي ولیده
دَ باد خورکو باندي خوږه وه

زه ئې خبر یم له زیانه سوده
حسد مذموم دَئ غبطه محموده
حسد دَ چا دَئ دَ نامردانو
غبطه را پاڅي دَ مرد له جوده

چه علم وکړې عزیزه زویه
فهم په علم په عمل بویه
کمکيه ونه بار داره ښه ده
نه پلنه ونه بې باره لویه

که یار د سپین دَئ و تا ته تور مشه
که دَ صفت دَئ هم دَ پېغور مشه
نیک بد به واړه په دا پوهېږي
که ته هغه یې خود دِ اوس نور مشه

په شيخ رحمكار مي تازه توبه وكړه
هغې نگاري راته ښېوه وكړه
زړه مي هر گوره په اندېښنو شو
توبه مي بده ده كه توبه مي ښه وكړه

زه د كباب كړم خدای د كباب كړه
غليم خو نه يم څه خو حساب كړه
نه د وفا شته نه د جفا شته
ناكس درومه خدای د خراب كړه

كه سروري غواړې د هر چا وړوني شه
پرده پوښي كوه لكه پړوني شه
كه بد گفتار دى كه بد كردار دى
چه عذر خواهي شي آواره كړوني شه

وفا ترې مه غواړه دا دوه درې خيزه
چه بې وفا دي ځما عزيزه
يو آس بل ښځه كه هر څو ښه وي
دريمه توره ور سره نيزه

درېغه ښه زويه درېغه ښه وروڼه
چار ئې تر لعلو تر در و چونه
چه دواړه توكه لايق قابل لري
هغه ته وايه كه موڼې مونه

سر په زانو کښېږده دا چارحاشا ښه ده
تر باغه راغه دا تماشا ښه ده
خو کام ترې مومې په غم کښ درومې
دنيا که دا ده دنيا ته شا ښه ده

تخم ضائع کا بد اصله مخکه
ښه پي خسا کا بده غږکه
هغه چه کرکا يا پي شاربې
هغه د نکا دا پوهه ورکه

د دنيا ميني يارې واره
بقا هيڅ نه لري باندي مه وپاره
چه به ئې ژاړې په جدایي
جدا چه نه دي واره وژاره

چه په قران کښ دي منلي واره
مشکاة مصباح ته نيولې غاړه
نفس د په دا کښ که فضولي کا
شیطان خوار کړې بدبخته ژاره

چه هر زمان مي په زره ميشته ده
هغه مهرويه د زره دمه ده
خدای خو د صبر له دې را نه کا
د صبر خبره که هر خو ښه ده

نه به دا محکي وي نه آسمانونه
واړه به واوړي دا ديوالونه
باقي به بل يو جهان پيدا شي
مولا لږ نلري خپل جهانونه

دا خاوري نه دي چه مور پرې ځونه
د خيال زلمي دي گل گوني جونه
گوره له کومو خاورو به گډ شو
په هر زمان دي د مرگ پېچونه

ی

اې چه دولت لرې بد د خصلت دئ
دولت به بایلې ښه نصیحت دئ
باز چه له بده باز داره ولاړ شي
و به ئې نه نیسي دا تجربت دئ

آس د خانانو دئ د ښو کسانو دئ
نه د نادارو د مفلسانو دئ
ماړه خاربه ښه دئ وړي گنده دئ
ډنگر د چاري د کرگسانو دئ

آزار د خولې دئ آزار د لاس دئ
له دواړو خلاص دئ هغه چه ناس دئ
سړي به نه وي هغه به دد وي
چه په دا دواړه توکه الماس دئ

اور وړانده ته په تاو مفهوم شي
و سترگه ورته خرگند معلوم شي
هغه چه پرېوزي و اور ته رنگ واخلي
هر څوک خبر دئ چه اور ئې نوم شي

ابله هغه دي په ورځ خراغ کښېږدي
یا چه بې درده په صورت داغ کښېږدي

يا چه دَ شگو عمارتونه کا
يا چه په بده مزکه کي باغ کښېږدي

اهل کيميا دئ کيميا به څوک مومي
اهل وفا دئ وفا به څوک مومي
نوم دَ عنقا شته پدا جهان کښ
اهل عنقا دئ عنقا به څوک مومي

اصيل چه نه لري ادب هم هيڅ دئ
جميل چه نه لري نسب هم هيڅ دئ
چه دانشمند دئ حکمت هنر لري
که دَ بادشاه لري منصب هم هيڅ دئ

اندوه هيڅ مکړه خوشحاله سخ دئ
خواري دَ ولاړه دولت ته مخ دئ
هغه چه تا وته خوړوني سپي وه
په ليري ليري ملکونو چنخ دئ

اميد که گورې بهتر تر بيم دئ
عطا پرې مه نيسه که دَ غليم دئ
چه له اعدا سره په مدارا وي
دا کار دَ چا دئ کار د حکيم دئ

اې چه بې مثل په کړه اووړه يې
گل رنگه روغه دَ خداي په کړه يې
دا هسي ولي دَ زړه په وړه يې
په هيچا نه يې خو پخپل زړه يې

آتش قبول کا گني چه قند شي
په هر ديار ئې صفت دَ خوند شي
ادب دَ زويه دَ ورور بايد دي
جوهر دَ توري په صيقل څرگند شي

اسمان چه هونبره لوئي رفعت لري
مزکه چه هونبره ستر وي وسعت لري
دا به خداي واړه سره فنا کا
چه لوي عظيم دي عظيم ساعت لري

آفت که گورې په بې ننگي کښ دئ
نکبت دَ دهر په ولتنگي کښ دئ
ما له دؤ رنگو فايده و نه لیده
که سود دې سود خو په يکرنګي کښ دئ

احمق در وښيم که احمق گورې
احمق ړانده دي په سترگو توري
تور وته سپين وائي سپين وته تور وائي
په غوړونو آوري خبري نوري

اې چه په رَو کښ گزار ته ساز يې
سترگي د لکي غور په آواز يې
غاري غرخه دئ درباندي درغي
په تخرگ ئې وله که تير انداز يې

اې د چشمانو په غمزه الماسي
دا خه هنر دئ له عاشق ستاسي
تر سر تر پايه راته ووايه
ترې د يستلي يم لا مي وباسي

ای نفس فضول از فضولي باز آی
چون مردم جو فروش گندم منمای
هیچي و از هیچ چه خیزد هیهات
بیهوده مگوی و هر زمان ژاژ مخای

اوس له ديو ښځو کله مردم زېږي
ور ځني واره مار و لږم زېږي
دخول که نکړې ور سره ځاي لري
چه ځني واره په عقل کم زېږي

اې چه حکيم و علیم د نوم دئ
ورکړې آخلې کار د معلوم دئ
شیرین ژوندون د ورباندي تريخ کړ
خوشحال چه نه وژنې حکمت د کوم دئ

احمق که هر خو دنیا دولت لري
دولت به باي کا چه حماقت لري
که ډېر نادار وي شکر د کاندې
که خوي ئې ښه وي علم حکمت لري

اصيل به شرم حيا وفا لري
اصيل ئې وگڼه هغه چه دا لري
که شاهزاده وي چه دا ئې نه وي
اصيل ئې مه گڼه يوه بلا لري

ایمان د سرو زرو تر غرونو ښه دی
منافقانو وته هیڅ نه دی
لال دُر چه پېژني هغو ئې قدر زده
چه شناخت ئې نه لري سوړ ئې ترې زده دی

اې چه پرې و ما ته ستايې
که یار مي ووينې بیا به ووايې
هر چا چه ولیده باندي بلبل شو
مخ دي که گل دی د دلربا ئې

ادب چه نه وي په سپين په تور کښي
عزت به نه وي په هغه کور کښي
دولت به درومي له هغه خلق
چه سره تل وي په شر و شور کښي

اوه آسمانه اوه ئې ستوري
دولس برجونه دي چه پکښ ښوري
غمجن د طمع د ښادی کاندې
د شپې خښتن د سحر ته گوري

اسپي آسونه وته ساتلي شي
تپوۍ خرونه سره شرلي شي
تپوان يا خرونه باندي ختنه کا
خني نابودي گلې حاصلې شي

آزار د اهل و ما ته جهل دی
خپل ځان که څار کړم تر اهل سهل دی
دورخ در وښیم په دا دنیا کښ
دورخ صحبت د سفله نا اهل دی

ای چه رحمان او رحیم د نوم دی
عظیم بادشاه یې کار د معلوم دی
نادان په تاج کړې دانا محتاج کړې
ما پرې خبر کړه حکمت د کوم دی

آسمان روغ زړونه ندي پریني
ده دي په هر چا چاپونه یني
خو ئې دا ستوري په سترگو ویني
واړه داغونه دي کښي کښي

بنياد دَ چاري په مصلحت دئ
بيا دَ مردانو په ښه همت دئ
چه سره يو شي دا دواړه توکه
واړه دولت دَي عزت حرمت دئ

بدخواه د کوم دَي چه د په بدو ياري
نيکخواه د کوم دَي چه د بهبود غواړي
که هر خو خوي د فرستو حاصل کړي
له چا به ته ژاړي څوک به له تا ژاړي

باغ په خوبي لکه مخمل دئ
را سره گوره يو څه مخمل دئ
ساقی را پاڅه مینا را واخله
پرخه ورېري گل دئ حمل دئ

باور که وکړي په جز او کل کښي
مردان به تل وي په توکل کښي
دا ډېري غاړي نغمه صوتونه
نشته په باز کښ دي په بلبل کښي

بله به نه وي په حق شناس کښي
تل به په حمد وي تل په سپاس کښي
چه ئې جار باسي هورې جار وزي
زړونه تسخير دي د خدای په لاس کښي

باغ وي سرود وي نقل و شراب وي
بڼې بڼې دلبري بڼه بڼه احباب وي
مجلس د خاصو کتاب په منځ کښ
نقل د تورو وخت د شباب وي

بارخو ئې نه دئ گل د گلاب دئ
زلفي ئې طعن د مشکتاب دئ
راشه که دواړه شونډي ئې گورې
چه پرې مستېري هغه شراب دئ

بته تل لا بني اوبه تل مومي
بد بوي ئې ولي له تنه درومي
بد بوي ئې حکه درومي له تنه
هره بلا ځي د دې تر کومي

بلا بلا وايې بلا هم ته يې
خپل بڼه هم ياد کړه که بلا نه يې
توره د ژبي توره د اوسپني
څه غوڅول کا خبر لا نه يې

بخت و دولت د سړي له ځايه وي
نه له هنره نه له همایه وي
هنر هاله راشي همای هاله راشي
چه باندي حکم په چا له خدايه وي

باز په دیدن د طاؤس وویاري
سر پښې ئې هر څه سره ونغاري
پخپل خپل ښکار پسي هر څوک تلابن کا
مزري که زوړ شي غوا بزې غواړي

باغ د گلونو کنج و کتاب وې
رود و سرود و نقل و شراب وې
ښې ښې محبوبې ښه ښه احباب وې
خوبې د عمر وخت د شباب وې

بادشاهان ښه دي چه په خوانانو زر ښندي
خوانان پرې ښه کا چه ورته سر ښندي
زر سر دا دواړه توگه ډېر گران دي
يو يو ئې وښندي نه ئې يو هر ښندي

بیهان د اسپو کله یکسان دي
ځني ټټوان دي ځني اسان دي
ځني د بار دي د زیست روزگار دي
ځني د توري د برگستان دي

بې غمه خوب کا چه روغ په تن وي
خوب به په خو کا چه څوک غمجن وي
موږ د شکرو حلوا ته نه گوري
وري د سپوري روتي کاژمن^۱ وي

بازونه ولاړه بهادران دي
چه بد شي نيسي بد باز داران دي
چه په آسونو کښن خم چم پيدا شي
آسونه ساز کا چه شهسواران دي

بلبل د گل دئ گل د بلبل دئ
بلبل هورې غواړه هورې چه گل دئ
مينه په پټه د هيچا نه شي
خپل بوي د مښکو په ځان چغل دئ

بد خواه د خوار اوسه ته ورته غټ اوسې
خپل نيت د زغره ته په کښن پټ اوسې
څو چه ښادی دي خو چه غمونه دي
و دواړو توکو ته په مخ په څټ اوسې

۱. کاژمن ته محشي مشتاق ترجمه کښلې ده.

بد مخ ناحقه په زر پساله شي
ښه مخ چه بيا مومي پسول د هاله شي
که هر خو رنگ لري سر سپيني پاني دي
شندې به چېري نرگس باله شي

بدي به لاس واخلي چه گنهگار شي
چه گنهگار شي هغه د ډار شي
چه شوک له خپله شامته خوار شي
خپل پردي واره ځني وېزار شي

بزرگي په تا ښائي که ته ستار يې
ستار که نه يې کله بزرگوار يې
چه پرې حاجت د محتاج پوره نه شي
که مال د ډېر دئ کله مالدار يې

بار د اوسانو په خرونو لينښ نشي
جام د مستانو په صوفيانو څښ نشي
د وينښ له حاله اوده خبر نه دئ
خو چه له خپله خوبه نه وينښ نشي

بدي له خپلو چه آواره نشي
خپلوي د خپلو په چا ښکاره نشي
که ښه دي ښه خو هغه سپرې دئ
چه يې پخپلو کښ گربوان پاره نشي

بخت دَ مغلو پښتانه نه پرېږدي
چه اتفاق وکا په توره زړه کښېږدي
گڼه که څه هونبره پښتانه نه دي
چه ئې په یاد کا دَ مغلو زړه رېږدي

باڼه که هر څو دَ سترگو زېب لري
چه ور کاره شي بلا آسېب لري
زویه که ښه دئ نور دئ دَ سترگو
زویه که بد شي ماران دَ جېب لري

بیا مي له بخته مدد څرگند دئ
خوب کړم خوښي کړم زړه مي خورسند دئ
چه خوب مي نه وُ دَ ده له غمه
تر سر مي لاندي هغه مړوند دئ

بوي دَ له نطقه دَ کبر وَاَز ځي
لکه دَ خولې نه چه بوي دَ پياز ځي
په نمانځه وُ درې فکرونه نور کړې
عمر دَ هسي گنده ناساز ځي

عابد! بې بند دى هم بې پيوند دى
مور پلار ئې نشته پيدا له شخوند دى
سړي لیده شي که خوي ئې گوري
لکه چه د دوي هسي بې سند دى

پکار هيڅ نه دى خالي مستي
خو لا په زړه لرې د غم هستي
هستي تمامه په مستي کښ وبازه
له ما نه زده کړه مي پرسي

په ننگ خبر نه دي بې ننگه کلي دى
وفا ئې نشته له عقله پلي دى
که نمونځ اودس کا په پنځه وخته
هم بې صلوة هم مخ ناولي دى

په غم د نورو و غم ته ساز مشې
سپک و عالم ته پخپل آواز مشې
سړى په طمع د بل بنده شي
دعا به دا کړم آخته په آز مشې

په رنگ رنگينه يې په مخ نسرينه يې
به لب شيرينه يې په تن سيمينه يې
درسته گلزار يې تر سر تر پايه
عيب د دا دې په زړه سنگينه يې

په ځان مي لږ ډېر ځايونه مېنلي دي
چون چون مي کښلي کښلي کتلي دي
ستا تر ښايسته چه نا ښاغلي دي
د خلخ کښلي کشميري کښلي دي

پلار د خپل زويه په کار ډېر وياړي
په هره چار ئې بهتري غواړي
په خوي ئې بد شي نصيحت نه مني
د ده له خويه په اوښو ژاړي

په کاغذ وکښ خوانا ئې ولولي
چه کښلي نه وي هغه څوک څه لولي
هسي مردان شته په دا دنيا کښ
تختې د وچولي تختې د زړه لولي

پند دې سودمند دي که څوک ئې ونغوږي
وخت د فساد دې له تا چه وزېږي
زوي ئې مه بوله حذر ترې بويه
چه د له حکمه له رايه وغږېږي

په تار د غټي ذباب بند کېږي
نه په دالومه عقاب بند کېږي
پند و عاشق ته بند د خسريو دئ
په دا به کله سيلاب بند کېږي

پونډه په اور کښ ګونه ګونه شي
کاني په اور کښ گچ يا چونه شي
عادت به هيچېري د ناکس نور نشي
که اور ئې پوري په درونه شي

په خپل مقصود پسي په خو مجنون يې
په خپل مطلب پسي يو څه مفتون يې
په خو خوشحال شي چه په کام کامياب شي
د کام په نموندل هر دم مخزون يې

په رنگ ميتاخي لکه اوبه دي
په خوند په بوي کښ د اوبو ندي
لکه چه مخ ويني څوک په اوبو کښ
هسي په دې کښ د مخ لیده دي

په خصلتونو کښ عدل انصاف ښه دئ
له ښو له بدو سره زړه صاف ښه دئ
چه څوک د غاښ مات کا ته ئې هم غاښ مات کړه
که عذر خواه شي غاښ ئې معاف ښه دئ

په پوهه ډک دي هر يو زوولي
و ځان ته نه وائي هيڅوک غوولي
هغه چه خر پيايي يا چه حکمت وائي
هر يو فلک دي سره رسولي

په تن هډونه رگ وریشه يې
په دا که گورې يو دوه پشه يې
خوي د دانو د حيوانو پرېږده
که ته سړی يې په اندېشه يې

پند د سړي دئ سړی د پند دئ
پرې به پوهېږي چه دانشمند دئ
سړی په پند نيسي څاروي په بند نيسي
و هر سړي ته دا کار څرگند دئ

پښتون په اصل سره بني دي
يا غرغشي دي يا بټي دي
لودي غلجي دي د پټي له لوره
په سره بن پوري بيا کرلاني دي

په دا خبر شه چه سړی شه دي
سړی د غشي کړه درمه دي
چه بې استاذ وي لا غشي ندي
چه ښه ئې ساز کا سړی هاله دي

په رنگ په حسن په خو نادره يې
ښه غمزې لرې خو جلوه گرې يې
له خپله ياره خو زور وره يې
خو چه پخولا شې بيا موره يې

په عطر ډوبه هغه خوش روي
راغله ناگاه له يوه سوي
تمامه شپه ئې را سره تېره کړه
سپېرمې مي ډکې دي د دې له بويه

په ډېره پوهه که بو علي دي
چه جود ئې نشته احمق جلي دي
که کلمه لولي عقل ئې مه گوره
چه څوک ئې نغن خوري هغه ولي دي

په قد د سبر تر وني بوک يې
په رنگ په اصل په خوي ملوک يې
کمي د نشته په شش و پنج کښ
په چار په هر څه د زېږي څوک يې

په دا به پوه شي هغه چه کس وي
ډېري رمې لره يو شرمښ بس وي
چه يو بخري د اور پيدا شي
په مخ ئې وړي انبار د خس وي

په دا دنيا کښې ښې خوږې ميني
بدرنگ^۱ ترخې شي که ته ئې وينې
نور خه ئې مه گڼه واړه مقصود دي
تر خوله وباسي ترخې شيريني

په استخفاف د بادشاه دولت بايلي
په استخفاف د ملا جنت بايلي
په استخفاف د چهار يارانو
هم مودت بايلي هم مروت بايلي

په سپين وېښته مي په زړه سرور راشي
ږيره چه سپينه شي په مخ کښ نور راشي
غم د زوروالي په زړه هاله راشي
چه په غاښونو په لېمو فتور راشي

پخپله پوهه که ذوفنون وي
ويل چه نه مني پکښ جنون وي
دولت ته ورسي تينگ ئې و نه نيسي
قابل ئې مه گڼه چه په راي زبون وي

په کار د علم عالمان موني^۲
شيخان په کار د شيخي ځان چوني

۱. په درنگ.

۲. يعني لوئي کوي.

دا واره هيڅ دې زما په پوهه
گوره څوک ورشي په مخ مخ روڼي

په عاشقانو څو څو خبري شي
ورته لښکري شي توري شي زغري شي
چه عاشقان دي چه صادقان دي
عشق به ئې کله له دله ليري شي

په باغ چه گډ شي چه ترې وتوني وي
که لون لون مېوې خوړوني وي
که هر څو وڅوري گلونه بوي کړي
څو عاقبت به ورځني تلوني وي

په بڼايسته وُو چه مبتلا وي
بې فکره کله خلا ملا وي
بې ميني مشې مين هم مه شې
دا دواړه توکه الا بلا وي

پاکي چه راشي په هغه کور کښي
بلا ئې وِسپځي نوره په اور کښي
يوسف چه پاک و ځکه بادشاه شو
څه شو که بند و ناحق په تور کښي

په شپه آرام شي په ورځ هر کام شي
په ما دا کله په صبح و شام شي
په شپه په ورځ دي د عشق غمونه
آه و ژړا مي سره مدام شي

په مخ که هر خو صاحب جمال وي
ننه په زړه کښن افعي افعال وي
که زر تسبیح لولي باور پرې مکره
ښځي مي واړه د مکر جال وي

پلار مور که هر خو نیکو فرجام وي
په بد فرزند پوري خجل بدنام وي
فرزند که ښه وي خدای ئې کامران لره
د بد فرزند د زهر په کام وي

پرین^۱ که ښه وي پکار و بار کښی
نه ډېر فکرونه نه زرغه پکار کښي
زرغه نامرد کا له کاره پاتو شي
مرد ټول اختیار وي په زیست روزگار کښي

۱. دا رباعي حل غواړي لمړۍ کلمه په یوه نسخه کښ ترین په بله کښ پرین ده، په یوه قلمي نسخه کښ تر زرغه لاندې محشي لیکلي دي یعني نامردي او کاهلي.

په رنگ په خوي کښ سره پرځي وي
په مرتبو کښ سره تېري وي
يو سيند بل پوري لکه لښتي وي
يو غر تر بل پوري لکه غونډۍ وي

پيوند د زړونو عجب پيوند دی
په کتره غوښه وبله بند دی
خو چه وفا وي هونبره ټينگېري
جفا ئې پرې کا کار ئې څرگند دی

په باغ په راغ کښ کرل هر څه شي
په خپل خپل اصل بيا واره وشي
که لويول ئې په شودو پې وي
مولي مولې وه نور څه به نه شي

په باغ کښ ډېري وني ولاړي وي
چه ښې ئې خير کړې په څو څو غاړي وي
پلني نرۍ گوري ناگوري
ځني په پورته ښايسته ولاړي وي

په دا جهان کښ چه څو غمونه دي
څو څو خواړۍ څو څو ستمونه دي
واره په بخره د عاشقانو شول
بخري له ځايه په قلمونه دي

پاداش دَ هري چاري تيار وي
چي نيك كردار وي كه بد كردار وي
چه ترس د زړه لري دا كار به ښه لري
خو بې پروا وي هونبره ئې زار وي

په زړه كښ خړيکه دَ ښكاري ولاړه شي
هي هي نارې وَهې بوره ئې غاړه شي
چه سره وښلي دَ ښكار بازونه
زرکه دَ دواړو له منگولو ولاړه شي

پرې مي سلام دئ جرگې چه پندې شي
زړه مي هورې دئ هروې چه هندې شي
خوشحاله زور شوې قرار ناست اوسه
پښتون چه زور شي دَ نغري دَ خنډې شي

پند د نيكخواه دئ خداي دِ ئې ښه لري
ورمون' دَ نيكو نيكان په زړه لري
هونښيار لازم دئ چه خطا ئې ولې
نادان معذور دئ چه عقل نه لري

پيوند دَ ميني هم تينگ هم سست دئ
جفا ئې پرې كا په وفا درست دئ

دېرُو دَ ما نه په جفا پرې کړ
اوس خو دَ لېرُو څخه آمست دئ

په سړيتوب کښ واره يکسان دي
که مؤمنان دي که کافران دي
ايمان دَ چا دئ دَ مومنانو دئ
ايمان ئې نشته چه کافران دي

په چا چه عدل يا ستم کېږي
هر ځاي چه بېش و يا څه کم کېږي
بې ځايه هيڅ نه دي واره په ځاي دي
يو ازمينست دئ که عالم کېږي

په هره چار چه همت بسته شي
تېره خاړونه هم گلدسته شي
که بې همتو ئې په لاس واخيسته
دَ هغو بخره خواره خسته شي

پښتانه واره لکه مارونه دي
مغل دم کړي پخپل کارونه دي
چه په مارونو کښ لوي مار پيدا شي
پسي ئې غواړي که په غاړونه دي

پسرلي چه راشي يا پښگال شي
د خټک زوني شيخان خوشحال شي
شکرانې آخلي د باران وعدې لي
په دروغجنو وعدو نهال شي

پدا جهان کښ که خرابۍ دي
يا ناحقۍ بې حجابۍ دي
يوه به نه وي د هوشيار له لاسه
د نادانانو د شتابۍ دي

پرې مي سلام دئ هغه چه مي خوري
خدا ئې دارو کړه که پدود ئې دي خوري
اول خلوت بويه بيا ښه صحبت شه
مي د په صوت د چنگ و ني خوري

په خو د ځان په ښپوه بيدار يې
وېښته د کوز شي هم پرې آزار يې
فکر د گور د خواری نه کړې
بند بند به پروت وي ناپروا دار يې

پرې پرې سترگي د وړيو ووزي
باندي پراته اوسي وړي سر کوزي
لوئي غړۍ د ډک طباخ وي
دوي دي خوړلي د طباخ خخوزي

په خو واي واي لرې چه لږ بېمار شې
پروا د نه وي چه چاق تيار شې
هيڅ يې نابود يې چه ښه مي وليدې
غفلت خوار كړې كه خبردار شې

په هره ژبه سخن سنجان دئ
د خان په فخر پاك د سبحان دئ
په خوله ئې ذكر په زړه نور فكر
فساد دې دور دانا شيخان دئ

په شمار مي زويه تر شپېته زيات دي
نيمگي په مړه وي نيمگي حيات دي
چه را څرگند شول په كاروبار كښ
تر دې ژوندون يو بهتر اموات دي

په رنگ په شكل ښايسته ميور يې
په زړه سنگينه ناترسه گور يې
ياران ډېر خوښ كړې بيا ئې ډېر خوار كړې
دارو د زړونو د زړونو خور يې

پنځه د گوتي دي كه يوه نه وي
د نورو گوتو چار به د خه وي
د لاس خوبي ده په پنځه گوتي
چه سره جوړي وي كار به د ښه وي

په رنگ په حسن تازه بلوڅه يې
په تن کښ سپينه تر تازي پوڅه يې
تر سر تر پايه کمي د نشته
په ښو خبرو څه خبر لوڅه يې

په خپلو اوښو کښ سړی شنا ښه دئ
له هره هر سړي سره اشنا ښه دئ
که گل له نورو دئ اغزي له ياره دئ
منت تر هر څه د خپل آشنا ښه دئ

په ما دا عدل که دا ستم دئ
چه غم په ما باندي په هر هر دم دئ
واړه مي خپل دي پردی څوک نه دئ
چه ئې له ما سره دا هونبره غم دئ

په سوات ورېري په سمه شين دئ
تر غره په کوز شي لا نماز پښين دئ
بت د تالي د عبدل لښکري
خوشحاله له زړه د له واړو شين دئ

په رنگ که هوره ده پرې گرفتار مشې
چه خوي ئې بد وي د ښځي يار مشې
خوشحال ته گوره چه يو څه بار لري
له بده خويه ئې ته خبردار مشې

په سرطان کښ به مزي په وري
مرد به خپل ځان ژغوري ځما که نغوري
لنده ورغومي صحبت هم زیان لري
پدا منزل د په بهار کوري

په عاشقانو آرام حرام دی
عاشق ئې مه بوله چه په آرام دی
په عشق کښ شرم په ننگ کار نلري
دا دواړو توکو یو خالي جام دی

په دا خبره هر څوک خبر دی
تر آروېدلو لیدل بهتر دی
تا غنډي کله هوسی د مښکو دی
مښک د د زلفو که برابر دی

په تن سیمین یې په رنگ رنگین یې
په لب شیرین یې په مو مشکین یې
زه د مجنون یم که ته لیلی یې
زه د فرهاد یم که ته شیرین یې

په هر چا کوټه غمونه خپل دی
څوک دی چه نن مي په غم د بل دی
دور د چا دی د عالمگیر دی
لاس به په غور لري چه څوک عاقل دی

پنځه^۱ بارونه دي بردن ئې غم دئ
ورمېر د خلقو تر لاندي خم دئ
پنځه په نورو دي په تا دوه کم دي
خوشحاله شکر کړه چه بار د کم دئ

په دواړو زلفو که عنبر بېزه يې
په دواړو شونډو که شکر رېزه يې
دا څه لا نوري خوبي د ډېري دي
بابا د ومره بلا سر تېزه يې

په لار چه درومم په مخ دلبر راشي
يا ښه څه بيا مومم يا ښه خبر راشي
هسي د کښليو په ديدن خوښ شم
لکه په خوارو باندي اختر راشي

پاسه يا کوزي دا کار سازي
په څو څو رنگه دلنوازي
آسمان ته گوره مزکي ته گوره
دا چاري ندي لوبي بازي

۱. مطلب حني پنځه د مسلمانې بناوي دي چه له هغو څخه حج او زکوة پر غني فرض دي. خان ځکه چه په سخا کښ هېڅ وخت د نصاب مالک نه و نو دا دوه فرضه له ده ساقط وه.

تينستن دَ خوني چه بې تدبير وي
وينځي مريونه ئې وتېښت ته ځير وي
يا ئې ډېر مست کا هوا ئې نوره شي
يا ئې ډېر خوار کا لکه اسير وي

تازي چه نه نيسي کوټه چه نيسي
خلق په ښه نظر کوټه ته کسي
تورزن پخپله خپل ځان په قدر کا
چه توري غشي په ځان را نيسي

توري د زلفي دي تور د اوربل دئ
مخ مي د وليده لکه اوربل دئ
هم تور لوگي دي هم سرې لمبې دي
د غوښو زړه مي بکښ قبل دئ

تل خاموشي کړي چه تل بېغم وي
طمع له چا مکړه چه به ترجم وي
خوښ په هنر اوسه خوښي په مال مکړه
هسي کارونه کړه چه بې ندم وي

تر باز نه نور نور مرغونه کټ دي
هنر چه نه لري ځکه خوهټا دي

۱. دې کلمې ته محشي نابکار کښلي دي په څلورمه مسرۍ کښ کويټ حل غواړي.

خپل کار څرگند کا پدا دوه ځايه
مردان د کويټي بنځي د کټ دي

تر لعلو درو عقل تمیز ښه دي
د بل تر مهر خپل يو نشيز ښه دي
چه خبردار دي د صحبت په علم
تر بي ادبي خبري تيز ښه دي

توبه هاله ښه ده په گناه چه لاس رسي
چه لاس په هر چرته په کوز په پاس رسي
چه لاس و نه رسي توبه څه سود لري
خالي خبري پخوله د پاس رسي

ته چه بادشاه د سمن رويو يې
غوره دلخواه د سنبل مويو يې
تر سر تر پايه گل يې سنبل يې
بد چه په نغوته د څو بدخويو يې

ټټو به هيچري د آس په يون نشي
په توره هيڅوک لکه پښتون نشي
اصل په هر څه کښ خپل ځان څرگند کا
خوند د مټرو به گندم گون نشي

تل تل تل مي ور پسي غم دئ
مينه ئي ډېره راحت ئي کم دئ
چه نه ئي وينم په سترگو تورو
دا جهان واره په ما تور تم دئ

تري که بد دئ خو بيا همجد دئ
هر چه همجد دئ هغه امجد دئ
بولاق که هر خو خټک يادېري
د سباکي د لوريه بد دئ

ته اوم سبو يې تر خرخ وتلي
د اور تر تاوه نه يې ختلي
که چيري ووزې د اور له تاوه
نوم به د اوم وي له تا نه تللي

تر سر تر پايه چه سړي ساز دئ
فهم که وکړې درست سره راز دئ
سړي هغه گڼه چه خپل ځان پېژني
چه بېخبر دئ يو تش طراز دئ

تازي چه زوړ شي په قدر خر شي
مزري چه زوړ شي تر شغال بتر شي
زوړ د دماغ د ځواني نه کا
پدا ويل د هر څوک خبر شي

تر ظل کښېنې د هغې وني
چه ئې نه سته نه پانې وني
نه یوه ونه باغي په غولي
نه ډېري وني پلوسي غني

تا چه پیدا کړه دا اوه شتوري
چه ستا په حکم وبله ښوري
په ښورېده کښ ئې ډېر ډېر کارونه شته
ړانده ئې نه ويني بيټا ئې گوري

تونگر هغه دئ چه قناعت لري
نه چه بارنه يا بضاعت لري
چه خوي خصلت ئې د سړي نه وي
يو دد ئې وگڼه که شجاعت لري

تل تل چه غورزي دا سعد ستوري
د هنرمندو په طلب ښوري
که چېري ورشي په بې هنرو
ځني د تللو دروازه گوري

ثابت په ما کړه گناه مهر وئي
لاله عذاري عنبرين موئي
له هغه پسه توره را واخله
ويني ځما د گردن کړه توئي

جنت دَ چا دئی دَ صادقانو دئی
دوږخ دَ چا دئی دَ کاذبانو دئی
قرآن چه لولي کذاب عذاب مومي
ثواب بي حده که دَ قران خوانو دئی

جنت دَ چا دئی دَ حق شناس دئی
دوږخ دَ چا دئی دَ ناسپاس دئی
کانده به نوري فتنې پيدا شي
کار کره که کار کرې چه نن دَ لاس دئی

جنگ دَ هاتي دَ مزري آسان دئی
دَ خپلي ژبي آفت لا گران دئی
چه خپله ژبه ئې پخپل فرمان کره
هم ئې رستم گڼه هم لا لقمان دئی

جنت په خه کښ دئی په خوشخوئي کښي
دوږخ په خه کښ دئی په بد گوئي کښي
چه نيت ئې لوي دئی هغه خداي لوي کا
کمي ئې نه وي پدا لوئي کښي

جهان کمر دي دَ خشلې
فعل دَ ږغ دي ږغکړوني ته يې
لکه چه ږغ کرې هغه به وروې
راشه خبر شه که خبر نه ئې

جهان که واره سره سور اور شي
گمان و مکړه چه عارغ نور شي
که سمندر غندي نه اور کښ کار نکا
عارف ئې مه گڼه مخ د ئې تور شي

جهان که واره سره اوبه شي
دا دوه بېرې به ډوبي نشي
يوه بېرې چه خوک رښتني وي
بله چه وري په چا ماره شي

جهان درست ډک شو د نا حقي
لکه پېمدلي اورې په مې
چه خاي پرې نه نيسي بنوري بنوئېري
د سر دانه ئې خوشحاله ته يې

جونه چه نه وي واده لا حور وي
اولاد چه راوري آدم دستور وي
چه سر ئې سپين شي مخ ئې بې نور شي
يوه پيريه درته حضور شي

جدا چه نشي ترې اوسپن خري
ترې پاتو نکا د پونډي زري
په خو به سازه شي ترې تېره توره
فکر د ښه وکا استاذ زوي مري

جهان دَ چا دَی چه خوک تورزن وي
داد و دهش کا په نوم مین وي
ناستي د دَی دَ علم تر سیوره کا
چه خوک دَ علم د ورع خښتن وي

ځواني ډک جام ده په پېړۍ اوړي
بقا ئې نشته په وار وار واوړي
پيري يواځي په هيچا نه راځي
خو خو عیونه ور سره راوړي

ځان و جهان لره پکار سلوک دئ
ملوک چه ښه لري سخ د مملوک دئ
ملوک د ښه وائي پوچ پوچ د نه وائي
د ملکانو کلام ملوک دئ

ځاي او مسکن د دَ کارگه گلشن نشي
کمزات سړی د دَ جاه خښتن نشي
حسن هغه دئ چه اصل ذات لري
د سپاندي گل به گل د سمن نشي

ځني	خبري	په	تکلف	کېږي
ځني	خبري	په	تائسف	کېږي
ځني	خبري	په	بله	ژبه
لکه	يعقوب	ته	قال	د يوسف کېږي

ځني په علم په دنيا مستي لري
ځني په زهد په تقويٰ مستي لري
ځني په توره په غزا مستي لري
خوشحال په کوم توکي دا مستي لري

ځني په وينځي وي لکه مېرمني وي
ځني مېرمني د وينځو کني وي
عقل هنر بويه په آدمزاد کښ
مېوه چه ښه لري قدر د وني وي

ځني په عقل په هنر دولت مومي
څوک ئې په جهل په حماقت مومي
يو په دارو د طبيب رغېږي
بل بې طبيبه شفا صحت مومي

ځني خپل جیش لښکر حشم کسي
ځني خپل لعل گهر نعم کسي
ځني خپل علم هنر قلم کسي
ځني خټکه هغه صنم کسي

چه سپرې خورږ نشي سپرې چه داغ کښېږدي
هر څوک پوهېږي ځان ته بلا بلېږدي

١. په دې رباعي کښ د درو ټکو کلمو صنعت سته، ټوله کلمې درې ټکي دي.

له چا چه جنگ کړې روغه په زړه لره
هوسيار په جنگ کښ د روغي ځاي پرېږدي

چه نه د دين دى نه د دنيا دى
هغه که گرزي پکار د چا دى
پرېږده چه ومري جهان ترې خلاص شي
پدا جهان کښ يوه بلا دى

چه نن د ياري کانده اغيار دي
کانده اغيار دي چه نن د يار دي
خداي دې چه دا زړونه سره جار باسي
دا زړونه کله په اختيار دي

چه نه طالع لري نه مصلحت لري
دولت به بايلي که ډېر دولت لري
چه شکر نلري کله نعمت لري
چه صبر نلري کله حکمت لري

چه قدر نلري د بادشاه د ميني
توئي بې نکا په خدمت کښ وينې
هغه نوکر د بنادي و نه کا
هر څه به بايلي که ته ئې وينې

چه څوک ئې سَمَه گڼي کږه شي
چه ئې کږه گڼي سَمَه هغه شي
دخل د چا دى د خداي په کږه کښ
په حال خبر شه چه څه د زده شي

چه غم ئې نه وي د نيکنامۍ
واړه ئې مخ وي په خود کامۍ
نه به ئې دين وي مه ترې وفا غواړه
هر څه ئې هيڅ وي پدا خامۍ

چه ئې په کور کښ لايق فرزند وشي
کرم له خدايه په سپرۍ څرگند وشي
قابل چه نه وي په هغه کور کښ
دولت ئې هيڅ دى که چند در چند وشي

چه زړه له تا نه د چا ښه کيږي
ښه کږه دعا گټه دعا قبلېږي
آزاد هيچا د آخستو نه دي
ښېږي د خوړو زړونو لگيږي

چه دم ئې نه زده د اوبښکۍ
د اردها نيسي لويه لکۍ

نادان دي پريږده ورباندي مه مېره
د نصيحت د صابون چکي

چه را ښکاره شوه يوه مړي
زړه مي پرې بایلو هغه گړي
د زړه ښندنه آسانه نه ده
بې ځايه څوک ښندي يوه دمړي

چه نه ادب لري نه عقل راي لري
دوپاي لیده شي خود د چارپاي لري
چه بې ادب وي آدم ئې مه گڼه
څه شو که شکل آدم نماي لري

چه درست گلزار دي د اتفاق دي
چه درست خار خار دي گنده نفاق دي
خار د په بخره د خارکشانو شي
هوسيار د گلو د گلزار مشتاق دي

چه پاڅم درومم په لار دلبر راشي
يا ښه څه بيا مومم يا ښه خبر راشي
هونبره د کښليو په دیدن خوښ یم
لکه په خوارو باندي اختر راشي

چه رنگ و بوي لري گل گل هاله شي
پرې د بلبلو غلغل هاله شي
چه نه ئې رنگ وي نه ئې ښه بوي وي
ورځني پاتو بلبل هاله شي

چه تا څوک وويني مهر به څه ويني
مهر به څه ويني چه تا څوک وويني
عاشق څه نه ويني چه تا و نه ويني
چه تاونه ويني عاشق څه نه ويني

چه ذات ئې بد وي اصل ناپاک لري
گنده به فعل گنده به ژواک لري
زاغ و زغن گوره بلبل طوطي گوره
خپل خپل پرواز کا خپل خپل خوراک لري

چه جنگيالی لري ښځه په کور کښي
د هغه کس وي ژوندون په اور کښي
ښځه حلیمه ښه ده خوشخويه
بده به تل وي په شرو شور کښي

چه ژر ئې ونيسي ژر ئې بيا پرېږدي
خو يو نامرد به وي زړه به ئې رېږدي
يا د ئې زلفي په لاس کښ نه نيسي
يا د ئې ونيسي سر د پرې کښيږدي

چا ته چه شاه کيني په شاه کنډ پريوزي
بلا چه غواړي په بلا کنډپوزي
په خو به روغ اوسي دا فکر ښه وکړه
په پرانگ پرهار وکړي بيا ور پسپوزي

چه خوک ئې کاندې کله ياري دي
يا خود کامي دي يا عياري دي
چه ښې مي خير کړې دا بهتري
يا وېزاري دي يا اغياري دي

چه نادان دي چه فاسقان دي
يو دم کار وکا بيا ژر پښېمان دي
چه ئې پکار کنډ پښېماني نشته
يا عاقلان دي يا صالحان دي

چه هر سیرت په وجود غالب دئ
په هغه رنگ ئې حشر واجب دئ
حريص به خوک وي حاسد به گرگ وي
په رنگ د دواړو خبر طالب دئ

چه کاهلان دي چه احمقان دي
دولت به بايلي که بادشاهان دي
دولت د دين د دنيا د چا دي
چه هوشياران دي پکار چسپان دي

چه تنگه خوله لري اوږده بانه لري
توري ئې وروځي ملال کاته لري
نور څه ئې مه گڼه ځما په پوهه
تر سر تر پايه به صورت ښه لري

چه کښېني آوري فرياد ښېږي لري
د زره د آه توري تېري لري
پېر به په هر چا په وار وار راشي
اندوه د نکا آسمان پېري لري

چنگي جيحون نه ده غنډې به غر نشي
شمع قمر نه ده سها به نمر نشي
که اوبښکي په رنگ د مار ده
بيا اوبښکي ده دا به اژدر نشي

چه جنگيالي دي دولت هغه مومي
چه ننگيالي دي عزت هغه مومي
دا دواړه توکه سره تړلي دي
څوک چه محنت کا راحت هغه مومي

چه نه طالع لري نه مصلحت لري
دولت که غواړي څه بد خصلت لري
دولت هغه دي چه در پسې درومي
چه ور پسي زغلي بلا آفت لري

چه ئې دروغ ندي چېري ويلي
چا ته ئې نه وي په بد کتلي
هغه به هيچېري خواري بيا نه مومي
عزت دولت به ور پسي زغلي

چه ئې رشتيا نه وي بل ئې اخلاص نه وي
هغه به هيچېري له غمه خلاص نه وي
دولت د دين دى چه د دنيا دى
بيا به ئې نه مومي چه خاص الخاص نه وي

چه خوي ئې نه وي جمال زېبا لري
لکه ښه لوبښي خالي غوغا لري
ښه مخ په مثل لوبښي د زرو دى
ښه خوي په لوبښي کښ خوره حلوا لري

چه نه ئې ننگ وي نه ئې فرهنگ وي
نه ئې ښه اصل نه ئې ښه رنگ وي
ژر د په تورو خوارو کښ پټ شي
ژوندون ئې مه وه چه ځاي پرې تنگ وي

چه نه ئې دين وي نه ئې دولت وي
نه ئې په علم ښه خوي خصلت وي
سړى ئې مه بوله يو گاو خر دى
د گاو و خر به څه برکت وي

چه دَ بدانو سره مقيم شي
که بيم ئې نه وي هغه په بيم شي
ضرب المثل دې دَ دانايانو
دشمن چه دوست کړې دوست د غليم شي

چه قبول زړه ته دَ چا چار بده شي
چار ئې نور بده تل تر ابده شي
روپي چه قلبه شي يوه صراف ته
هغه روپۍ په هر چا رده شي

چه دَ بزگانو خفت آسان گڼي
هغه خفت د آفت دَ خان گڼي
لږي بلا به ورباندي ور نشي
جوړ د زرگونو بلا ته خان گڼي

چه مي په غېږ کښ يې ساعت هم دا دي
بېلتون د بلي لمبې په ما دي
پاخه ور درومه په سر د وېره کړم
زه ئې سبا گڼم وخت دَ سبا دي

چه غر دَ سرو زرو د سړي خپل شي
مهر ما سي ته ئې کله کتل شي
چه بادشاهانو سره ناستې په تخت کا
دا نور ځايونه ورته خجل شي

چه بد بنياد وي چه بد نهاد وي
په هره چار کښ ئې مایه فساد وي
د نيکي چاري الف ئې نه زده
په بده چار کښ کامل استاد وي

چه خوند د راغي د آشنائي
گران يې د سترگو تر روښنائي
دعا به دا کړم په پنځه وخته
چه درد د نه وي د جدائي

چه د تازي سره د ټټو رگ وي
کله تازي غندي په لار ئې تگ وي
رنگ ته ئې مه گوره عمل ئې گوره
که سور که سپين وي که تور که برگ وي

چه ئې خکلي د مغلو مزې دي
د دې په غاړه ډېري بزې دي
په ښکار د چا دي د پښتنو دي
نور څه ئې مه گڼه لکه خزې دي

چه پوزه نلري غوړونه نلري
شرم اندوه به له چا نه څه لري
رنگ ئې و مه وينې ستر ئې ښه دي
که رنگ بې غوړو بې پوزي ښه لري

چه دَ كهترو جفا په ځان وړي
كهتر به كله دَ مهتر فرمان وړي
سزا دَ وخته دَ كهتر بويه
كه نه مهتر به په زړه ارمان وړي

چه را په ياد شي دَ نفس بدې
لا ئې تر اوسه دَ غم غډې
ځواني لا پرېږده په سپيه ږيره
فرياد فرياد دې هونبره بدې

چه در كول كا چه كرم كرد وي
اسراف كه نلري هاله درست مرد وي
هغه دروېش ندي چه دنيا نه ساتي
دروېش هغه دې چه ترې دلسرد وي

چه زر د غم شي هسي زر دار مشې
چه زر د هيڅ نه وي هغه پېشكار مشې
پدا لاس راشه په دا لاس درومه
د لږو ډېرو پېحساب په شمار مشې

چه ئې له چا گنې لا ته ولي نه يې
كامل د خدای په پېژاندگلي نه يې
احوال ئې وگوره په تواريخ كېن
خوشحاله صبر كړه به تر علي نه يې

چه کښت اوبه غواړي اوبه بيا نه مومي
له هغه کښته به گټه څوک څه مومي
د هري چاري يو وخت يو وار دي
گل په تموز کښ که تل اوبه مومي

چه بخت ئې تور شي عقل ئې نور شي
مخ ئې په بدو په شر و شور شي
د بدو خواهانو ويل پرې ښه لگي
د نېکخواهانو ويل پرې اور شي

چه رشتيا نلري نه ئې اخلاص وي
زړه د له هسي ياره ژر خلاص وي
چه دې خو زړه دې په درست وجود کښ
ورکړي بويه و چا چه خاص وي

چه ترس د خداي لري مرگ ئې پياد وي
زړه به ئې کله په ظلم ښاد وي
تل به ئې مټ وي په ښو ښو چارو
مخ به ئې هر کله په عدل وداد وي

چه در پسي زغلي هغه دولت وي
چه ور پسي زغلي هغه زحمت وي
قابل هغه دئ چه د چا منت نه وړي
په ناقابل باندي ويل منت وي

چه لاس مي نه رسي غليم مي يار دئ
چه لاس مي ورسِي غليم مي پلار دئ
دا پند به نه مومې په شاه نامه کښ
په شاه نامه کښ که ډېر اسرار دئ

چه عاشقي کا خوشحال د وپوښتي
له شرم و ننگ د په کروهنو تنبتي
تر مال د تېر شي تر سر د تېر شي
چه عاشقان دي تر لوي کمر رغښتي

چه نه ادب لري نه اهل راي دئ
دوپاي ليدل شي په خوي چار پاي دئ
سړی په خوي سره سړی ليدل شي
په رنگ په شکل سړی د خداي دئ

چه رباعي د خوشحال خان دي
د لاجوردیو غښو په شان دي
تیر گوهر که هر خو غښي ښه روغ کا
پرواز ئې بویه که پر ئې وران دي

چه خپل سر خرڅ کا بها ئې واخلي
چه ئې مدار وي مولا ئې واخلي
که ئې صاحب وته بلا پيدا شي
نمک حلال دي که بلا ئې واخلي

چه درست په مښک په عنبر کښ دږوب وي
چه په گندگۍ ککړ شي خوب وي؟
قرآن چه لولي هر گوره بد کا
چه بيا په فسق و فساد معيوب وي

چه عالمان ئې په تور و سپين ويني
چه دروېشان ئې په عليين ويني
د عارفانو علم خه نور دئ
تر عرش فرش په خپل يقين ويني

چه کار پرې بينن شي په جز په کل کښي
مردان به تل وي په توکل کښي
په باغ کښ نور نور مرغۍ مېوې خوري
بلبل نظر لري د باغ په گل کښي

چه ستا خوبي غواړي دغه د يار دئ
چه ستا خواري غواړي هغه اغيار دئ
چه ستا په غم خوښ شي صرفه پرې مکره
بيا به ارمان کړې که د خپل وار دئ

چه ځان غواص کا گوهر هغه مومي
چه بې ننگي واخلي دلبر هغه مومي
دا کار مي خو ځله په ځان راغلي دئ
تر سر چه تېر شي ظفر هغه مومي

چه هره چار ئې په روايت وي
د هغه بخره د ولايت وي
بیهوده نه آروي بیهوده نه وائي
غور ئې د نیکو په هدايت وي

چه عقل ئې کم وي کله آدم وي
کله آدم وي چه عقل ئې کم وي
چه عقل ئې کم وي تل باندي غم وي
تل باندي غم وي چه عقل ئې کم وي

چه دُر وکاري وېره د پریږدي
خالي به ووزي که زړه ئې ریردي
یا به را وکاري گوهر له یم
یا به دا خپله کله پرې کښېږدي

چه خپل حرم ساتي خدم حشم ساتي
بویه چه واره د محترم ساتي
ادب د ډېر کا د زویو وروڼو
چه بې ادب شي و ځان ته غم ساتي

چه ډېري وني لښتي کم آب لري
څښتن د ونو خو پېچ و تاب لري
نصیب زه هسي په پېچ و تاب کړم
ما به تر کومه پدا عذاب لري

چه بد بنياد وي چه بد نهاد وي
دَ مور په نس کښ په بلا ياد وي
هر چه زوؤلي دي دَ فساد دپاره
خو چه ژوندی وي هم د فساد وي

چه را ښکاره شوې يو څه نگاري
څه جفا کاري که پري واري
خو مي په تا باندي مينه زياتېږي
ته راته غاښ چيچې هسي خونخواري

چه بد انديش وي چه بد آموز وي
چه بد گوښي لري واره بد روز وي
که ته لوښي غواړې لوښي په چا مکره
نېکان په دواړه کونه فيروز وي

چه دين دنيا گټي دانا فرزند وي
غور به ئې هر کله دَ پلار په پند وي
اوبه به نه خښي دَ پلار بې حکمه
نه به ئې پورته شونډي په قند وي

چه نه ځوانان لري نه زر نه شولي
هغه به ولي زور ور بولي
که دا ئې واره وي که ئې ځواني نه وي
زړه بوډی به وَ چا ته پسولي

چه سپيني پي سره ئې غم وي
حرم حشم لري آرام ئې هم وي
چه شکر نکا په خپله بخره
د هغه بخره د مار لرم وي

چه حرص ناک وي يا ترسنده وي
ياري له دواړو سره گنده وي
دا به د پريږدي په تنگڅه بلا ته
بتر تر دا نه شکم بنده وي

چه غم ئې نه وي د بدنمې
واړه ئې مخ وي په خودکامې
دا رنگ سپی که د زوي ورور وي
ځني ويزار شې په دا خامې

چه ښه صورت لري شرم غفت لري
واړه د دين د دنيا دولت لري
چه ښايسته وي عفت ئې نه وي
څه قباحت لري څه قباحت لري

چه ښکار په کور کښ ورته تيار وي
د چا به ولي د صحرا ښکار وي
په باغ و زاغ کښ د بهار گل څه کا
چه ئې په کور کښ تازه بهار وي

چه څوک دنيا لري په ځان ئې نخوري
د گور غه توري خاوري د وځوري
چه مال ئې پاتو شي و بل حريف ته
چه ئې له خپلو يارانو ښه خوري

چه اصل بد لري ځائي بد خو وي
يا رنگ ښه نلري ځائي بد رو وي
دا دواړه توکله به هيڅوک ښه نکا
که کرامت دي که ئې جادو وي

چه فهم درست لري هوښيار هغه دئ
چه فهم سست لري خمار هغه دئ
اوبه چه لږ وي آبدست پرې نه کيږي
چه پرې پاكي مومي رودبار هغه دئ

چه دانسته درومي چه آهسته درومي
فتح هغه مومي نصرت هغه مومي
چه کاهلي کا يا ډېر تلوار کا
نامرد هغه نومي ناکس هغه نومي

چه ډېر ياران ئې تر نظر تېر وي
اخلاص ترې مه غواړه لباس ئې ډېر وي
په مخ که هر څو مهر خدا کا
چه درته شا کا واړه ئې هېر وي

چه په کښ بانگ د مسجد امام نه وي
په هغه کلي کښ مېشتي مقام نه وي
په هغه کلي کښ قتل روا دئ
چه هغه کلي به د اسلام نه وي

چه مور ئې ښه وي بابا ئې ښه وي
بد به ئې لونه زويه په څه وي
چه اصل بد لري بد به ولد لري
قچر به هيچري بي فتنې نه وي

چاري د دهر په هغه دستور دي
لکه په تورو په سپين مسطور دي
لا هم هغه دئ چه پکښ ورکي
هونبره لښکري د سلم تور دي

چه شرم نلري عيب ته نه گوري
لولي بي شرمي دئ ځکه خپل ځان پلوري
هغه چه پاکي دي شرم حيا لري
زړه ئې فساد ته په لکونو نه ښوري

چه ښه لذت غواړي نېښ و آفت غواړي
نېښ و آفت غواړي چه ښه لذت غواړي
چه محبت غواړي غم د فرقت غواړي
غم د فرقت غواړي چه محبت غواړي

چه څه پکار دي خټک تري دي
تر مير يخیلو بر کویت بري دي
ډېري پېښې لري حیلې مکرونه
پښتون ئې مه بوله بولاق هندکي دي

چه ورځ د بده شي دولت د يار وي
واړه وگړي د خدمتگار وي
چه ورځ د بده شي دولت د پېرو کا
خپل زويه وروڼه له تا ويزار وي

چه نه تدبير لري نه خوانمردي لري
تل به پکار کښ د مخ زردی لري
پونډي ته اور راوړه هنر چه توره شي
هغه سړي نه وي چه دل سړدي لري

چه نه لنگېري نه ئې خواني وي
د هغې ښځې روزگار فاني وي
ښځه محبوبه خوانه ديني بويه
چه زیست روزگار کا په ښادمانی وي

څه ئې حیرانه سړیه څه يې
خاوري يې باد يې وار يې اوبه يې
که یو د نه وي پدا څلور کښ
نور د ژوند یو په شماره نه يې

څوک چه ختلي په ملکوت وي
د هغه کله په کار ناسوت وي
فرقان ناطق دې په امر نهې
چه نهې نکا ځاي ئې لاهوت وي

څښتن د خوني د خوړو خوند غواړي
وينځي مريونه د خوړو شخوند غواړي
نادان په بند د چاري نظر نکا
هونښار په هري چاري کښ بند غواړي

څو غم غيرت کړې چه غليم مي نمرې
قضا چه نه وي سپړی په څه مري
نه به ته پاتو شې نه به دې پاتو شي
هيڅ بېړه^۱ مکره هر څوک به ومري

څو آزموده نشي په کار و بار کښي
په صحبتونو په جنگ په ښکار کښي
هونښره په زويه په ورور باور مکره
ورانې به درولي په لوي لوي کار کښي

چه سره لوي وو په يوه غولي
و گور ته ولاړل هغه همزولي

۱. يعني عجلت، شتاب، چابکي.

زه ئې پدواړو غوړونو آروم
نارې د ديو چه ما هم بولي

چه څوک د بڼه يسي ور ځني بڼه وايې
که دې بلا وي ورته ليمه وايې
چه د زړه مهر ور ځني مات شي
که هر څو بڼه وي ورته بڼه نه وايې

څوک چه دنيا غواړي هغه رنځور دی
هر چه عقبا غواړي هغه مزدور دی
هر چه مولي غواړي تر هغو څار شم
هغه په دواړو کونو مسرور دي

چه پرې مین وي که بد وگورې
پرې د ووزي د سترگو توري
ورته دعا کړه که دې بنيرې کا
ورته خدا کړه که دې د زوري

چه پس له مرگه سړی بڼه ياد شي
که هسي خوي کا پدا د بڼاد شي
چه خوي ئې نه وي د نېکنامی
ژوندون ئې هيڅ وي ژوندون ئې باد شي

چه څوک سوگند کا کار ئې څرگند وي
سر د دروغو ژر ژر سوگند وي
سوگند به نخوري چه راست گويان وي
د دروغجنو سوگند کمند وي

څوک چه ډوډې د دهقاني خوري
خواړه د حورو د مهماني خوري
چه ئې په ظلم خورې واړه د زهر شه
که شولانونه د سلطاني خوري

چه ئې وهلي قلم مطلق دئ
ايمان که حق دئ په کافر ناحق دئ
په چا سحر شو په روښنائي شوه
په چا شپه راغله باندي شفق دئ

څوک چه قمر ياد کا روي د را ياد شي
څوک چه عنبر ياد کا موي د را ياد شي
څوک چه مقر ياد کا کوي د را ياد شي
څوک چه سقر ياد کا خوي د را ياد شي

څه نعمتونه دي تر سر تر پاي
چه د موندلي دي له يوه خداي
په هره ساه يې شکر وکاره
که غافل نه يې ثنا ئې واي

څوک د هواد هوس نتلي دی
څوک مي په بغض په حسد تللي دی
پلار د خپل ځان دی زوي د خپل ځان دی
پخپل خپل جور هر څوک نيولي دی

څوک چه آشتي غواړي که د غليم دی
"والصلح خير" ځاي د تسليم دی
عفو بهتره تر انتقام ده
نيکي په بدو کار د کریم دی

څوک چه خبري ستا د بڼايست وائي
ښه خوي خصلت به د راته په څه ستايي
زه درته ژاړم ته راته خاندې
دا هسي کبر په هيچا نه بڼايي

څوک چه په خوي کښ پاکيزه پاک وي
سخ ئې په کور دی پاکيزه ژواک وي
سلوک چه بد لري زار ئې د ځان دی
که هر څو ښه وي هغه هلاک وي

څو دا جهان دې دا هسي تل شي
خپل د پردي شي پردي د خپل شي
د بل وي ستا شي په يوه دم کښ
هغه چه ستا وي هغه د بل شي

خوک په چا گرم وي په چا ناگرم وي
خني بد فعل په هر چا گرم وي
ته خپل خوي ښه کړه په چا گرم مشه
خود به شرمېږي چه تر تا گرم وي

خو د د تورو زلفو خمونه دي
هونږه په ما باندي پراته غمونه دي
د خپلو تورو سترگو غمزې پوښته
چه ئې په ما باندي دا ستمونه دي

خو به بریتونه د خوانی خوانان پوسي
خوبي يې دا ده که خبردار اوسي
مرگ شته پيري شته دواړه را تلوني دي
سړی يا مرگ يوسي يا ئې پيري يوسي

خو خو قرنونه به ورباندي تېر شي
شیرین صورت ئې په بل بل خبر شي
لکه چه هېري دي پخوا پېري
خوشحال به هسي له دله هېر شي

خو به په لويه غاړه د ده بولي
د غریبی بدلي بولي
زه در پوهېږم زړه د زخمي دي
د رغېدلو طبيب در بولي

خو ئې غيـرت وي خو ئې هـمت وي
دَ مرد به هونـبره قدر قيمـت وي
مرغه چه نـلري تـندرست دوه خـانگي
پرـش ئې کـله په رـفـعت وي

خو خو بـنـادى دى په دا آفاق کـبـي
واړه به بيا مومې په اتـفاق کـبـي
خو خو غـمـونه يا مـحـتـونه دى
يا په دروغ کـبـن دى يا په نـفـاق کـبـي

خوک د غـم نه کا دَ نامـرادى
نه به تل غـم وي نه تل بـنـادى
دَ فلک عدل انصاف بـنـکاره دى
کار ئې دَ ظـلم دَ بـيـدادى

خو به سودونه کور ته راوانې
خو به خوانونه دَ خوړو خوانې
خو به خوبونه دَ خوښۍ کانې
آخر به پرېوزي درباندي کانې

خو ئې هـمت دى هونـبره قوت لري
هر مورت لري هر فتوت لري
خليل آسا دى لکه موسي دى
ابدال په اور په اوبه نصرت لري

حب د دنيا دئ چه خه بلا دئ
چه خه بلا دئ حب د دنيا دئ
هونبره رسوا دئ دا حب چه خونبره
دا حب چه خونبره هونبره رسوا دئ

خدای چه ښه کړي په دې جهان دي
که پرې پوهېږې انسان اسان دي
چه سره یو شي دا دواړه توکه
مشکل کارونه ورته آسان دي

خوشحاله زور شوې سړی چه زور شي
د مهوشانو له مینې موږ شي
ته خو زورېږې لا مین کېږې
زړه به د کله ترې موږ یا سوږ شي

خیال د هغې دي چه شوخ و شنگه وي
شونډې ئې شهد په مخ گلرنگه وي
چه دا ئې هیڅ نه وي ناز به په خو کا
که ناز کا ناز به ئې بتر تر جنگه وي

خُپ خُپ د دیگ دئ سرو د وړي
غږ د اوبو دئ ژوندون د تېري
چه ئې کښ کښ شي پرتوگ وکاري
هغه آواز دې چه زړونه کوږي

خار دِ په بخره دَ خارکشانو شي
گل دِ په بخره دَ گلرخانو شي
قند دِ په بخره دَ شنو طوطيانو شي
سوز دِ په بخره دَ پتنگانو شي

خبري گراني دي اساني چري دي
دَ چا مشکني دَ چا گوهرې دي
پدا دنيا کښ چه ئې بهتر گڼي
ښې ښې خبري ترې لا بهتري دي

خپل مال په ترس په صرفه په بيم خورې
دَ بل غم نه کړې که درست که نيم خورې
په کور دَ کنډي رنډي یتیم خورې
ملا دا ولي اور دَ حجیم خورې

خواري ئې نشته چه خوک هوښيار وي
هوښيار چه نه وي په خواري خوار وي
نراد چه ښه وي دَ نرد گټه کا
بد باز په بده بازي نا تار وي

خوشحال که هر خو فاجر فاسق دئ
عيب ئې مه کړه شيخ عاشق دئ
چه پارسايان دي پخپل خدمت به ځي
دَ خداي دَ فضل فاجر لايق دئ

خوب مي دروغ دئ نه د ناروغ دئ
خوب د درمنو زړونو دروغ دئ
لکه په وينه وي هسي په خوب وي
چه چا موندلي د زړه فروغ دئ

خزان بهار دئ بهار خزان دئ
هجران وصال دئ وصال هجران دئ
شپه شي بيا ورځ شي دود د جهان دئ
غم چه بنادي لري کار ئې اسان دئ

خبر لا نه يم چه لا به کله شي
چه مي به کسي سره و بله شي
ته آئينه گورې نه مي سينه گورې
چه د د هجر په لمبه سوله شي

خصلت ئې دا وي چه لئيمان وي
نن چه څه ورکا کانه پښېمان وي
که هر څو ډېر ورکا خپل ورکړه کم گڼي
دا شان ئې دود وي چه کريمان وي

خوشحاله بس کړه شان شان د ډېرو وي
پيشو د ډېر ووې اوبان د ډېر ووې
سود د سکوت دئ مشغول پدم اوسه
ژبه خوندي لره پرېشان د ډېر ووې

خال د د زړونو په دا غل راغلي دي
دنده زړه د د ما داغلي دي
چه ښه جمال لري هغه ښه خال لري
مخ د ښاغلي دي خال د ښاغلي دي

خسيس که مال لري پرې ښاد به نشي
بنده بنده دي آزاد به نشي
چه همت ناک دي هغه آزاد دي
آزاد آزاد دي عباد به نشي

خوشحال که تور دي د گناه پتوري
خلق حيران شي چه ورته گوري
خپل دين محکم لري خدای ډېر کرم لري
مخ به ئې روڼ کا د سبا تر ستوري

خوشحاله خو د جوش و خروش دی
نه د څه عقل شته نه د څه هوش دی
هونږه ته نه یې په ځان غره مشه
د خدای کرم د لا پرده پوش دي

خواړه د ميني نه را پټېږي
واړه په مینه سره غټېږي
مینه په مثل نافه د مښکو ده
نافه د مښکو چرته پټېږي

خوږ تر شکرو بحر سگرف دئ
خوشبوي تر مښکو صفا تر برف دئ
کاسې خمونه کوزه څه حرف دئ
راوړه آخله مدار به ظرف دئ

خوب د سحر که هر خو محبوب دئ
سړی چه وینن شي سحر لا خوب دئ
دنيا به پاتو شي د دنیا عیشونه
هغه جهان لره طاعت مطلوب دئ

خو شرنګ تر بازه مرغ زرین دئ
باز مي په قدر کښ تر صد چندین دئ
څه شو که لوي لوي وزر پرې پوري وي
کرګس کرګس دئ شاهین شاهین دئ

خانان هغه دي چه په خپل نام دي
نه په دنیا دي نه په خپل کام دي
چه په کوم توکي د نام ښېګړه وي
په هغه فکر کښ په صبح و شام دي

خصلت بدا لري چه منافق وي
د هر مذهب سره به موافق وي
يو به ئې زړه وي یوه ئې ژبه
يو به مذهب لري چه څوک صادق وي

خونه چه پاڪه وي پرې برکت ووري
ورباندي هر کله عزت دولت ووري
پاڪي چه نه وي په هغه خونه کښ
ورباندي واړه بلا آفت ووري

خلق چه بد شي بادشاه ئې بد شي
په هره چار کښ حيران بخرد شي
خوبي په دور د عالمگير نشته
دا چا به ولي له چا حسد شي

خوږه نمرۍ که ښه مزه لري
ترې مي توبه ده که دا بزه لري
هماي مرغه مي ځکه هلوونه خوري
اسمان له غوښو سره خزه لري

خوشحال که هر خو په رنځ کښ ژاړي
نامرد ئې وگڼه که په مرد نه وياړي
ژړا ئې واړه پدا سبب وه
د خدايه خير د خپل ايمان غواړي

خان د وگري چه شمشير زن نه وي
د ده ښه ور کړل د ده ښه نغن نه وي
لکه نامرد مېړه چه واده وکا
خوار زار روزگار کا حال ئې د زن نه وي

خوي چه دَ بدو دَ چا عادت شي
په پند په زجر لا زيادت شي
طبيب ئې خوک دئ ملک الموت دئ
چه مشرف ئې په شهادت شي

خپل بد خويونه بد خوي هنر گني
په ځان که خاوري وي خاوري هم زر گني
په ځان چه څه وي بل هم هغه گني
يو چه کافر وي بل هم کافر گني

خپل حکم مکړه چه کم يا ستر وي
دا فکر مکړه چه لس يا زر وي
دَ کښيد گري په لاس کښ ستن شته
دَ خطا وهوني په لاس کښ در وي

خوشحال غريب دئ دروېش گدای دئ
خپل حکم نلري دَ يار په راي دئ
چه چرته حکم هورې بي درومي
چه کښنوي ئې هغه ئې ځاي دئ

خوشحاله عمر د تر شپېته تېر دئ
نېکي د لږه گناه د ډېر دئ
دفتر د ډک دئ د گناهونو
درته به ياد شي که د تا هر دئ

خواره سړيه خو هونبره ښه ئې
چه روغ په تن يې چه روغ په زړه يې
چه دواړه توکۀ در څخه نه وي
په تخت که کښنې وايه ترو څه يې

خو يوه ساه يې بود د هم دا دئ
يو موټي خاوري جود د هم دا دئ
نور سود د نه وينم پدا دنيا کښ
که څه ښکي وکړې سود د هم دا دئ

خير پدا کښ دئ چه ډير مالدار نه يې
په غم د عشر د زکوۀ گرفتار نه يې
لکه د دخل دي هسي د خرڅ دي
محتاج و چا ته په لږ بسيار نه يې

خوشحاله پاڅه روغي د پښې دي
مکې ته درومه څه خرڅښې دي
زويه که ورونه که ښه ياران دي
واړه د وليدل د خپلي ښې دي

دنيا څو ډېره هونبره ئې غم ډېر وي
چه نه وي نه خوري هم ئې الم ډېر وي
هستي نېستي ئې دواړه بلا دي
خوبي ئې دا ده چه درته کم ډېر وي

دَ ځان دښمن دي دښمن چه يار گڼي
دښمن چه يار گڼي مرگ د تيار گڼي
هوبښيار به ځان د نادان په شمار گڼي
نادان هغه دَي چه ځان هوبښيار گڼي

دَ بڼو تير د په څو تېره دئ
واړه لک شوي ځما په زړه دئ
دا د نکړيځو نگار پرې نه دي
دَ خوار په وينو ئې ورغوي سره دئ

دَ تن خولې د بوي د گلاب لري
زلفي د طعن په مشکتاب لري
عتاب نور مکړه د خدای دپاره
خوشحال د کله د عتاب تاب لري

دريغه وړښيه عمره وروستي وي
دريغه وروستيه عقل وړوښي وي
هغه بيا راځي پدا هيڅ کار نشي
پدا به پوه شي که ښه سپري وي

دريغه له ځايه هسي هښيار وي
لکه چه اوس يم خپل مي اختيار وي
راته ښکاره شوه ياري د خلقو
نه د چا يار وي نه مي څوک يار وي

دَ ماني خور ئې هرگوره گران دئ
خور ئې د توري پرهار په شان دئ
په خو پخپله راغله پخولا شوه
خوشحال که زور دئ باطن ئې ځوان دئ

دا توري ږيري چه ايمانداري دي
سپيني ناپاكي ږيري ترې څاري دي
صدق وفا بويه چه دا ئې نه وي
ږيري دَ ځوانو دَ زرو مرداري دي

دَ چا په کور کښ روپي مهران وي
دَ چا په کور کښ دُر و مرجان وي
که ته هيڅ نلرې گمان دا مکړه
چه به د تا غندي واره ناتوان وي

دَ مرد چه صبر چه استقلال نه وي
چه غم پرې راشي پکښ خوشحال نه وي
مردي ئې هيڅ ده ځما په پوهه
که ئې په جاه و دولت څوک سيال نه وي

دنه زړه مي ور پسي رږدي
چه زلفي تاو کا درې کښږدي
زور شوم نارې وهم توبه له عشقه
که مي دلبري ور پسي پرږدي

دَ شاه پالنگ د د موزي مسکن نشي
گلزار د خاي دَ زاغ و زغن نشي
گل دَ بلبل دئ بلبل دَ گل دئ
په بڼه جمال به غافل مین نشي

دَ مرگ فتال دي په هر هر کلي
غشي په گرت کښ نیازمن پرې ولي
چه مي په سترگو هغه یاران لیدل
اوس ئې لیدل شي په سترگو خلي

دولت په مثل مرغه دَ ښکار دئ
باز دئ شاهین دئ چرغ دئ شنقار دئ
له لاسه تللي مرغونه خوک نیسي
دَ ښکار مرغه مي دَ بڼه میر ښکار دئ

درد چه په بل وي خبر پرې نه وې
چه د په ځان شي له درده چوې
سود زیان دَ هر چا جدا جدا دئ
کله دَ بل په خوراک موږ ته وې

دا یو خو توکه دَ وقوفدار دي
باز دَ میر ښکار دئ زر دَ تجار دئ
کتاب دَ چا دئ دَ دانشمند دئ
ښځه دَ مرد ده مښک دَ عطار دئ

دَ پند پروا لري خاوري خوړوني
ورباندي بد لگی نصیحت کړوني
بد د دَ هیچا تر فهم ښه نشي
نه وي دَ پلار دَ خبرو وړوني

دَ خپلي خوني دېوال که کور وي
دَ خپلي خوني په څښتن خور وي
زیست و روزگار ئې په کښ خوندي وي
لوبي کالي ئې په ده کښ بور وي

دولت دَ خلق په اتفاق کښ دي
هغه به خوار شي چه په نفاق کښ دي
زور شوم یو یار مي یکرنگ و نه لیده
زړه مي تر واسه په اشتیاق کښ دي

چه تل ئې مټ وي په خودکامۍ
اندوه ئې نه وي دَ بد نامۍ
درست ناسپاس وي حق ناشانس وي
هر څه به بایلي په دا خامۍ

ډېر څه مي وکړل ما وې که یار شي
دیدن ئې ووينم زړه مي قرار شي

چا وې چه صبر کړه بصر مي هم وکړ
سيکن^۱ يم کله په صبر کار شي

د بوټ^۲ هوا ده نن په شاخزار کښي
زرکي فرياد کا په مرغزار کښي
په ږغ ئې ذوق کا حُما بازونه
پرخه ورېږي گرزم په ښکار کښي

دا چه و تا ته شيخان پيران دي
بد خواه دَ خلقو بد خواه دَ خان دي
علم عمل بويه مرشد دَ لاري
چه دا ئې نه وي واړه سگان دي

دَ يار دَ ظلم د غشي پروکي
حُما په زړه کښ پراته دي اوکي
دور دَ سپيو سره ئې مل شوم
تو ئې ونه وې راته په وړوکي

درته رښتيا وایم که مي ښه يار يې
خه خوي خصلت لرې خه ناقرار يې

۱. دا کلمه په يوه قلمي نسخه کښ سيکن او په بله کښ سينکړ ليکلې، په يوه کښ محشي بد شامت ترجمه هم ورته کښلې ده. موږ، ډک، د ډېر خوراک کولو په وجه د زړه خرابوالي (درياب).

۲. بهر، له خپله خايه په زور بهر کړې شوي خيز يا کس (درياب).

کله مي يار يې کله اغيار يې
هم وفادار يې هم جفا کار يې

دَ يار عتاب مي قبول په ځان دئ
په عاشقانو دا دود روان دئ
هم ئې وصال شته هم ئې هجران دئ
جنگ چه آشتي لري کار ئې اسان دئ

دروغ دَ چا دې د کمذات دَ وري
يا دَ کمزوري په قوت لري
چه دا ئې نه وي دروغ به ولي کا
دروغ که کاندي خوړ ئې په سري

دَ چا چه نه وي دورانديشي
مه ئې ياري وينې مه ئې خوبيني
دَ هغي وني گلونه مه وينې
چه ئې اغزي وي دَ دلرېشي

درته به ووايم خو کرې پوښتي
که دَ بايلني دي که دَ گپتي
ځاي دَ هم دا دئ بل ځاي دَ نه دئ
که په منگلي وي که په لمني

دَ بل په عيب په خو وېسته چوې
دَ ځان په عيب نظر هيڅ نه کوې

خپل سل زناره درته ښکاره ندي
هندو خو یو لري هغه ئې هم شلوي

د چا چه دننه سینه په درد وي
دمه ئې عین په آه سرد وي
که مرد د لاندې وي ښځه د پاسه
پدواړه توکه ظفر د مرد وي

دا د بارخو دي خوله نولي
که لاله گل دي پرخي وهلي
دا د سرې شونډې دي که سپين غاښونه
که لعل و دُر دي سره پيلي

د مخ په رنگ يې تر گل ښاغلي
د باغ لاله يې راته راغلي
لاله په خپله سینه کښ داغ لري
تا ده سینه د عاشق داغلي

ډېري مرغی په زړه دلکښي دي
سحر چه ږغ کا هغه مي خوښي دي
ډېر نعمتونه مي په جهان کښ وليدل
چه لوي نعمت دی نعمت خو غوښي دي

دَ خپله لاسه چه ستمونه دي
کُنېي په ما ندي په عالمونه دي
دَ خپله لاسه لکه بنادی دي
دَ خپله لاسه هونبره غمونه دي

دَ بيم په ځاي کښ سړی صلال وي
چه ئې اميد وي هورته خوشحال وي
هغه په خړو اوبو نظر نه کا
چه تل ئې بخره آب زلال وي

دَ چا به څه لره مانه له بله شي
چه نیکه بده په عمل موندله شي
هغه چه وکړې هغه به ورېږې
له خپله لاسه هره کرکه شي

دَ وړاندي ښي درته یو خوان دی
نعمت ئې گوره الوان الوان دی
ته به ترې پاڅې بل به ترې کښېني
له واپرو پاتو دا خوان دا شان دی

دَ خرڅ له لاسه زړگوتي رېږدي
دا خوي به چېري له لاسه پرېږدي
هر څوک چه وويني چه داغ په زړه لري
دَ داغ دَ پاسه بل داغ پرې کښېږدي

دا چه و تا ته دَ دين اخص دئ
که پرې خبر شي کافر دَ نص دئ
په نورو حکم دَ لَن تَنَّا کا
دَ لَکَنُود دَ ايت مختص دي

دَ شيې خبستن دَ سحر ته گوري
گندي پرې وڅېږي دَ سبا ستوري
هيڅوک دَ طمع اميد پرې نه کا
باران په تېريو کښتونو ووري

دريغه ځوانۍ ستا کامرانی
برغ مي دَ تورو برغ دَ خانۍ
زور شوم نا توان شوم خيال مي دَ توري
که بيارته راشي ځما ځوانۍ

دريغه جاويده ځواني بقا وي
دَ ښو دلبرو دیدن لقا وي
ډک ډک جامونه تېريو ته تل نيوي
دَ مهتر خضر دَ اوبو سقا وي

درياب چه لوي دي هونبره هوار درومي
شور و غوغا کا په څو قرار درومي
سيلاب په څو څاخکي غږېږ پيدا کا
بقا ئې نه وي په ډېر تلوار درومي

د ما په باغ کښ کلوڼه ډېر دي
خداي ئې را پرېږده په هر هر خبر دي
داغ مي په زړه باندي دَ معظم دي
دا داغ چه راغي نور مي پرې هير دي

دا نمر په ورځي په شپه دا ستوري
چه ناقرار دي و بله ښوري
دَ ډېرو سترگي پرې لگېدلي دي
ولاړل لا ډېر به ئې په سترگو گوري

دَ وطن وني چنډن اگر دي
خاوري ئې واړه مښکو عنبر دي
که سراي و نورو وته سنگير دئ
کاني ئې واړه ما ته سره زر دي

دَ تن مي تېر سو شپېته رگونه دي
ستا نه غمونه پکښ زرگونه دي
جدا له تا نه چه يو نفس درومي
څو نفسونه هونبره مرگونه دي

دا جام چه چا چينښ هسي لا چينښ شي
مستان ئې خوب کا کله به وينښ شي
خال ئې و هيچا وته معلوم نشته
آه دې له دلِه هر دم وکينښ شي

دَ خولې وِيل دِ واره نبات دِي
خواره دِ لا دَ بِنِكنُخلو زيات دِي
خوک ئې چه کُنبل کا سخ دَ هغو دِي
شونډي دِ دواړه آبحيات دِي

دَ بخت په مخ کښ زر ودانۍ دِي
دَ بخت په خټ کښ زر ويرانۍ دِي
بخت دِي دَ شاه دَ گدا يا نو هيڅ نشته
په بخت خوارۍ هم کامرانۍ دِي

دَ ملوکانو صحبت بل اور دِي
دَ اور سکروټه دَ دې بيور دِي
که تور هاتي يې که تور مزري يې
ستا مي له اوره سره څه زور دِي

دروغ چه فاش و بې صرفه وايي
خپل ځان پخپله خواري ته بيايي
تر دا هغه بد چه شيطاني لري
مکر فريب کا په نفاق پايي

دَ ملک سردار د هونيار قلاش وي
تل دِ له بنو سره په ښه معاش وي
ځاي دَ اشتي پريښي بويه
چه ئې له چا سره جنگ و پر خاش وي

درويش هغه دئ چه ترس د خدای لري
د نیکو فعل د نیکو رای لري
طمع له چا نکا لقمه حلاله خوري
جدا له خلقه د آسودگی ځای لري

دا خوار خاطر چه په قمر نهال دئ
د سمد نال ئې پدا مثال دئ
مېړي چه واخلې دانه و غار ته ځي
ستا مي اخيستي و گور ته خال دئ

دا د آسمان دي دا د مزکی
چه د خو شپې لري دنيا ته څه ی
خو د په پورته آسمان ته بوتل
بيا د ئې خاوري کړې کړی

د ده په حکم بالا پستي شي
مستي خمار شي خمار مستي شي
نه تل بهار وي نه تل خزان وي
هستي نيستي لري نيستي هستي شي

ډېر دي چه ږيري د شیخی پوسي
ډېر دي چه مي خوري په رندي کښ اوسي
بنده د چا يم د هغه کس يم
چه ئې نيولي تر سره يوسي

دَ عقل زانې چه تا لیدلې دي
دَ صبر قازي چه تا کتلي دي
که هر خو زور لري يا تېز پري لري
دَ شاه دَ سترگو شاهين وهلي دي

د بادشاهي په تخت چه ناست وي
دا کار ئې هيڅ دئ سحر چه نماست وي
دولت دولت دَ سحر خيزي دي
مردان د هسي دولت پخواست وي

ډېره خوشرنګه صاحب جماله يې
تر سر تر پايه پري مثاله يې
عيب دَ دا دې درد د و مه وينم
په مرد حرامه په نامرد حلاله يې

دَ سرداري چه څوک هوس لري
خپل ځان د خاوري خپل مال د خس لري
غم دَ وسلو دَ جنگ هيڅ نکا
که دَ خپل ځان سره يگانه لس لري

دعوه دَ چاري په يوه هرکښ وي
عقل هم بويه چه ئې په چرکښ وي
چه بيهوده درومي بلا هغه مومي
سرا په هغه کښېږدي چه به هنرکښ وي

دَ کور پرېښونه سرمه پېغور دې
هر' ځاي چه وزېږې هغه د کور دي
هر هر کال ئې په ځاله تاخت کېږي
هغه شاهين دي هغه ئې کور دي

درزي لا گز لري مقراض سوزن لري
يو جمدر گوټي خوشحال خیرن لري
کوچ ئې آسان دئ مشکل هيڅ ندئ
غم دَ يارانو درد دَ وطن لري

دَ هوښيارانو ورمونه زر دي
دا د هغو دي چه پرې خبر دي
چه د هوښيارانو ورمونه نه مني
د هغو هر کله خاوري په سر دي

دا چه خانان دي يا امرکان دي
په هند کنډ گزوي په هر مکان دي
غوښي هېوونه دَ مظلومانو خوري
ځما تر فهم واړه ددان دي

دَ بادشاهانو چه ښه خانان دي
کار کشائي کا مقربان دي

که ئې آشنا شې ځني حذر بويه
اور دي اوبه دي درد دي درمان دي

د باغ گلونه چه ننداره شي
خو خو کارونه پکښ بڼکاره شي
چا ته پخوارو سترگو هيڅ مه گوره
ډېر نا گتلي دي چه په شماره شي

درته وایم که ته عاقل یې
ناحق په نورو چارو خوشدل یې
دولت که نلري خپل د پردي دي
که بخت دولت لري د هر چا خپل یې

د خولې خبري د خوږې ترمن دي
و بختورو وته من من دي
ترخه ويل د د خولې هر گز نه وو
دا چه ترخه وايي دارو درمن دي

د سرداري چاري دشواري دي
خو خو کمري خو خو ئې لاري دي
براق د عقل د همت پيدا کړه
په کښ بېشماره بلا تياري دي

دَ باغ تينستن ته يَو سيب پېشکش راوړي
دَ ده له باغه بيا ئې په اش راوړي
هغه به خوک وي غافل نا اهله
دَ زړه فکرونه چه مشوش راوړي

دَ يار په عيب چه يار خبر شي
ياري ئې ولاړه که پرده درشي
دَ يار د عيب هنر دَ ځان گڼي
پوه د په عيب هم په هنر شي

دَ بادشاهانو چه امرگان دي
دَ يوه بحره ولي شان شان دي
واله که لويه وي که کم لښتي وي
آبدست پاکي لره واړه يکسان دي

دربغه په باد ولاړې خه شوې ځوانې
يوه شپه خوب و ستا کامراني
وينښ شوم بيدار شوم په پېري واوښتم
نه برغ د توري شته نه د خاني

دَ سر غليم د که دانائي لري
بهر تر دوسته چه کانائي لري

توان يا دَ زور يا دَ خُوانانو دَئ
لاف دِ هغه کا چه توانائي لَري

دَ ما دَ يار په ياري کار دئ
که مسلمان دئ که زنار دار دئ
که مهر مينه وفا رشتيا لري
نور خه ئې مه گوره چه پوره يار دئ

دَ ده په ذکر واره گويا دي
که دَ خشکۍ که دا دريا دي
دَ ده له حکمه وتلي نه دي
که ناست په تخت که په بوريا دي

دَ دولت ستوري گرزي قابل غواړي
قابل چه بيا مومي نه پسي بل غواړي
که چېري مل شي دَ ناقابل سره
ټکاؤ ئې نه وي رخصت ترې تل غواړي

دروغ وعده دِ په ما رشتيا لگي
ترخه دَ کنبليو لکه حلوا لگي
دَ بنو ناوک دِ په نورؤ نه پسندم
پرېږده چه واره په زړه خما لگي

دا ووي^۱ مي خوش دې چه چا ويلي دي
ډير مي په زړه باندي ښه لگېدلي دي
بد خواه د خوش کا په ښو خبرو
نېکخواه په بدو خپل ژړولي دي

دا مخ چه ته لرې د بوري لوري
مگر دا مخ لري ښې حوري هوري
يوه به تا غندي ښايسته نه وي
چه اړونده شي دا هوري دوري

دانا ئې مه گڼه چه صبر نلري
چه صبر نلري حکمت به څه لري
سړی د صبر په کار کښ وازميه
چه صبر ناک وي هر څه به ښه لري

د يار مي واړه د سترگو تور دئ
چه سپين و تور ئې د چم د کور دئ
چه د معشوقي تر سپي ځان جار نکا
مين ئې مه بوله هغه څه نور دئ

د آسمان دور خالي رونق دئ
ورکا بيا واخلي دا ئې نسق دئ

۱. يعني قول او گفتار او جمله.

لکه ئې راکړل هسې ئې واخیستل
اوس ئې راته پاتو دا یو رمق دی

دا غم فکرونه په زړه کښ باز دي
تل د بڼادې و ښکار ته ساز دي
خدای به ئې ښکار د بڼادې ساز کا
بازونه کله خالي پرواز دي

درېغه سربه چه خه بلا یې
واړه د ځان یې نه د بل چا یې
تا به د پلار سره خپلوي و نکړه
مقصود د خپل دي چه د بابا یې

دا دود ځنډن دي پدا عالم کښي
نادان بې غمه دانا په غم کښي
جهان یو باغ دي نوي خبري
گل دې غوړېږي په هر هر دم کښي

د هر چا قدر پخپل همت دی
د هرې چارې مدار په نیت دی
د نیکو فعل د ځان راحت گڼه
د بدو فعل د ځان زحمت دی

دا آسمان ندی یو خوني پرانگ دی
راته غرنیږي تلل په بانگ دی
خوله ئې سره کړې د دارا په ینو ده
شفق ته گوره دا ووي په ټانگ^۱ دی

د غرونو گاني تر حساب تېر دي
چه واره کاني د لعل په څېر دي
که اهل ووينم زه به ترې څار شم
اهل څوک نشته نا اهل ډېر دي

د عشق غمونه تر عمره سم دي
په هره ساهه په هر دم دي
د نامردانو ور سره کار نشته
غم د مردانو دی مردان د غم دي

د خپلي چاري هنر یو هر لري
مغز ئې په سر کښ هونږه خو سر لري
مزري گاوز د ځنگل پخو نيسي
گیدر د شلانو د ښکار هنر لري

د عشق په ښکار کښ یو هر گډېږي
یا په کښ قهر سترگي رډېږي

۱. د پښتو مرکې په قاموس کښ ټانگ په معني د آوازي راغلي دي.

دا دواړه توکه په عشق کښل یاد دي
سړی ناحقه په باد ډډېږي

راغله په وخت د گلونو کښلې
ما وه له میو توبه وکښلې
وئې چه تا ده توبه وکښلې
باده ئې بیا وه په زور را څښلې

رنگ د طوطیانو لري شین کوسي
هنر چه نه لري بېقدره اوسي
چه اصالت لري چه ښه خصلت لري
هغه به بخره له میانه یوسي

روغه کټوه په نغري سمه وي
ما ته کټوه په نغري خمه وي
جن چه ځان خوار کا ملته روپی شي
ملته روپی په قدر کمه وي

رند یم څرگندي دي ځما بدی
چه راته یو دي خپلي پردی
پیغور ځما مکره شیخه خپل زړه گوره
چه پکښ پناهې دي د عشق غدی

روژه دَ خدای له وېړي درلله شي
که نه په هر چرته روژه خوړله شي
په آشنائي کښ مېر اخلاص بويه
گنډي په درنک کښ آشنائي بله شي

راشه که گورې دا خونړۍ
سر ئې وړې په سر درې
تل تل سرُونه دَ عاشقانو
و حلق ته اچوي لکه نمرۍ

زړه د مین وي په توري سپيني
خالي د نه وي له يوې ميني
دا ووي رښتيا دي عاشقان نه مري
مجنون ژوندی دي که ته ئې وينې

رنگ رنگ گلونه په باغ کښ وا شي
لکه چه وا شي هسي فنا شي
گرمي هيڅ نه دي دَ باغ بلبلې
چه ئې دا هونږه فرياد ژړا شي

راغله اختر او نوروز همغاړي
مينا خندا کا چغا نه ژاړي
ساقی دا وخت دي چه توبه نغاړي
و ما ئې راکړه زړه مې مې غواړي

زور که بادشاه وي که اوليا وي
دَ ځواني بښځي ځني بلا وي
زور ئې که هر څو دَ ځان مزدور شي
دَ ځواني بښځي نوره هوا وي

زلفي چه تاو کا په مخ ئې پرېږدي
کښلي گلونه په بارخو کښېږدي
زړه مي بلبل شي ورباندي راشي
له ډېره شوقه ورباندي رېږدي

زويه هغه دې چه خوي دَ باز لري
لوي لوي ښکارونه لوي لوي پرواز لري
نه خوي دَ چرگي نه خوي دَ زاغ لري
چه ځان دَ غولو خوراک ته ساز لري

زړه و هغه ورکړه چه زړه دَ وساتي
که دوه درې وي چه زړه دَ ښه ساتي
زړه يو ښه څيز دې و سپي ئې ورکړه
نه و هغه ته چه زړه دَ نه ساتي

زړه مي زخمي دې ويني ترې څاڅي
ژاړم له درده څړيکي ترې پاڅي
تير ئې خوړلي دَ هسي ليندي دي
چه په آواز ئې دَ ژي ناڅي

زر شوي دَ زرو په حال خبر وي
چه چرته خېژي په کوم مقرر وي
زر به په سپينو شگو کښ نه مومي
شگي ئې توري تر خاکستر وي

زړه د دَ هر چا سره صفا وي
په چا گرم مشه که د رضا وي
که خوځ ناحقه له تا پرخاش کا
اندوه ئې مکره ظفر به ستا وي

زه ئې ميلمه يم زړه مي مېرنا دئ
را باندي هر کله د ده احسان دئ
په هر زمان ئې راته صلا ده
راته ئې يښي د معنو خوان دئ

زړه مي په تن کښ لکه بادشاه دئ
ولار په فکرونو صبا بېگانه دئ
سترگي غوړونه ژبه دا درې دي
خانان نور واړه خو دي سپاه دئ

زړه چه نسکور وي غم ئې په کور وي
که ډېر ئې زر وي که ډېر ئې زور وي
تل به پرې پوري د سيال پېغور وي
مخ ئې که وينځې هم به ئې تور وي

زاغ و زغن دې په باغ کښ ووزي
چمجي ممجي خوري په خانگو گزوي
خوشحال و چا ته خپل کار ښکاره کا
بليلي نشته چه باندي غوزوي

زويه هغه دې چه فد وي د پلار وي
د پلار تر هري خبري څار وي
چه دا ئې نه وي ژر د په گور شي
پيدا د پلار نه دي يو عيب عار وي

زر د خانانو د بادشاهانو دئ
د نوکرانو دولتخواهانو دئ
خوري دې گتي دې عيش و عشرت د کا
نور څوک چه زر ساتي د گمراهانو دئ

بريره د کله د پښتانه شي
چه د مغل په منصب ئې زړه شي
مغل کمزوري غليم په رحم دئ
کله ئې زړه وي چه پښتون ښه شي

زرکه د ليري له باز وگزي
سره د ليري له پړانگه غوزوي

که نه ټپي به ټپي په پورته غورزي
په خو که کښېوزي نوره به پرزي

زړه واره غوايه په غاښي ځان وړي
چه توان قوت لري خپل بار په توان وړي
خوشحاله له پرېږده خپل بار په خرو موږه
مست مست بارونه مست مست اوښان وړي

زړه مي ډېر ښه شو چه ته مي يار شوې
زه د بلبل شوم ته مي گلزار شوې
چه بې وفا وې حال د وليده
ځما په زړه کښي يو تېره خار شوې

زويه ورور مشه چه ځوانمرد نه دئ
مرد د ټيکلي مرد د نېرد نه دئ
ميړه ټپي مه بوله ښځه پرې نوم کښېږده
چه د جنگ غشي ورباندي ورد نه دئ

زويه هغه دئ چه په راي د آب وي
که نه له ځانه پيدا غضب وي
که هر خو ښه وي چه ستا پسند نه وي
غافل ترې مشه اقرب عقرب وي

زويه هغه نه دئ چه هوا پرست وي
زويه هغه نه دئ چه حيا پرست وي

عهد و وفا لري سخا عطا لري
طاعت تقوي لري خدا پرست وي

ژوندي که گزري ځان ئې ژپلي دي
تورزن د سر په وينو لپلي دي
چه صبر نه لري ظفر به نه مومي
ظفر له صبره سره تپلي دي

زار د هغه دي چه آز حاجت لري
نه ډېر دولت لري نه ډېر همت لري
هغه به ولي د آسمان منت وړي
چه مستغني وي عيش و عشرت لري

ږيره غاښونه مي جدا جدا وائي
ځواني د ولاړه راته هم دا وائي
چه چا ته وگورم يا چا ته وځاندم
راته دادا وائي کاکا بابا وائي

زړه مي د کښليو سره بيا بيوور غواړي
گوره و ځان ته بلا په زور غواړي
زلفي ښکاره کړه خوشحال خټک ته
جنون پرې زور شو بيا رنښور غواړي

زړه مې په تن کښې په ډېر آشوب شي
چه کښلې ياد کړم کله مې خوب شي
زور شوم لا خيال لرم د مهوشانو
په سپينه بڼه هم عاشق توب شي

سړی په مثل کاني د کوه دئ
پخو خو رنگه گروه گروه دئ
چه جواهر دي پکښ کم کم شته
نابود بد رنگ ئې انبوه انبوه دئ

سړی که ښه دئ په ښه گفتار ښه دئ
گفتار که ښه دئ په ښه کردار ښه دئ
گفتار صورت گڼه کردار معني دئ
چه سره يو شي دا دواړه کار ښه دئ

سړي چه وړي شي کچکول پلاس واخلي
شهوت پر زور وکا نور نور وسواس واخلي
خدایه پخپل کي خوشحال معمور لره
چه بل له لاري نه کوز و پاس واخلي

سړی که وړوني شي آواره کړوني شي
د لویو لویو بخرو په وړوني شي
راشه پخپلو سترگو ئې وگوره
فايده ئې کومه ده سپی چه خوړوني شي

سهيل چه وخېژي اوړي تمام شي
زېرمه د ژمي د سر انجام شي
په آته مياشتي هسي هوا وي
چه د ځوانانو پكېنې هر كام شي

سړي چه ځوان وي د جونو ځان وي
زور ئې په څنگ كېنې لكه سوهان وي
زاړه كه بڼه كا جونه د نه كا
جن د هاله كا كه دى سلطان وي

سړي په اصل سره يكسان وي
كه چوهري دي كه بادشاهان وي
فرق ئې په فعل په خوي هنر وشه
ځكه دوي هسي سره شان شان وي

سردار هغه دى چه شرم ننگ لري
مدام د شرم توره تر څنگ لري
صرفه په زر نكا صرفه په سر نكا
چه دشمنان وي له هغو جنگ لري

سترگي د ندي ستوري د بخت دي
چه ورته گوري خښتن د تخت دي
د ناز په غشيو هغه شيخان وله
چه لاف د زهد كا په زړه ډېر سخت دي

ساقی باقی دی دَ روژې خو ورځي
زه په خندا یم ژاړي وریځي
تحويل دَ تلي اختر یو ځای راغله
حاضر په میو شه په چرته خوځي

سړی څاروی دئی که ته ئې وینې
په تن په غوښي په هډ په ویني
فرق له څاروي لري په گویايي کښ
په رای په عقل په شناخت په میني

سحر چه پاڅې په استغفار کښېښې
په یادولو دَ خپل غفار کښېښې
دا وخت نور مه گڼه ځما په پوهه
گڼه په باغ کښ دَ دارالقرار کښېښې

سړي هغه دئی چه ترس دَ خدای لري
خپل ځان عالم ته آدم نمای لري
حق دَ حقدارو آشنا په ځای لري
خوبي دَ عقل خوبی دَ رای لري

سخ دَ هغو دي چه پاک پیدا دي
که انبیا دي که اولیاء دي
خلاص دي دَ نفس دَ شیطان له شره
په ښو په بدو ځایي دانا دئی

سحر سبا سو وخت دَ بامداد دئ
را الوتلي دَ صبا باد دئ
خوشبو ئې راوړ دَ يار له لوريه
په خو شو رنگه مي خاطر پرې ښاد دئ

سخ دَ هغه دي چه ښه ئې نيت دئ
نېکخواه دَ خلق په ښه خصلت دئ
تل ئې په علم په طاعت مټ دئ
حاصل دَ عمر علم طاعت دئ

سخي که لک ورکا و دَه ته کک وي
بخيل که کک ورکا و دَه ته لک وي
دَ هغو ورکړه په ورکړه مه نيسه
چه ورکا زړه ئې له غمه ډک وي

سړی عزيز ښه دئ پدا دنيا کښي
که نه فايده ئې دَه په ژرفنا کښي
چه وَمري غم نه وي غصه الم نه وي
نه ئې سيالي وي د سيال په خوا کښي

سوځم بې تابه په لمبو کښي
خوب و آرام دي راځني تنبي
مخ را عيان کړې بيا ئې پنهان کړې
تا يم دا هسي په لمبو ښي

سفله په مثل لکه ډېران دي
دولت په مثل باندي باران دي
باران چه نه وي بوئې درېلي دي
باران چه وشي بوئې روان دي

ساقې غوړېږي سل برگ په مني
دلبري خيال کا د ده په ميني
د چا په بخره د ميو جام شو
د چا په بخره پوي پمني^۱

سړی که ښه دئ چه ديندار ندئ
که ډېر پکار دئ هم پکار ندئ
توبنه طاعت دئ له دې جهان
جهان په هېچا باندي پايدار ندئ

سړی چه ولانبي په اوبو پاک شي
سپی لا بدبوي شي چه خو نمناک شي
احمق چه ولولي خو کتابونه
په څه خو لوسته ياوه کاواک شي

سړی چه زوړ شي زبون په تن شي
حواس ئې نور شي په زړه هېرجن شي

۱. محشي ليکي، چه پويي پمني د غره د غريبانو خوراک دئ.

لطيف خواړه د خوري دخول د لږ کا
که کا، نو خېزه چه پرې مين شي

ساقی را پاڅه چه بیا نوروز راغي
گل په گلشن کښ جهان افروز راغي
غم د په بخره د دښمنانو شي
فال د دوستانو عجب فيروز راغي

سړی پخپلو سره بې غمه وي
ونه پخپلو وليو محکمه وي
د چا چه نه وي خپل زويه وروڼه
سيالي ئې کله له سياله سمه وي

سر شوي په غاړي غرونو ژړلي
د ونو پاڼي ماڼي خوړلي
د آشنایي پيوند مي وليده
نابود پيوند دي په وېسته تړلي

سترگي چه نه وي مخ په پساله نشي
خوي ئې چه بد شي د خپل کاله نشي
فهم که وکړې دا حال به ووينې
عيب چه ډېر شي عيب باله نشي

سړي که زوړ وي ښه زويه ځوان لري
څه په اندوه لري څه به ارمان لري
د پلار ښه زويه دوباره عمر دي
بد زويه پلار لره بلا شان شان لري

سړی هغه دى چه نوش و نيش وي
نه بدگوئي لري نه بد اندېش وي
په هره چار کښ همت په ځاي لري
که مال و ملک لري که خوار درویش وي

سړی چه زوړ شي ورنځ ته جوړ شي
که ډېر هوښيار دى په عقل بوړ شي
چه بې ايمان وي حرص ئې زيات وي
که ايماندار وي له هر څه موړ شي

سپاره د عقل په براق ښاغلي دى
له عقله پلي په غم نيولي دى
بدري د عقل د براق هم بده ده
سپاره ئې سر په ختي لوېدلي دى

سفله د هيچري د مال خښتن نشي
د ښو جامو د به آغوستين نشي

شمه چه پرپردي کتوه^۱ شخه کا
له کبره خياله ورته گفتن نشي

سفله چه زر ټول کا د مال خښتن شي
وراني په لاس واخلي د ځان دښمن شي
د نېکخواهانو په پند پروا نکا
د بد خواهانو په صحبت مين شي

سبا به تل وي مسا به تل راځي
چه يو تېرپرې باندي به بل راځي
يو به خوشحال غندي پيدا څوک نشي
په شپه په ورځ کښ خوشحال که سل راځي

سردار د غفو د کرم خښتن ښه دي
د جنگ تر کار په آشتي مين ښه دي
ډېر هنرونه د سرداري دي
چه واره تېر شي تبغ مېرهن ښه دي

ساقی را پاڅه بسرلي تېرپرې
اهاړ را درومي غارمه ډېرپرې
گوره لا کله به سهېل را خېژي
چه درد و غم به د غارمه کمپرې

۱. د پټکي نېغه شمله.

ساقی را باخه گل او گلاب دی
په باغ و راغ کنښ لاله سپراب دی
په دواړو سترگو په انتظار کنښ
هم د رباب دی هم د شراب دی

سړي په مثل د گینه دی
شرم په ده کنښ لکه خواږه دي
خواږه چه نه وي په گینه کنښ
قدر د ژاولي بې خوړو څه دی

سړ کال چه کال د رحمت تم دی
باران په هر چیرته په غره په سم دی
پسله شپږ میاشتو په چنگاښ شروع سو
په هره ورځي تر نیم ضیغم دی

سل خپلوان لږ دي یو دشمن بد دی
چه ډېر دښه لري ځای ئې لحد دی
په ښه سلوک سره پردي خپلېږي
چه خپل پردي کا کله بخرد دی

سگان د بدر له نوره جنگ لري
گونگت د منښکو له بویه ننگ لري

۱. په دې بیت کنښ له چنگاښ او ضیغم مطلب د سرطان او اسد برجونه دي.

سره زر څه نور څه دي زرينځ څه نور څه دي
څه شو که برېښي د زړو رنگ لري

سخي ئې مه گڼه چه نغن ئې خوار نه وي
باتور ئې مه بوله چه پرې پرهار نه وي
که دانشمند وي تفسير په ياد لولي
چه ډېر ويل کا دی به هوښيار نه وي

سخ د هغو دئ چه بې خبر دي
بې غمه خوب کا په خوب و خور دي
روزگار په غم دي د خبردارو
چه په زرگونو فکرونو سر دي

شرم ئې نشته خاړوي خو ډار لري
نه هوښره مهر به مور په پلار لري
فرق له سړيو که خاړويو هوښره دي
چه شرم مهر پخپل مقدار لري

شونډي د نه دي آبيات دي
زلفي د نه دي مښک هبات دي
مخ د بهتر تر نستر د باغ دئ
سنان سنان د بانه يکذات دي

شاهين که پر لري سردار که زر لري
سردار که زر لري شاهين که پر لري
مهم به سر لري کام به دربر لري
کام به دربر لري مهم به سر لري

شرم دئ ننگ دئ که ډار دَ سر دئ
سمه مي پرېښو ځاي مي تل غر دئ
پښتانه واره دَ مغل ښوروا خوري
ما ته ئې پاتو دا شور و شر دئ

شیطان هر گوره ښایسته روغ دئ
چه ئې بدرنگ بولي دا ووي دروغ دئ
بدرنگ پدا شو چه بد رسوا شو
پرې درېدلي دَ لعن توغ دئ

شمعه که هر خو سوز او گداز لري
ژاړي په اوښو چهره طراز لري
دا کار ئې واره ځما خوښ نشو
چه خپله ژبه اوږده په راز لري

شاهان بل اور دي چه هر څه نغري
اعوان سکروتي دَ اور بخري
چه يو بخري ځان ته پرې نږدي
هونيار به تل وي وا ورته ځري

بښځي د هېچا په رنگ ريښه نه دي
څرگنده چرده وفا پېښه نه دي
پخپل مقصود دي په غرض سود دي
په نورو چارو کښ د همېشه نه دي

بښځي له ځايه په عقل کمي دي
سمي به نشي پيدا نا سمي دي
وفا ترې مه غواړه په ياري ئې مه وياړه
که د محرمي که نا محرمي دي

بښځي په اصل کړې نا سمي دي
په عقل کمي په دين هم کمي دي
شومت ئې اور دې چه چرته ولگي
په دم پېرې په دم آدمي دي

بښځو ته ډېري بلا تعيني دي
څو ستر پوښي هونبره مهيني دي
چه بې ادبه بې نمازي لوئي وي
ورته نظر مه کړه که مخ نسريني دي

ښه به ترې څه غواړې هغه چه تل بد وي
هم په بازل بد وي هم په ساتل بد وي
د بل علاج وشي د خپل علاج نشي
چه د بد خواه شي تر بل نه خپل بد وي

ښه خو هغه دى چه د چا په چر نه دى
که د وگړي په شور و شر نه دى
ځان په ژوندني د مړو په شمار کړه
نېسي هستي ده څوک پرې خبر نه دى

ښځي طراري دي ښځي مکارې دي
ښځي مکارې دي ښځي طراري دي
که هر خو ياري دي ښځي اغيارې دي
ښځي اغيارې دي که هر خو ياري دي

ښه خو هغه دى چه په هيڅ خبر نه دى
په غم په فکر د سيم و زر نه دى
چه له خلقه په گنج کښ اوسي
څوک ئې چاکر نشته د چا چاکر نه دى

ښې ښې دلبرې د دين يارانې وي
په دا دنيا کښ غمگسارانې وي
چه خوله ئې کښل کړې زړه ئې ډېر ښه شي
په دواړو شونډو شکر بارانې وي

ښېرې د واړه په ما دعال لگي
ښکښل د واړه په ما حلوا لگي
که ته مي ولې په سرو سکروټو
واړه به گل د لاله په ما لگي

بڼې بڼې خهرې شته پدا جهان کښي
کمي ئې نشته په هر مکان کښي
که هر خو کښلي مخونه تل گورم
بيا به ترې لار شم په ډېر ارمان کښي

بڼې چين چين ختي پښتي جني^۱
په شين شين ځي شين جني
نن نغتي نشي تشي پښتي
تشي پښتي فتې شي جني

ښکاره په هر څه د چاري بند دئ
قدر د ښځي د مرد دو چند دئ
ځني سړی دئ چه ږیره بریت لري
جوړې له ښځي سره پیوند دئ

شپکره چوړي نیسي زانې شنقر نیسي
شرمنښ بیهان وې مزي ایغر نیسي
و لوي مېلمه ته سړي ساغر نیسي
مفلس مېلمه ته ساغر لاغر نیسي

ښځي ښه څیز دي که په مخ کښلي وي
له موره پلاره پاكي زوولي وي

۱. په دې رباعي کښ صنعت د تجنیس شته.

که دا ئې نه وي ژر د په گور شي
چه نه ليدلي نه چا کتلي وي

ښايست د ښځي د مار يکسان دي
ظاهر ئې مه گوره باطن ئې وران دي
ښځه په زړه کښن شو شو بلا لري
که مار په خوله کښن د زهرو کان دي

ښه ښه ځوانان دي د ننگ يکدلي
حاضر په کار کښن سپاره هم پلي
ډېر زر دولت وي باندي خورولي
ورته بخښلي هر څه بخښلي

ښه خوي بدېږي بد خوي ښه کېږي
په صحبتونه که څوک پوهېږي
نافه د هوري په بوي خوشبوي نشي
حنظل شکرو سره خورېږي

ښځه چه ډکه شي که کښني مار راوړي
مار ښه نه زووه چه ناهموار راوړي
گل چه نه رنگ لري نه بوي ښه کاندې
ښه دا چه ونه بوټي خاردار راوړي

بڼه مخ چه وويني په زړه سخ سخ وائي
بد مخ چه وويني په زړه چخ چخ وائي
که د خوشحال غندي مين په مخ شي
تل به مخ مخ وائي تل به مخ مخ وائي

بښي به نشي د هچا ياري
په خوله دي ياري په زړه اغياري
زهر دڼه په اندرون کښ
د پاسه کښلي بڼايسته ماري

صحبته له جنسه لکه گلاب دئ
د ناجنسانو صحبت عذاب دئ
کس به ناکس نشي ناکس به کس نشي
طوطي طوطي دئ غراب غراب دئ

صبي که هر خو مرسل نبي وي
د پلار له ميني بيا اجنبي وي
يعقوب چه پوند شو يوسف هيڅ نشو
په غم کښ ستر وي نه چه صبي وي

عقل د مرکي يا د اسمان دئ
چه دواړه نه لري هغه حيوان دئ
عقل د مرکي د مور د نسه دئ
چه د آسمان دئ د دبستان دئ

عشقه ستا واره چاري اوتري دي
چه زوروري واره^١ بهتر دي
تر مرگه پوري سره نظر لري
زلمي بازونه جونه کوتري دي

عشق چه پخپلو موجونو سر شي
تر ابا سينده لا زورور شي
بلا ئې ليري هر څه په مخ وړي
چه کاني بوتې په مخه ور شي

عادت چه بد لري ځان ئې ژپلي دي
عادت چه بد لري سر ئې خوړلي دي
عادت په پند نه ځي عادت په بند نه ځي
عادت له سره سره تړلي دي

عجب کارونه سبا بېگاه شي
نېکخواه بد خواه شي بد خواه نېکخواه شي
زړونه د خلقو د خداي په لاس گڼه
تبدیل د خلقو په هره ساه شي

عزت د زور ډېر دي عزيز دي
هغه چه زر ساتي صاحب تمیز دي

که هر خو بڼه دئ په حقیقت کښ
زر عاقلانو وټه ناخیز دئ

عالم پرې وني تلي کپ گوري
دورونه خدای کا نه ئې دا ستوري
نظر دا نه کا چه افلاکونه
دَ چا دپاره سره تل ښوري

عاشق په وخت دَ وصال سلطان وي
هاله ئې مه وینې چه پرې هجران وي
چه یافت ئې خونبره خوښي ئې هونبره
خو چه کالې وي هسي ئې زیان وي

عاشق خپل کار کا شرم پیغور خه دئ
چه پرې مین شوې دلبر سپین تور خه دئ
زنبق ته گوره سوسن ته گوره
کره وړه خه نور خه دئ نمک خه نور خه دئ

عفو کرم د په هر چا عام نه وي
په کس نا کس د دا کار مدام نه وي
کس چه خطا وکا باندي عطا بویه
ناکس لا بد شي چه انتقام نه وي

عرب هم ډېر دي عجم هم ډېر دي
شماره ئې نشته تر حساب تېر دي
نور کښلي واړه غټ واړه ستوري
تا غنډي کله د نمر په خېر دي

عيب ئې مه گوره چه ډېر هنر لري
خه شو په مخ که تر سپري نمر لري
سر چه د تاج د خولې لايق وي
خه شو که خه خو پخي د سر لري

عام د د خاصو په مجالس نشي
يار د فرستو سره پېري ناغس نشي
د ناسو کار له نسناسو مه غواړه
د پيازو بوټي گل د نرگس نشي

عمر که ډېر شي بيا د هفتاد شي
تر دا د پاسه لکه رماد شي
چه د ځواني ساعت را ياد شي
په هر زمان مي پسي فرياد شي

غم د گناه مکره گناه قربت دئ
گناه هغه بد دئ چه قطيعت دئ
که سل ناسازي په ناز معشوقه کا
خه شو پکار ئې ستر عفت دئ

غليم هوبنيار ښه دئ که مرگ د غواري
ډېر به تر جنگه په آشتي وياړي
هوبنيار چه نه دئ غليم ئې مه گڼه
پرېږده پخپله به خپل ځان وژاړي

غم که په زړه کښ د دلارام لري
گرم دي که فکر د ننگ و نام لري
چه يار ئې څه وي هسي د دي وي
که دين د کفر که د اسلام لري

غائب چه د وښوري مري د غل شي
بد خويه ښځه سر د ئې کل شي
چه آواره شي هاله ترې خلاص شي
گڼه و تا ته واړه خلل شي

غم به د دين خوري چه مؤمنان دي
دا نور غمونه واړه آسان دي
چه دين ئې نه وي که په تخت کښېني
ښادي ئې غم ده که بادشاهان دي

عشي چه کور وي يا عيب جن وي
ځاي ئې په کښ کښ کله سودمن وي
يا علاج وکړه چه باوري شي
يا د ئې فکر د دور کردن وي

غشي چه راشي په واړه تن لگي
گوره رسا لگي که برسېرن لگي
بده خبره تر غشي بده ده
د زړه په سر باندي د مرد و زن لگي

غشي د ټينگي ليندۍ خطا شي
د نرمي سستي گزار رسا شي
بڼه تېره توره په لاس کښ واوړي
د پخي توري گزار بلا شي

غشي چه ډېر ولي بڼه تير انداز شي
چه مشق د خط کړي و خط ته رسا شي
کار د محنت دۍ د مشقت دۍ
ورو ورو په هر هر هنر ممتاز شي

غشي چه سم وي گزار پرې بڼه کېږي
چه بڼه سم نه وي گزار پرې نه کېږي
رشتيا په هر څه کښ لکه سره زر دي
په لاس که زر لرې په زر هرڅه کېږي

غوتي د باغ دي تل تل غوړېږي
پرې وړي سترگي د بلبل مړېږي
خداي د تازه لري د باغ گلونه
چه ورته سترگي د بلبل غوړېږي

فرښتې له نوره پېرې له ناره دي
که پرې خبر يې سړی له چاره دي
ځکه دا هسي ډېرې فتنې لري
له باد و خاکه له آب و ناره دي

فصل به فصل کندو ډکېږي
لکه ډکېږي هسي تشېږي
چه دا اسمان شته په سر خرڅېږي
يو فصل درومي بل را رسېږي

فلک يو سترگي کهنه تيرگر دئ
د ده په هر هر لرگي نظر دئ
زيات په دا دور چه رغوې ئې
د سر اغزيو په غشيو سر دئ

فرزند هغه دې چه متقي وي
نه بد گمانه بد خوي شقي وي
خبر چه نه وي د خداي له حقه
دا نور حقونه پرې ناحقي وي

فرزند يو پروکي د پلار له ځانه دئ
د پلار غوښو د استخوانه دئ
د پلار په خوړو چه پروا دار نه وي
له پلاره نه دې گوره له چا نه دئ

فرزند چه ووزي د پلار له راي
بنادي ئې گومه ده بدبخت ته واي
دانه که ووزي د پلار له حکمه
خروار به مومي بدي له خدای

فرزند هغه دئی چه شرمناک وي
له بدو چارو په زړه کښ پاک وي
چه شرم نلري خبره نه مني
چه لا هلک وي ژر د هلاک وي

فرزند چه عاق وي که ته ئې وينې
بدي اوبه دي مرداري وينې
مېني د باکو پاکان پيدا کا
ناپاک پيدا کا ناپاكي مېني

فرق د سړيو سره بسيار وي
سړی هغه دئی چه څه هوښيار وي
چه څه ترې تېر وي څه ئې ليدلي وي
علم ادب لري په صحبت تيار وي

فتني د بنځو هر گوره ډېري وي
په شيطاني تر شيطانه تېري وي

لکه لټکه هسي ټگي لري
زهر په خوا کښ کښلي بر سپره وي

فرزند که هر خو د پلار عاصي شي
چه پلار ته پريوزي بيا به په خلاصي شي
خداي په بنده باندي لا ډېر مين دي
له هر گناهه په توبه خلاصي شي

فرزند که ښه شي د سترگو نور شي
د سترگو نور شي د زړه سرور شي
فرزند که بد شي غاښ د رنخور شي
غاښ چه رنخور شي نور د انبور شي

فکر مي وکړ چه دا انسان دي
حني فرښتي دي خني شيطان دي
خني سړي دي په خوي خصلت کښ
خيني بي شکه لکه ددان دي

فاني دي واره دا نوري ميني
يوه باقي ده که ته ئې وينې
خبر که نشوې په باقي مينه
ژاړه که ژاړې په اوښي وينې

قلبه روپيه بښايسته روغه وي
خو چه سوراخه شي نور بې فروغه وي
هيڅوك د خپلو شنبو بد نه وائي
صفت د هر چا له خپله دوغه وي

قاضي په وخت د قضا په ياد شي
غازي په وخت د غزا په ياد شي
طبيب په وخت د دوا په ياد شي
زاهد په وخت د دعا په ياد شي

قوت مي لږ شو نفس مي لنډ دي
وتې ترې نه شم د سرينبو ډنډ دي
منزل مي اورد دي كه روغ ترې ورسم
په سر مي يښي د سرينبو پڼډ دي

قام ته مي كله لوئي ښكاره وي
په وړو چارو كښن آواره وي
لاس مي نيولي دي په دواړو غوړو
ترې توبه توبه چه هيچكاره وي

قابل هغه دى چه درست طلا شي
له زرو سيم په استغنا شي
نه ئې زكوة وي نه ئې قربان وي
هسي ترې درومه لكه چه راشي

قرآن چہ لوست شي په هغه کور کښي
غم به ئې نه وي په سپين په تور کښي
که ئې گناه وي هسې به سوځي
لکه خځله سوځي په اور کښي

قرار په دا لرم حال مي عيان دئ
نوم مي د خان دئ کار مي بل شان دئ
نه مي زکوة شته نه سر سايه لرم
نه مي اختر شته نه مي قربان دئ

قابل که نه وي دولت که بيا مومي
لکه ئې بيا مومي هسي ترې بيا درومي
باور په بخت مکړه باور په تخت مکړه
اسمان ئې ونغاړي که شاهنشاه درومي

قربان تر خاصو چہ خاص الخاص دئ
په زړه له نورو فکرونو خلاص دئ
که ډېر غمونه ورباندي راشي
تسلیم قضا ته په ډېر اخلاص دئ

که څوک په ځير ځير ويل وېرېري
خوشحال نه وېره کا نه شرمېري
هوښيار به واړه پدا پوهېري
چه کاره زېري کاره لوښېري

که هغه يار مي راضي په مرگ دئ
دا دې نيولي مي ورته تخرگ دئ
غشي د بڼه په سوهان تېره کا
چېري به بند شي توېري ئې بفرگ دئ

کله يار غواړې که يار درشي
کله کار غواړې کله کار درشي
آسمان په ډول ډول پېرې کا
خوشحاله گوره گندي وار درشي

که مي په ډېره ژړا لېمه ووزي
يار مي ناترس دئ پدا ئې خه ووزي
گلگوني اوبني ساره آهونه
خه مي له سترگو خه مي له زړه ووزي

که ډېر والا شې په پارسائي کښي
سيال د خوک نه وي په ملائي کښي
غافل هيڅ مشه د نفس له مکره
بلا پرېوزي په آشنائي کښي

که راته غور کړې يو نصيحت دئ
نه د بد خواه يم نه خديعت دئ
بار د فکرونو په زړه هيڅ مېرډه
هغه به مومې چه د قسمت دئ

که زړه څوک ټینگ کا چه ئې قضا نه وي
که تل جنگونه نه کا مرگ ئې روا نه وي
قضا چه ورشي بلا پرې سازه شي
که په ملکونو چېرې بلا نه وي

کوم دې چه واره خوبې کل لري
خمار د مل شته خارونه گل لري
یار که نور ښه دې یو خوي مه گوره
اکثر که گورې حکم د گل لري

که بد وئوئي بد لمسوئي يې
په ځان پخپله اور لگوئي يې
که څوک د ولید په اسکبار کښي
جهان که غم شي ته ښادي کړوئي يې

که نیت دروغ دئ اندوه هيڅ مکره
په قول فعل په کار و بار کښي
په لار که درشي سلام ئې مه له
پاتو چه پل ږدي د ده په لار کښي

که بخت مي يار شي يار مي به يار شي
بوسه به را کا را به کنار شي

چه مي نېکخواه دي زړه به ئې ښه شي
چه مي بد خواه دي هغه به خوار شي

که ته په قدر د ځان خبر يې
ته سر تر پايه واړه سره زر يې!
زر د پخپله تر مس بتر کړه
چه ناسوتي يې، په بدو سر يې!

که رنگ د سپين دئ که رنگ د تور دئ
پدا څه نشي مطلب څه نور دئ
بوي په نافه کېښ ويني په قدر کا
شمشاد بې بويه د چنډن پېغور دئ

کریم هغه دئ چه خوش معاش وي
هم خطا پوښ وي هم عطا پاش وي
چه ورکا خوښ شي ډېر ورکړه لږ گڼي
باندي د هر چا شاباش شاباش وي

که مرگ د لونو دشوار فرقت دئ
ژوندون د ديو هم مصيبت دئ
چه کور ئې لوي وي شر شور ئې لوي وي
چه کور ئې کم وي يو لوي نعمت دئ

که بادشاهي غواړې کار ئې آسان دئ
تسخیر د زړونو خلق و احسان دئ
لښکر چه وشو طالع د ملي شوې
داد او دهش کړه خپل د جهان دئ

کړي په رنگ د طوطا نمود دئ
په رنگ مدار نه دي هنر مقصود دئ
اصل پیدا کړه هنر خصلت راوړه
چه اصل نه لري هغه مردود دئ

که نور څه نه وي سړی چه زور شي
د کنگاشونو په کار کښ جوړ شي
ځوانان چه نه مني د زړو بد کا
د بد خواهانو زړه به پرې سور شي

که ډکه ښځه کښېني یو دد راوړي
بهر ترې دا دئ چه بد ولد راوړي
دا ځاي حیرت دئ څوک به څه دم وهي
بدان چه ښه راوړي نېکان چه بد راوړي

کاره کارونه ناپوه ته سم وي
ښه سم کارونه ناپوه ته غم وي
فرق د هوشیار د ناپوه په دا وشه
پدا خبره به خبر اعلم وي

که سخاوت دئ که شجاعت دئ
خُمور په کور کښ ځائي خصلت دئ
چه دا ئې نه وي له مور ئې مه گڼه
گوره په ځان کښ ئې يو څه علت دئ

که په رشتيا کښ د زړو تله شې
ته به په قدر په قيمت تر تله شې
خوبي د هونبره ده په خوله کښ ژبي!
څو له دروغو هونبره ساتله شې

گنج د ځواني تر چل و پنج دئ
بهر د سيم و د زر تر گنج دئ
ځوان په افلاس کښ د ځوانه خوښ وي
زور که بادشاه وي زړه ئې ترې رنځ دئ

گناه که هر څو د سپري ډېر شي
په شمار د ونو تر پاڼو تېر شي
نوميد د نشي د خداي له فضله
گنډي د فضل په ډکه وېر شي

که بد ئې ښه به شې په ښه خصلت کښي
که کم يې لوي به شې په لوي همت کښي

وفا له هر چا کړه جفا له هر چا وړه
دين او دنيا غواړه په ښه صحبت کښي

کړل دي وېل دي دواړه آوان لري
چه وخت ئې تېر شي افسوس ارمان لري
چه کار د نن ورځي پرېږدي سبا ته
هونښيار به نه وي دا خوي نادان لري

کښلې هغه ده صفت ئې ښائي
چه هر هر ځاي ئې وگړي ستايي
هغه د گڼليو په شماره نه ده
چه د کور ډمه ئې ستاينه وائي

که خوله مي پټه پرېږدي هيڅ نه يې
که باد د بند شي وايه چه څه ئې!
په هره ساهه شکر وکاره
چه تندرستي لرې هم هونښيره ښه ئې

که په گناه کښ سبا بېگاه وي
گناه ئې نشته چه څوک آگاه وي
که هيڅ گناه نه کا په غفلت کښ اوسي
هم دا غفلت د غافل گناه وي

کنگاش په مثل د سودا کار دی
که په سودا کښن فائده دینار دی
اهمال پرې نه بویه سودا سودمنه ده
چه پرې اهمال کا کله هوښیار دی

که د نباتو حلوا پخه شي
په ناگهانه په سپي جوته شي
نور د سپړو له کاره ووزي
جوته د سپړو په سپي خوره شي

که پرې پوهېږي دا کار څرگند دی
پند د سړي دي سړی د پند دی
په دا خبرو کار د نادان نشته
پرې به پوهېږي چه دانشمند دی

که یار ځما دئ درست به ځما شي
سستي به پرېږدي چست به ځما شي
زړه به وزگار کا له غیره فکره
په شپه او ورځ به په لوست ځما شي

که میندي لنګي د افریدو دي
د دیو د توري، توري د دیو دي
د دین په کار کښن که اراسته وي
عزت د خپلو هم د پرديو دي

که ژارې ژاړه په ژړا څه شي
که په ژړا د لېمه پانده شي
هغه چه لاپل له دې جهانہ
که ته باور کړې بيارته را نه شي

گندگي چه پروت وي گونگت پرې گزري
چه نه وي پاڅي و ورزي
د دنيا خلق اکثر گونگت دي
څو چه مومي ورباندي غورزي

کفر په بخره د کافرانو دئ
اسلام په بخره د مؤمنانو دئ
چه هيڅ په کفر په اسلام خبر نه دئ
عشق مي په بخره د عاشقانو دئ

که ښې ښې ښې جونه که لباسونه دي
که ښه ښه بازونه که ښه آسونه دي
خوشحاله زور شوې اوس دا هوس مکره
د ښو ځوانانو دا هوسونه دي

گلزار ته راغله گلونه چوني
تر مخ ئې نه دي لاله مخ روڼي
چه کور ته درومي له گلستانه
گل ئې لمن نيسي لاله لستوني

که ئې له حاله خوشحال پُښتې
ښځې همه دې کړې پُښتې
کړې پُښتې به در سمې نشي
که په هنر کښ نامي پُښتې

که د دَ یار په یارۍ زړه وي
دَ یار به هر څه و تا ته ښه وي
قدیم بې مثله دې عیب ئې نشته
حادث به هیچېري بې عیبه نه وي

کښلي که ډېر دي په قندهار کښي
یا په کشمیر کښ یا په فرخار کښي
لکه دا کښلي دَ پېښور دي
هسي به نه وي په هیڅ دیار کښي

گل شوي دَ خوړي دَ بڼ پلوسي
خوشحاله ولي بې گڼته اوسي
گڼت دَ گلونو ښکار دَ بازونو کړه
چه کور ته ډېري خوښۍ یوسي

که څوک نېکان دي که څوک بدان دي
پدا دنیا کښ چه په هر شان دي
مه ئې ستاینه کړه مه ئې غندنه
ته به ئې څه کړې چه دَ خپل ځان دي

که یار خُما یې سکه درد آشام بشې
که صاف صوفي یې پخپل فرجام بشې
زه اوس قلاش یم رند یم اوباش یم
را سره مه کښېنه گڼه بدنام بشې

گران تر ایمان دئ که ته ئې وینې
کار د بڼې مینې ځگر کا وینې
سل کبیره کړې ایمان په ځای وي
په صغیره ځي دا بڼې مینې

که مړني یې مغفر شگاف یې
د بادشاهانو د لوي مصاف یې
تر دا دواړه بهتر دا کار دئ
په عهد قول که سینه صاف یې

که د مردانو په دین ائین یې
نه بند په سره یې نه بند په سپین یې
که نه د تخت شته نه د افسر شته
قیصر د روم یې فغفور د چین یې

که مختورن دي خو دروغجن دي
ریښتني کله په مخ خیرن دي
په صف مي مکره د دروغجنو
که د گنجونو د دولت څښتن دي

که ناسپاس یې ناسَ نسناس یې
ناسَ نسناس یې که ناسپاس یې
که حق شناس یې هاله ته ناس یې
هاله ته ناس یې که حق شناس یې

که د نیت ساز دئی عمل د ساز دئی
که د روژې دې که د نماز دئی
مدار په نیت راغي مراد په نیت راغي
دین او دنیا لره په نیت کښ راز دئی

گیدر بې زړه دئی وهم وسواس لري
مزري زړه ور دئی کله هراس لري
هغه مزری نه دئی هغه گیدر دئی
پکار و بار کښ چه زړه کوز پاس لري

که پلار که زویه که ورور که یار دئی
پدا دنیا کښ سره یو کار دئی
که سود ئې نه رسي پدا دنیا کښ
ژوندون ئې مه وه عمر ئې خوار دئی

کمي هیڅ نه وه په ذوالفقار کښ
د روم د جیش په کاروبار کښ
چه تبغ برش کا فتې جنبش کا
ویل هیڅ نشي په هسي کار کښي

که یاري دواړه وبله رای شي
درومي له ژبي په زړه کښ ځاي شي
چه دا باريکي معني ئې بيا موندې
په هغه کس د رحمت د خدای شي

که زړه سخي لري چه مال ئې نه وي
په ځان مي وليده څه حال ئې نه وي
که باز دي واره هنر د ښکار لري
ښکار به په څه کا چه بال ئې نه وي

که سترگي نلرم چه هسي گوري
بې د عينکو د کتاب توري
پيرې تتي کړې شکر وکاره
چه لا پرې وينم د آسمان ستوري

که باد ئې يوسي په هوا سخ سخ دئ
که شکر خور شي مگس مگس دئ
که ئې دولت وشي که دانشمند وي
دا ئې هيڅ مه گوره ناکس ناکس دئ

که سحر د سترگو غمزې ئې دا دي
لکه چه ستا دي بلا دي دا دي
خوې خبري د خوړې شکري شوې
مښکو گلاب د په کښ ادا دي

گل د گلابو نیست و موجود شي
لکه موجود دي هسي نابود شي
که بوي ئې پاتو شي په ابگينه کښ
په هغه بوي ئې هر څوک خوشنود شي

کناس که واغندي ورېښميني رنجي
بل څه به نشي په ټخي پنځي
که ئې د منځکو په نافه کښ واچوي
خپل بوي ښکاره کا په هر ځاي هنجي

که بادشاهان دي که دورېشان دي
که په دا منځ کښ ښه ښه ځوانان دي
که په زرگونو کالونو پايي
عاقبت واړه د گورستان دي

کبلي چه پريوزي مور ورته ودرې
په دوه درې مياشتې په پيو ولري
که پرورش دئ د کبلي که څله ده
څوک ئې په زړه کښ د هوسيو وکري

که ورور ناکس دئ پخوي کښ کس دئ
دا خوي به دي لري ورلره بس دئ
د مشر ورور به آب پځاي لري
ناز به د کشر وړي څو ئې دسترس دئ

کار ئې ښکاره شي وڼه چه بر واخلي
يا خور ښمر واخلي يا تريخ ښمر واخلي
فرزند هم هسي د وني کار لري
يا ښه هنر واخلي يا بد هنر واخلي

که سر د ښځي سپيني وړي شي
زړه ئې و غين ته هره گړي شي
سړي نه دي لکه پيري دي
چه غين پرې ولاړ شي هاله سړي شي

که نادانان دي که هوښياران دي
گمان دا مکړه چه بېکارن دي
خواره ترخه ئې واړه پکار گڼه
چه پيدا شوي پدا باران دي

کمال د کفر تر ناقص دين ښه دي
يار درست گمان ښه دي يا درست يقين ښه دي
چه کله دا شي کله هغه شي
دانا ته کله مذبذبين ښه دي

که لوي نعمت دي دروغ صورت دي
که لوي دولت دي د ښکو نيت دي
چه دا ئې نه وي مزه ئې مه غواړي
که بادشاهي ده که سلطنت دي

که ځان د وېژانده هاله سړی یې
کنه و ما ته د خره خړي یې
اول هم هیڅ وې بیا به هم هیڅ شې
چه روغ وي مات شي هغه گړي یې

گربوان ئې تل تل له گله عار لري
مژگان ئې تل تل کشته بسیار لري
چه ئې ځما غندي دلبره بیا مونده
هغه له نورو سره څه کار لري

گوره پرې غور کړه شپېلۍ څه وائي
بېلتون پر ورغي هر گوره ښه وائي
سینه ئې گوره څو ځایه سوې ده
زار د فراق کا نور څه هیڅ نه وائي

که سود دی سود د سجود دی
بهر تر درستي دنیا دا سود دی
نه به تل ته وې نه به د سر وي
سجود له سره سره موجود دي

کپو چه هسي په منډه دانگې
پاسه د ولاړ شي په بهار څانگې
دا کار د بد نه دی بلا د دا شوه
په ساړه وچ شي هېته زانگې

که ډېر هوښيار يې يا مړني يې
په خوشخوئي کښ شکر گني يې
مدار په بخت دې چه بخت مدد نکا
هم هيڅکاره يې هم لېوني يې

که ورته وايې کله پوهېږي
قرآن که لولي کله گروهيږي
د پلار په پند ئې وتنه نه وي
بدان پخپلو بدو ستوهيږي

که لعل و دُر او ياقوت الماس دي
واړه دا ناس دي واړه دا ناس دي
چه ناس د نه وي په سيند کښ پرېوزه
که جواهر د بيرون تر قياس دي

که شير مردان دي هغه ځوانان دي
چه درست دښمن سره په خوي شادان دي
تل خوښ له ديو ياران دوستان دي
تل ترې په طمع لا دښمنان دي

که د غندنې که د صفت يې
کمي د نشته هسي صورت يې
غندنه هونېره چه د دوزخ يې
صفت د هونېره چه د جنت يې

که زړه مي دا دئ غليم غما دئ
غليم غما دئ که زړه مي دا دئ
مين په چا دئ د چا آشنا دئ
د چا آشنا دئ مين په چا دئ

که څوک ايغر دئ که څوک اخته دئ
هر څوک په خپلي چاري اخته دئ
څوک سره ميني شير و شکر کړه
څوک سره گوره اور او پخته دئ

که ډېر دولت لري ډېري مستي
دا واړه هيڅ دي بي تندرستی
که پرې پوهېږي خو تندرسي ده
چه حلاوت لري ستا د هستی

که هر خو ښه شي بيا د بادشاه شي
لښکر دولت لري صاحب د جاه شي
بيا به تنها درومي د گور وځوني ته
په خپل عمل به هاله آگاه شي

که تور هاتي دئ که سور اسد دئ
نور څه ئې مه گڼه د گور لحد دئ
غوښي هډونه ئې د خلقو وځوړل
پرې نه مېږي هر گوره بد دئ

که کرم که نه کرم دواړه بلا دي
که ورم که نه ورم دواړه بلا دي
که خورم که نه خورم دواړه بلا دي
که مرم که نه مرم دواړه بلا دي

که سوختگان دي که آموختگان دي
د رنگ د زړونو افروختگان دي
خداي ئې روزي کړه بنادي ئې خپله ده
چه د غمونو اندوختگان دي

که د راحت دئ که د محنت دئ
که د صحت دئ که د زحمت دئ
که خاندې خنده که ژارې ژاړه
دا به د تل وي خو د صورت دئ

گلزار ته راغله ختي گلگوني
د مخ شغلې ئې تر نمر افزوني
پرڅه پرې نه ده پرته له شرمه
تر هر هر گل شوې خولې بيروني

که د جتانو څه برکت وي
يا ئې څه عقل څه مصلحت وي
د هندوستان سره د هيچا کار نه و
بوغ هم د دويو د شلطنت وي

که د غليم سره جنگ او مصاف ښه دى
که مرد يې زړه خو ورسره صاف ښه دى
ما چه نظر وکړ چه تجربه وشوه
د هري چاري عدل انصاف ښه دى

کاني ياقوت دي گياه کيميا دي
شناخت ئې هغه لري چه څوک ښا دي
فرق د سړيو تر منځ بېشماره دي
ځني سړي دي ځني چارپا دي

که فهم وکړې ستر گوته خس بس دى
نعمت چه رد کا ورته مگس بس دى
ايمان ډېر ښه دى هم ډېر قوت لري
زوال ئې مه وه ورته وسوس بس دى

گل ئې له مخه د خوبې انځور غواړي
خواړه ئې شهد له شونډو پور غواړي
ډېر ئې په طور د شيخ صنعان کړه
سترگي ئې ښه ښه شيخان لا نور غواړي

که آدمزاد دى په ښه صورت دى
ښځي د سپيو په طبيعت دى
ښې ئې ښې سپى دى بدي ئې بدي
لا ترې بترې په خوي خصلت دى

لکه گټنه د مال هنر لري
هسي خوړنه د مال هنر لري
لکه بازنه د مال هنر لري
هسي ساتنه د مال هنر لري

لکه پری یوه سړی
په مخ مهوشه عنبر خری
هار ئې پغاره د سرو گلونو
بخت کړه له ما سره غاره غړی

للي مجنون ته وې په بیابان تنې
ولي له خلقه یې هسي گڼې
ويې ما څه پوښتې مگر تا زده
تا یم له خلقه گڼې پرینې

لکه په ونو باندي خزان راشي
پيري هم هسي پخپل آوان راشي
خزان د ونو خوبي تاراج کا
پيري هم هسي په زیان د ځان راشي

له طبيبانو عالم دوا غواړي
له دروېشانو خلق دعا خواړي
خدایه د هیچا محتاج ئې مکړه
هر څوک له نورو خوشحال له تا غواړي

لوگي که هر خو دَ اور فرزند دئ
کار ئي وَ هر چا وته خرگند دئ
چه نور ئي نشته اور به باله نشي
خه شو که پورته په باد بلند دَي

له شېره شېر زېږي له گرگه گرگ زېږي
له بازه باز وي له چرگه چرگ زېږي
هر څوک خپل اصل وته رجوع کا
خطا که نه وي له بزرگه بزرگ زېږي

لوئي په خداي ښائي يو ذوالجلال دئ
خو ورته خواست کړې هونږه حلال دئ
دا نور خواستونه واړه حرام دي
که لږ و ډېر دِ وَ چا ته سوال دئ

لعل له کانه په بدخشان کښي
لو لو له بحره په لوي عمان کښي
په ځگر خون خېژي دا دواړه توکه
که فکر وکا سړی پځان کښي

لکه کتوه په لمبو يشي
خما دننه په زړه هغه شي
له چا به خه لره مانه پزړه لرم
خوړ يم دَ خپلو ترکو په غشي

لاس مي که هر خو په دنيا ښخ دئ
نه چه دولت مي د غاري مخ دئ
زه ئې مېړه يم دنيا مي ژگه ده
زړه مي په هر څه ورباندي يخ دئ

لکه په تا کښ شته نشته په چا کښي
نه په کانونو نه په دريا کښي
دربغه خوشحاله خټکه دربغه
چه تل به نه وې پدا دنيا کښي

لرگي چه و توري هاله ترې تير شي
په ښکر هنر وکړي هاله زهگير شي
تر درس چه ووزي علم حاصل کا
تر سر چه تېر شي سړي امير شي

لگر که هر خو تر باز تيز پر دئ
په هره چار کښ د باز نفر دئ
کوټه که هر خو تر تازي ښه زغلي
بيا خو په قدر تر تازي کمتر دئ

لوئي په خداي ښائي يو هسي لوي به وي
په ورځ د حشر چه گفتگوي به وي

دَ نورو پانیو په شست و شوي به وي
غم به دَ ځان نکا امتي جوي به وي

لبان دِ نه دي آبیات دي
آبیات دي صفوت صفات دي
چا چه نوشلي هغه یو خاڅکي
په هغه خاڅکي دیدن دَ ذات دي

لکه چه ډېر دي نیک بخت عاقل وي
بویه لوئي مي اوس یو په سل وي
دېرش دي که خو دي دریغه ارمان دي
په هونبره زویو کښن یو دوه قابل وي

مټ کړه قابل شه چه څوک قابل شي
دَ بخت و ستوریو ته مقابل شي
قابل چه نه وي دولت که بیا مومي
بقا ئې نه وي حال ئې څه بل شي

مټ په هنر کړه هنر په کار دی
مور پلار به خو کړې هنر مور پلار دی
فخر په زر مکړه په ښه پدر مکړه
فخر په دا کړه که هنر دِ یار دی

مزري خپل ږغ لري گيدر خپل ږغ لري
هر يو د خپلي چاري دغذغ لري
گداي د خپلي جونگرۍ غم کا
بادشاه د ملک د حشم ږغ لري

مردان هغه دي چه همت ناک وي
د ننگ په کار کښ چست و چالاک وي
کار چه آغاز کا انجام ئې فرض گڼي
په زړه هم پاک وي پخوله هم پاک وي

ملوک چه عدل، عقل، کرم لري
اندوه ئې کم وي له چا خه غم لري
چه دا ئې نه وي د ځان غليم دي
ځان به پخپله عالم ته گرم لري

مرد خو غيرت لري هونبره بهتر دئ
خو صداقت لري هونبره بهتر دئ
خو جنگيالي وي خو ننګيالي وي
خو سخاوت لري هونبره بهتر دئ

مېړه هغه دئ چه صبرناک وي
دور انديشي لري په لمن پاک وي
چه دا ئې نه وي په سر ئې خاوري
گنده ئې عمر گنده ئې ژواک وي

مېلمه په تاو راغي په لاس کښ تيري
اول ئې غوښت^۱ غوښتل اوس سپيني وريږي
دا هم لا پرېږده وَ آس ته گوره
کوري غوري غواړي اوربشي ويږي

موږ هم هغه گڼه چه زړه ئې موږ وي
سترگي مړې لري که زوږ که ووږ وي
که ډېر دولت لري چه طمع خواست کا
د گدائي وَ کار ته جوړ وي

مينه په هر چا چه د خه د پاره شي
بقا ئې نه وي زرکاره کاره شي
په حقاني وي مقصود هيڅ نلري
د هغې ميني به تل ننداره شي

معشوقه کومه چه طربناکه وي
ناز و نیاز لري په حسن پاکه وي
نه دروغجنه نه قهر جنه وي
نه بد خوراکه نه بد پوشاکه وي

مگر چه کښل کا دا کاتبان دي
واړه خوشخط کښ سره يکسان دي

۱. يعني ږدې.

خُني مشکني کښ خُني کنجکي
دَ چا تر دُرو حرفو نه گران دي

ملا په علم په کتاب نازېږي
حاجي دَ حج په ثواب نازېږي
غازي دَ توري په باب نازېږي
خوشحال په فضل دَ وهاب نازېږي

مهينه توره خو رنگ تمام وږي
خُني ئې گېډه يا يو اندام وږي
خُني مخ واړوي نوغي وَ نکا
دَ هغو تورو ناحق خوګ نام وږي

مؤمن هغه دَي چه جوړ يقين لري
وېره له خدايه اندوه دَ دين لري
بار دَ هر چا وږي خپل بار پچا نږدي
ښه ئې کردار وي ښه همنشين لري

مزري چه ډېر گوري ترس دَ ترې کم شي
چه درته غوړښ وهي پځان دَ غم شي
واوري وهلي اژدر خوړل نکا
چه نمو ئې تود کا هاله ستم شي

مرد به غيور وي مرد به صبور وي
هم به په عفو په کرم مشهور وي
نامرد هغه دې په حقيقت کښ
چه دا خو توک ئې له دله دور وي

مردي د هېڅ ده که په زړه شېر نه يې
څخو خو وشه که زړه ور ډېر نه يې
تر سر چه تېر شې وېره هېڅ نه وي
وېره د هونېره ده چه تر سر تېر نه يې

موره طوطيان يو په بن راغلي
گلونه گورو کښلي ښاغلي
خو مو قسمت وي پکښ به اوسو
بيا به ترې درومو زړونه داغلي

مرگ وي هم رنځ وي هم ناتواني وي
عمر په غم کښ په پرېشاني وي
د ښو ښو جونو د ديدن دپاره
يا سل يا دوه سوه کاله ځواني وي

مېړه د توره ورکړه وفا لري
ښځه د حسن شرم حيا لري
نوري پوښتني ور ځني مه کړه
هر څه به ښه لري هغه چه دا لري

مکړه نادانه د نکړو کار دی
دا چه پرې خېژي غاښي دشوار دی
خود کمزوري زبون لیده شي
چه د پریني دا هونیره بار دی

مزري پخپله ما ته نظر لري
له بله د ده کله حذر لري
گیدر چه ښکار کا د شلاندو ملاندو
خوري ئې له ترسه نظر لربړ لري

مقبول د خلقو په غم کښ ډوب وي
مقبول چه نه وي هر گوره خوب وي
چه نیست ئې ځان کړ له عیبه خلاص شول
چه ځان ئې هست کړ هغه معیوب وي

مینه چه تېره د سړي تر هډه شي
درومي دننه په ماغزه کښ گډه شي
د هغې مینې زوال هر گز نه وي
د هډ د پاسه پسات ډډه شي

مؤمن هغه دی چه ترس د خدای لري
چه ترس د خدای لري زړه د پځاي لري
مؤمن د غم نکا د گناهونو
چه گناهونه د شیطان په رای لري

ملک د کلي چه د چا سپک وي
د کلي مال به ئې ښځي هلک خوري
تل چه په کور کښ مېرمن نابوده وي
بی ئې پيشو ختي غله ئې مېرک وړي

منت د خدای ښه دئ نه د وگړي
د خټکي نه د يوه زړي
که مست سندرگان دي بار به د چا نه وړي
غوايه تر بار لاندي پرېږده چه رخړي

موره مزري يو په ښکار راغلي
د ښکار غمونو زړونه داغلي
چه بخت ئې بد وي ښکار ئې هم بد وي
ښه ښه ښکارونه کا په بخت ښاغلي

مغل پښتون سره په پيچ و تاب دي
چه پښتانه گورم خانه خراب دي
ښه ښه ځوانان شته په پښتانه کښ
چه لاس ئې نه رسي خانه خراب دي

ملا هر گوره په ځان مغرور يې
بحث جدل کړې په هر چا سور يې
زه د دننه په حال خبر يم
ځما په پوهه يو تش تنبور يې

نامرد به گزري دَ پلار په نام پسي
خوانمرد به گزري پخپل صمصام پسي
دولت مخ خت لري خت ئې په نورو وي
مخ دَ دولت دئ په نيك فرجام پسي

نن بيا خپل بخت ته خما تسليم دئ
خورم به اوسم فال مي دَ ميم دئ
چه درد و غم كښ خما غليم دئ
را آلوتلي دَ نصرت نسيم دئ

نصرت هورې وي هورې چه شخوند شي
دولت هورې وي چه كار په سند شي
په وخت دَ پيني^۱ لستوني ډېر غري
په وخت دَ توري كه ښكاره مړوند شي

مردان هغه دي چه همت ناك وي
په هره چار كښ چست و چالاك وي
كه غم پرې راشي پروا دَ غم نكا
خواږه له هر چا په زيست په ژواك وي

نظر كه وكړې اوُه آسمانه دي
اوُه آسمانه دي اوُه جهان دي

۱. پينل يعني پخول پختن.

اسرار ئې هیچا موندلي نه دي
خبري ډېري په خو خو شانه دي

نه به په بیارته ځما ځواني راشي
نه به بیا دور شاه جهاني راشي
یو زوي مي نشته دېرش دي که خو دي
چه بد پده کښ ځما خاني راشي

نفس و شیطان سره یو تین وجود دي
په دوه صورته سره نمود دي
دواړه مردود دي په شریعت کښ
چه د مردود مني هغه مردود دي

نن په نظر راغله یوه ترۍ
زنه ئې سيب وه شونډي نرۍ
بله به نه وي هسي دلبره
نه په خشکې نه په تري

ناکس هغه دۍ چه اصل بد لري
د نیک خواهانو نصیحت رد لري
د حق دارانو د حق پروا نکا
آدم لیده شي خصلت د دد لري

نوکر ژوندي نه دی کار ئې د مړه وي
خپل زړه ئې نه وي د صاحب په زړه وي
چه ورته حکم د خپل صاحب وي
که هر خوگران دي هم ئې په وړه وي

ناست په گلزار کښ یار په کنار کښي
باده گردانه مطرب پکار کښي
دا حال چه زه لرم پخپل دیار کښي
بادشاه ئې نه لري په هندو بار کښي

نن ډېر نېکخواه وي سبا بد خواه شي
نن ډېر گمراه وي سبا په راه شي
زړونه په حکم د کردگار دي
قضا ته گوري چه خوک آگاه شي

نه به خُما غُندي بل ننگيالي راشي
نه به خُما غُندي بل جنگيالي راشي
خټک لا پرېږده په درست افغان کښ
عجب که هسي فرهنگيالي راشي

نه ئې حساب شته نه ئې خه شمار دي
خلق د طمع له لاسه خوار دي
سړی به خه وايې ماهي مرغونه
په دام چه بند شي د طمع کار دي

ناکس د وڅوري د سترگو کسي
دا نادانان د وگړي کسي
لعل گوهر پرېږدي له خپله لاسه
په لاس مشکني کنجکي نيسي

ني چه واهه شي وايې عذاب دئ
چه غيبتونه کړې مگر ثواب دئ
غيبت تر زنانه تېري يادېږي
ني منع شوي په کوم کتاب دئ

ناز به د زه وړم چه يار ځما يې
چه بد د ښه گڼم خو راته وايې
غمه هيڅ مه درومه ځما له ځانه
چه ته ځما سره ځنډن آشنا يې

نظر د هر چا پخپل بهبود دئ
په زړه د هر چا خپل خپل مقصود دئ
هر يو په زېرمه د خپل وجود دئ
هر څوک هغه کا چه خپل ئې سود دئ

نن مي و ځان ته دا نصيحت دئ
اميد پزړه کښ گنده زحمت دئ
اميد چه پرې کړې له غمه خلاص شي
د ياس په ملک کښ عجب راحت دئ

نن شپه مي تللي له دله زنگ دئ
د شاه په زلفو مي وهلي چنگ دئ
تمامه شپه ئې په سینه پروت وم
راپوري واړه د زعفرانو رنگ دئ

نیاز د بي نیازو سره د کړونه دئ
د بېدردانو منت د ورونه دئ
طباخ که خور وي چه جوته شوي وي
که مري له لوري هم د خورونه دئ

نومي پرې نه يښ فراق په کام کښي
ستري مرغه يم نښتي پدام کښي
د خوښي جام مي هسي نسکور شو
چه شاخکي پاتو نشو په جام کښي

ناسته ولاړي د په خرڅښې دي
ډېري فتې د په سترگو کښې دي
په زړه مي واړه لکه مرهم لگي
د تا ناسازي تر سازو ښې دي

واړه مستان دي چه مخ زبیا لري
د خپلو تورو سترگو صهبا لري
باور ئې هيچري په وعده نه بويه
په خوله به تل تل سبا سبا لري

واده خوک مه کانې واده بلا دئ
غصې ئې ډېري دي غم ئې والا دئ
چه د عيال په زنځير بندي شول
تر هره بنده دا بند بلا دئ

وجود په مثل د گيڼه دئ
ځواني ئې څه ده لکه خواږه دئ
خواږه چه ولاړ شي پاتو ئې ژاوله شي
قدر د ژاولي بې خوړو څه دئ

وايې د خوني شاهتير د ډول لري
کور دئ تنکي دئ لنډ دئ خلل لري
زه هم پوهېږم د زلزلې ده
تکيه دا خونه د عزو جل لري

وخت به د ژمي وي که وخت د ووري
چه به را واغندي د مرگ خرڅوړي
ما به په تورو خاورو کښ واچوي
پکښ به پرېوزم زه بوډي بوړي

ویل له باغه شي له راغه څه وايي
صفت د گل شي اغزي خوک څه ستايي
رانځه زېب نکا په ږندو سترگو
که ناز کا ناز په بدرنگو نه ښايي

واده خوک مه کاني ودونه غم دي
د دې غمونه له عمره سم دي
سخ د هغو دى چه لونډان دي
په غم نيولي د يوه دم دى

وايې په زړه د غمونه خونبره دي
خو د ناسازي را سره هونبره دي
هر چه مين شي خما په پوهه
د قهر ولي مزري برونبره دي

واده د هر هر پسرلي هر کال وي
بنځه د خوانه آس د نيم زال وي
دا واره توکه د دولتمنو دي
خني د تبستي خوک چه کنگال وي

وفا به هيچري له کمذاته نه مومې
که همه عمر په زړه د ده درومې
تپوس به باز نشي زاغ به طوطي نشي
په تربيت ئې که بوعلي مومې

وخت د زوروالي دى د خوانى نه دى
که د د خوان په يارى زړه دى
جور و جفا وړه ورته نفر اوسه
دا کار په عشق کښ ور سره ښه دى

ورته حيران شم که دانايی دئ
دَ جنسَ جنسَ چه آشنایي دئ
هر څوک چه خپل اصل سره وصلت لري
له بله اصله ئې جدایی دئ

وايې صوفي شه صوفي دِ ته شې
درومه نا اهل شپړا سو سپيته شې
که يار ساقی دئ عمر باقي دئ
لا به د میو ښېښې کړم تشي

واړه غلط دي څوک چه خپل ځان ستايي
کبر لوئي کا پرېشان پرېشان وائي
که هر څو لوي شي سپری بيا خاوري دئ
خوشحاله کبر لوئي په خداي ښايي

ونه به ولي تازه ولاړه وي
چه ويخ ئې نه وي خوبي ئې ولاړه وي
اوبه باد خاوري ورکړه بويه
ويخ ئې قائم شي چه دا څه واپروي

هر څوک پخپله وعده قضا وژني
ومړي فنا شي نه ئې بيا بيا وژني

۱. محشي ورته ليکي يعني خس يې، ځکه چه خس په حساب د ابجد (۶۶۰) دئ.

خو خو مرگونه را باندي راغله
د يار بېلتون مي تر مرگ پخوا وژني

هغه چه کاندي عزم کشي
هغه به مومي ډېري خوښي
خاوري شه خاوري چه گل لتا کېږي
اور به در بل شي په آتشي

هغه چه عهد قول پيمان لري
پرې مي سلام دي دين و ايمان لري
خوک چه د دين د ايمان سامان لري
ارمان ئې کومه دي چه به ارمان لري

هغه چه کبر خود پرسي لري
خداي دي چه هونبره بالا پستي لري
کامل به هيچېري بل راي د زړه نکا
اشيا د خداي په هستي هستي لري

هغه محبوبې واره فائقي دي
چه په پاكي په عفت شائقي دي
خه شو که مچ په شکوو وگرزي
شکري کله د مچ لايقي دي

هغه چه خداي بولي په هر هر ځاي دي
ځني کرګس دي ځني همای دي
چه سري بوتې خوري هغه ګرګس دي
چه وچ هډونه خوري هغه همای دي

همت چه لوي لري کښال ئې کم وي
ښاد وي آزاد وي شاه عالم وي
چه دُون همت وي خسیس ممسک وي
که مال ئې ډېر دې نصیب ئې غم وي

هغه چه مخ لري خورې ورېښې واخلي
په وېش چه سر شي بخري ښې ښې واخلي
هغه چه نه کړي په وړيو ګرزي
هغه چه وکړي هغه رېښې واخلي

هندکي چه هيڅ دئ په بهار درومي
خواري له خپله شامته مومي
يو ئې وفا نشته بل ئې حيا نشته
بل ئې خواږه ځي د خواست تر کومي

هغه چه توري د بري په وخت وهي
هغه ئې واړه د بل په بخت وهي
سپاهيان د طمع د خپل مقصود وي
د تنګځي توري خښتن د تخت وهي

هغه چه مخ کا په خود کامي
پرې به ور درومي بې آرامي
رند يم اوباش يم عاشق قلاش يم
اندوه مي نشته د بد نامي

هنر چه نلري که مي پسر دي
چه خوک ئې ياد کا درد مي د سر دي
چه بېگانه وي چه يگانه وي
يا مي لېمه دي يا مي ځگر دي

هغه مزري ندي هغه کفتار دي
چه بل غم نلري غم ئې د غار دي
چه ئې له ماتي گيدر هم وازدي خوري
که ښه دي ښه خو د مزريو ښکار دي

هوسيار به هر کله زمانه ساز وي
په دانائي به ئې د کار آغاز وي
نادان به هيچېري پدا خبر نه وي
په هر هر کار به ئې بې ځايه راز وي

هوسيار به هر چېري په زړه ږن وي
په جنگ چه ورشي نور به تورزن وي
نادان به تورو وته هوس کا
چه توري وېرېني نور به ريخن وي

هاتي ته گوره حال ئې معلوم دئ
خلور ئې پښې دي يو ئې خرطوم دئ
که يو ئې نه وي پدا پنځه کښ
که هست و مست دئ نيست دئ معدوم دئ

هسي بل هم گڼې لکه چه ته يې
هر څوک به ښه گڼې په ځان که ښه يې
که ته مؤمن يې هر څوک مؤمن گڼې
هر څوک کافر گڼې که کافر ته يې!

هر چه دَ تورو زلفو مېرمني دي
په تورو ږيرو باندي مينې دي
دَ سپينو ږيرو بلا په دويو شه
ولي له واره په زړه عمجني دي

هغه چه شرم دَ خاصو عامو دي
که زويه وروڼه دَ نيك فرجامو دي
دَ مړو په رنگ شه په مزکه رنگ شه
چه بد نام كړوني دَ څو نېكنامو دي

هوسيار غليم به په خوله جنگ غواړي
ډېر به تر جنگه په آشتي وياړي
عمر خو يو دئ چه په غم درومي
دا هسي عمر دِ وبا وناړي

هوسيار به هر كله فهم په دم لري
نظر په عين پخپل قدم لري
دم غنيمت گڼه په هيڅ مغرور مشه
كه دلگير كښنې اسمان څه غم لري

هغه چه نمونځ نكا كه د خپل پلار دى
ادب ئې هيڅ مكړه په دين كښ خوار دى
پرېږده چه ومري زړه سوي پرې نه بويه
كه په فاقه كښ ليل و نهار دى

هوسيار به نه وي چه احمق ته پند وائي
خوږې خبرې خرونو ته نه ښائي
خواره د خرو نه دي د آدم دي
چه ئې خوراك زده چه ئې مزه ستائي

هندو چه بت وته هسي نسكور دى
مؤمن مخ يښي د كعبې په لور دى
دا دواړه توكه رسم و عادت دى
اوده عالمه! مطلب څه نور دى

هوسيار به چشت و چالاك بيدار وي
په هره چاره به ژر خبر دار وي
ډېر به عمل لري، لږ ئې خبري
په هر زمان به ئې نظر پكار وي

هونبیار به هیچېري له ځانه خوښ نه وي
پخپل دانش به فضول سرکښ نه وي
چه دیرینه وي چه تجربې لري
په کار و بار به د هغو بې اش نه وي

هنر په دوې ورځي ښکاره د کس شي
عیب ئې ورو ورو ښکاره پس پس شي
یو شان مرغۍ نشي د سړي له ځالي
ورځني باز او کارگان کرگس شي

هغه چه قول قرار متین لري
دولت د دین د دنیا قرین لري
چه دا ئې نه وي نور څه ئې مه گوره
که ښې ښې چاري د دنیا د دین لري

هاتي چه وږي بوي ئې پیدا شي
په لاري تلوني چه څوک پرې راشي
پوزه نیولې ځني تېرېږي
خلاصي ئې نه وي یوه بلا شي

هنر جوهر راوړه د لوئی ستوري
که دا د نشته ته یې کمزوري
هسي به اوسې که عقل هونښ لري
چه د خدا نشې کاسه نسکوري

هوسيار به نه وي چه نادان ته پند وائي
خره ته خبره د قند و خوند وائي
په هر هر ټوكي كښيده نه كېږي
ولي به هر چا ته پند خردمند وائي

هوسيار به هر چېږي محتاج د پند وي
پند په ده باندي بهتر تر قند وي
نادان به هيچېږي د پند پروا نكا
پند به په ده باندي د حنظل خوند وي

هنر چه نه لري كه د پسر دئ
سړي ئې مه بوله يو گاو خر دئ
كه هر خو زور لري كه هر خو زر لري
تر دا همه واړه بهتر هنر دئ

هغه استاد گڼه چه درته خه ښئي
كشر هم مشر وي چه درته ښه ښئي
په سپينه ږيره به ئې منت لرم
كه ووركي راشي راته خه وښئي

هوسيار به هيچېږي بې پنده نه وي
كار او گفتار به ئې بې خونده نه وي
چه عقل نه لري بد نفس بې شرم وي
فكر ئې هيچېږي بې شخونده نه وي

هميش به هيڅوک په دنيا نه وي
په وار په وار به ورځني تله وي
مرغونه راشي په باغ کښ کښيني
بيا ئې د باغه نه الوته وي

هر يو تر بله بهتر ځان خپل گڼي
نشته چه ځان به کهتر تر بل گڼي
په خپل خپل عقل هر څوک غره وي
په هره چاره کښ خپل ځان عاقل گڼي

يو تور بورا دئ بل تور جعل دئ
قسمت د دواړو سره بېل بل دئ
بورا په بوي د گلو نو پائي
تل و گندگي ته جعل اړل دئ

يار د خوشحال دئ خوشحال د يار دئ
که وفا دار دئ که جفا کار دئ
د عاشقانو چه څه اسرار دئ
د رقيبانو باندي څه کار دئ

يار که څه يار وي له ځوانه زوړ ښه دئ
تل به د نياز وړي و نياز ته جوړ ښه دئ
بل فکر نشته د سوات په ملک کښ
که زوړ که ځوان وي تر وړي موړ ښه دئ

یو څه خارښ دئ چه هویدا شي
په څو څو رنگه سره شیدا شي
عیب تر شا کا په لږونتوب کښ
د دوو په منځ کښ دریم پیدا شي

یا ښه ځوانان دئ یا ښه اسان دئ
چه ورته گران شي مشکل آسان دئ
د چا چه نه وي دا دواړه توکه
عیب ئې مه کړه که هر اسان دئ

یو چه مین شي د بل پر رخه وي
چه سره بېل شي باندي ئې سڅه وي
گل که ښه نه وي بلبل به څه کاوه
مینه په هر څه د څه دمخه وي

یو مست د میو څو پیماني لري
بل د جائفلو یو څو داني لري
خبر په حال د مستانو نه دئ
د خپلي چاري سل افساني لري

یار به د یار په یاری ویاړي
په هره چار به ئې ښېگړه غواړي
که یار ئې خاندي دئ به هم خاندي
که یار ئې ژاړي دئ به هم ژاړي

یو لوي تر غرونو فکر را پېښ دئ
نه پلار نه زویه نه د چا خوښ دئ
زر گناهونه په استغفار بخښي
دا خدای هوښیار دي نه چه یو هېښ دئ

یار ئې په مهر په محبت شي
بکښ له پسه هنر حکمت شي
چه نه ئې دا وي نه ئې هغه وي
آخر په دواړه لوريه زحمت شي

یاغي بازونه یو یو باز دار نیسي
څه چرګي نه دي چه ئې هر خوار نیسي
د هري چاري اسباب پیدا کړه
افسون د زده کا هغه چه مار نیسي

یو دئ چه هر کله حلوا شیرینه خوري
بل دئ چه تل تل اوگره جوینه خوري
په مرګ به دواړه سره یو رنگه وي
د گور چمجي به ئې غوښي په مینه خوري

يار مي د سپرو تر منځ اوم دى'
چه خوك ئې نه ستايي په حسن گرم دى
چه را بنكاه شي په ما رڼا شي
چه مخ ئې نه وينم په ما تور تم دى

۱. يعنې په اوو ستورو كېن چه شپږ نور سيارات دي، آوم زما يار دې چه هغه نو لمر دى.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library